
NAZIONALE
VITT. EMANUELE
14
4 K
36

H I

S

O P V
diui
c

Colle

In

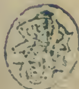
HIERONYMI SAVONAROLAE ORD. PRAED.

OPVS EXIMIVM, ADVERSVS diuinatricem astronomiam, in confirmationem confutationis eiusdem astronomicæ prædictionis, Ioan. Pici Mirandulæ Comitis, ex Italico in Latinum translatum.

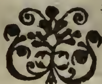
Interprete F. THOMA BONINSIGNIO Senensi eiusdem Ordinis, et sacræ Theologiæ in Academia Florentina publico professore.

Ab eodem Scholiis, Adnotationibus, atque Indice illustratum.

Accedit eiusdem interpretis Apologeticus, aduersus huius operis vituperatores.

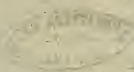

FLORENTIÆ. M D L X X X I.

Apud Georgium Marescotum.

Cum licentia Superiorum.

CLARISSIMO VIRO IOANNI *ACCIAROLO.*

F. THOMAS BONINSIGNIVS *Ord. Prad. S. D.*

IERONYMI Sauonarolæ Spectatæ virtutis viri opuſculum aduerſus impias mathematicorũ prędictiones, quod in tenebris ferè delitefcebat, & à paucis agnoſcebatur in Romanæ linguę lucem reuocare curaui. Cui pręter complures adnotationes, locorumq; inſignium

obſeruationes, pro pia auctoris intentione vindicanda, ſanctoq; ſuo inſtituto, conſilioq; tuendo, apologeticum etiam propter obloquutores præpoſui. Id ſi pro rei ſum dignitate aſſequutus, gaudeo plane mihi, tibiq; vero gratulor, Ioannes doctiſſime, quem vnum huius mei ſuſcepti laboris arbitrum, patronumq; delegi. Conſentaneum quippe erat, libellum adeo inſignem, tantaq; doctrinæ vbertate manantem tibi dicare, qui præter generis nobilitatem, & egregias animi tui virtutes, diuinarum, humanarumq; rerum cognitionem, nullo penè tradente, ſola ingenij tui acrimonia, atq; pręſtantia, mira fœlicitate, celeritateq; comparaſti. Quem etiam chriſtianæ pietatis, religionisq; amatorem, cultoremq;

ſem-

ſemper agnoui. Vt pręteream ma gna erga me dilectionis tuæ argumenta, ac mirificam, qua me ſæpius ornaſti beneuolentiam. Qua de re, me, omniaq́; mea ſtudia in te referre iure debeo. Vale.

INDEX MEMORABILIVM DICTORVM, QVAE in Opere continentur.

A

B

C

Cau-

Con-

D

E

F

H

I

L

Plato

R

S

V

Z

FINIS.

Errata sic corrige.

prædicandi	prædicendi	18
tam	eam	32
Bas.	Ambros.	44 in marg.
colore	colere	49
forietur	ferietur	52
is	iis	64
Ariſtoteles	Ariſtotelis	64

APOLOGETICVS INTERPRETIS,

Pro Tractatu HIERONYMI SAVONAROLAE aduersus Astrologos.

IN admirationem legentiũ animos trahere fortasse poterit, operis huius aduersus diuinatricem Astronomiã in latinum idioma versio, quod multo ante tempore à Hieronymo Sauonarola viro doctißimo italicè scriptum fuit. Quandoquidem illius proposito, institutoq; ex aduerso ire videar; vt qui charitate vrgente, pro ineruditis, imperitisque (quemadmodum ipse testatur) aperta, facili sinceraq; locutione libellum ediderit, ac proinde vulgari sermone vsus est: nec cum Ioanne Pico uiro sui temporis quàm eruditißimo, qui sanè libros duodecim aduersus Astrologos magna dicendi copia, & doctrinæ vber

 tate

tate composuerat emulatione quadam contẽdere videretur. Verum si huius mei suscepti laboris rationem exposuero, omnis prorsus ex hominum mente recte, sobrieq; sentientiũ admiratio elidetur. Pluribus nanq; de causis ad opus hoc insigne latinitate donandum adductus fui, vt præterea, quod multis etiã amicorum hortamentis impellebar. Quanquam etenim, & orationis claritate, & verborum lenitate, peruium, lateq; patentissimum cuiusetiam in disciplinis parum versato libellulus ille sese offerat, nihilominus sapientes quoq;, doctissimiq; magnam in eo doctrinæ vim reconditã animaduertent; immensumq; veritatis thesaurum summa cum voluptate comperient, ac sub humili dicendi modo, veluti ex abditis terræ fodinis veræ sapientiæ aurum colligent, vt illud de illo non iniuria affirmari quoquo modo possit, quod de canonica scriptura à Gregorio scriptum accepimus, in qua ob sui eminentiam, maiestatemq; maxima cum lenitate, atq; dulcedine coniunctam, & elephas, & agnus pariter natare valeat. Ea fuit hominis illius in diuinorum explica-

In Prologo libri Moraliũ.

tione, arcanorúmq; reseratione mira fœlicitas, præter cæteras è cœlo ad illum delapsas virtutes, vt doctrinæ eximiæ celsitudinem, sublimitatemq;, tum audientium auribus, tum legentium obtutibus, dilucidam, conspicuam, & quàm iucundissimam reddiderit, atq; repræsentauerit. Qua in re excellere purcherrimum puto, si magna, atq; excelsa, humilibus suaui quodam temperamento socientur. Id quod in opusculo hoc Sauonarolæ obseruare doctiores possunt, in quo certè cõpendiosa, familiariq; oratione, tum ex philosophiæ visceribus, tum ex diuinarum scripturarum fontibus, omnia eà deprompta sunt, quæ pro sacrilega astronomorum diuinatione confutanda, à quouis pio, catholicoq; desiderari possunt. Quamobrem & si pia auctoris intentione vernacula lingua liber in lucem prodierit, ob subiectam tamen illius materiam latini sermonis splendore ornanda erat, tum ob rei de qua agitur grauitatem, tum propter argumenti subtilitatem, præter id quòd ordinis ratio, dispositio, modus, distinctio, hoc exigebat. Accedit præterea publicæ causa utilitatis, cui sanè cõ

 sulere

ſulere maxime debemus, ac proinde doctrina ad communem hominum vtilitatem relata communi etiam voce, quæ latina eſt, repræſentanda erat, vt exteræ quoq; nationes ea potiri queant, quemadmodum & nonnulla præſtantiſſimi huius auctoris volumina Romanæ linguæ luce illuſtrata fuerunt. Quòd ſi pro rei dignitate, ea vocum germana proprietas, & linguæ candor in huiuſmodi translatione obſeruatus minus erit, non temeritatis quiſquam me inſimulet, aut arrogantiæ arguat, ſed voluntatis meæ obſequium grato animo ſuſcipiat, indulgeatq; pariter, ſiquid barbarè, aut minus comptè dictum offendat. Sunt nanq; quædam in ſcholaſticis diſciplinis duriuſcula, quæ vix Romanæ linguæ puritate veſtiri, aut liniri verborum lenitate poſſunt, ſi obſcura oratio fugienda eſt. Sed iuſtitiæ, veritatiſq; amor ad huius operis lucubrationem ſummè me impulit, atq; inflammauit, vt illius nēpe occaſione doctrinam hanc ſolidam, & inconcuſſam luceq; & naturali, & diuina vndiq; radiantem à nonnullorum calumniis, atq; oblocutionibus vindicem. Qui quidem

re

re non integre perspecta ratiocinationes aduersus huiusmodi diuinatores irridēt, ac nihili prorsus faciunt, aiuntq; Sauonarolam, & Picum contra iudiciarios Astronomos, qui futuros euentus sobrie, prudenterq; ab astris expectant, nihil penitus concludere, aut euincere; multaq; asserūt eos Astronomis falsò imponere, quæ certe ipsi minime somniāt tantum abest, vt excogitent. neq; futurorum prædictiones ab ipsis expositas sacris aduersari eloquiis, aut dogmatibus, cum veri Astrologi (inquiunt ipsi) fati necessitatē non ponant, nec cūcta in cœlis præuideri posse putent, neq; earum, quæ præuident particulares differentias cognoscere credant. Ea etiā quæ cœlum ostendit futura, diuinæ voluntati subiiciunt, vt quædam euenire extra omnem cœlorum ordinem Deo sic disponente, affirment. In quibus sane, quoniam plurimi Astrologi turpiter lapsi sunt, idcirco à pontificiis sanctionibus, decretisq; meritò damnantur. Hæc sunt quæ in sui defensionem Astronomi proferunt. Quibus profectò adiungi possunt. D. Thomam veritatis propugnatorem acerrimum, qui non tan- p. p. q. 115. & 116. & 22

q. 95. ar. 5. & 3. lib. contra gẽtes c. 4 vsque ad cap. 92.

tum Theologus absolutissimus, sed & philosophus grauissimus fuit, astronomicæ diuinationi non parum suffragari videri. Docet nanq; innumeris suæ doctrinæ locis, cœlũ in hominis intellectum, atque voluntatem agere indirecte tamen quatenus corpus afficit, quibus planè animus naturali societate colligatur, atq; in actionibus obeundis corporeo vtitur adminiculo, quò fit, vt cœli virtus, & impressio illum atq; mentem quoquo modo attingat, in eoq; vim exerat suam. Quin & tertio aduersus gentes libro, cœlestium corporum impressiones ad electiones disponere aperte demonstrat, & quòd ex dispositione relicta à corpore cœlesti in corpore nostro, dicitur aliquis non solũ bene, aut male fortunatus, sed etiã bene natus, aut male; subditq; præterea, hominem, tam in eligendo, quàm in exequendo ea quæ eligit, non solum à Deo, & ab angelis, verũ etiam à corporibus iuuari cœlestibus. Non aspernatur insuper D. Thomas astrologorum dicta, quæ etiam veneranter suscipit, cum & suas assertiones Ptolemæi auctoritate sæpe confirmet, tum eodem libro contra gen-

cap. 92. & op. 25. c. 4.

cap. 84. 85. 86.

tes,

tes, tum alibi. Et in expositione Iob cap. 3 accipit astrologorum dictum, vbi habet natiuitatem hominis in die meliorem esse, natiuitate in nocte. Sed quod maxime astronomis fauere videtur, verba sunt. quæ habet in exposit. quinti libri Polit. Arist. inquit enim. Contingit esse aliquos, quos ex natiuitate, & figura cœlesti in hora natiuitatis impossibile, hoc est difficile est fieri studiosos, & bonos. sũt.n. aliqui qui ex dispositione naturali, quã acquirũt ex figura cœlesti, in principio inclinantur ad turpia, & ea quæ præter rationem sunt; alij autẽ, qui ex dispositione naturali inclinantur ad honesta, & quæ secundum rationem; talem enim inclinationem ad honesta; vel turpia causari ex figura cœlesti necesse est dicere, quanuis necessitatem non imponat in his quæ habent operari secundum intellectum. Hæc ille ad uerbum. Verum, vt quod in re tam graui sentiam, libere dicam. Ego persuadere mihi nunquam potui, neq; in eam cogitationẽ adduci, vt credam Picum, Sauonarolam, cæterosq; summos viros veram, atq; legitimam astrologiam damnare voluisse. Quæ Lect. 12. partic. 2.

cum sit una, ex disciplinis atq; scientiarum albo describatur, ac proinde intellectum nostrum perficiat, confutari, aut vituperari certe iure non potest; Cuius plane laudes ab ipso Platone libro VII de rep. & in Epinomi recensentur, non tantum, quia oculos, & animum sursum attollere cogit (ut Platonis verbis utar) verum ob ingentes quas hominibus utilitates affert, cum, & rei militari, & agriculturæ, medicinæq;, atq; nauigationi plurimum subseruiat, ut post Platonem Augustinus docuit. Qua si vere sapienterq; utamur, in nullam superstitionis labem incidemus, si futuros effectus ex illa prædicere temperate attentemus. Qua in re Ptolemæus ipse, quem Astronomorum principem faciunt, in Quadripartito quod legitimum eius opus non dubitant, prudentissimè, summaq; circumspectione loqui videtur. Qui sane, cum in operis prohemio utilitatem, quam ex futurorum præcognitione per astronomiam capere homines possunt, tum corporis, tum animi contemplatione declarasset, & futurorum præuisionem animũ componere, & moderari meditatione ab-

Libro 7. de Repub.

ſentium, tanquam præſentium, & præparare ad ſuſcipienda ventura, cum tranquillitate, & conſtantia dixiſſet, ne quis ex ſuperioribus, fatali, ineuitabiliq́; neceßitate vrgeri, aut compelli homines exiſtimaret, ſubiungit verba hæc grauia quidem, & ſapientißima. Ait enim. Non autem exiſtimandum eſt, omnia à ſupernis cauſis in res humanas deriuari, tanquam inuiolabili, & diuino quodam edicto propoſito ſingillatim, vt nulla vis obſiſtere quin ita illa graſſentur valeat. Nam ipſe quidem cœleſtium corporum motus ſempiternus eſt, & procedit diuino, & inuariabili ordine, & lege. Inferiora autem mutationibus ſubiiciuntur, de ſuperioribus quidem, & primis cauſis, ſed accidit hoc illis per conſequentiam legis, & ordinis naturalis, & variabilis. Et paulo poſt ſubinfert. Quòd ſi ea quæ hominibus euenire debent ignorata fuerint, aut ſi præuiſa neglecta tamen, aut dubiè ſeriem illius primæ naturæ ſequuntur, præuiſa autem, & ſortita curam, naturaliter, & fatali etiam lege, aut auertuntur penitus, aut leuiora efficiuntur. Quibus Ptolemæi uerba.

sane verbis, quàm continenter, quàmque caste de futurorum prædictione senserit cuiuis purgatæ menti perspicuũ esse potest. Quemadmodum igitur in moralis virtutis adeptione mediocritate qua à vitiosis extremis discedimus opus est, sic & in veritatis assecutione extremæ opiniones fugiendæ sunt prorsus, vt sinceræ puræq; veritatis candor eniteat. Quamobrem christianæ religionis zelo nonnulli permouentur aduersus quorundam astrologorum lethiferos, pessimosq; errores, qui voluntatem humanam cœlis subiiciunt, qui cuncta ex motuum cœlestium necessitate euenire, vt religiones etiam à cœlo esse moliuntur, aut etiam viribus cœlorum adeo cohærent, ut omnes operationes illarum dispositionu metiri putent. Aduersus huiusmodi portenta validissimis rationibus insurgunt Picus, & Sauonarola. Quòd si forte quibusdam vere doctis videatur plus nimio aduersus astrologos in vniuersum eos sæuire, & astronomicam facultatem absq; discrimine, atq; delectu penitus confutare, Ptolemæiq; dicta etiam mordere: hic velim lectores æquos se præbere, & omnia

æqua

æqua lance librare, boniq́ꝫ consulere, & illorum hominum, qui ætatem illam cum aliis compluribus illustrarunt, erga christianam religionem, pietatem intueri, qui cum animaduertissent, quàm plurimos homines mathematicis abuti disciplinis, & futura prænoscendi curiositate nimia ducti in diuinatricem superstitionem, in qua spirituum immundorum operatio, vt plurimum se immiscet, quemadmodum August. docet de facili ruere, et prolabi, aduersus huiusmo di nepharios, temerariosq́ꝫ vates adeò excan duerunt, vt totam diuinatricem facultatem funditus euertisse velle multis videatur. Idque scite sapienterq́ꝫ actum est. Nam quemadmodum in expellendis, profligandisq́; vitiis in extremum alterum derepente statim properandum est, quò mediocritatis punctũ, vbi veræ virtutis sedes est, facilius attingatur, quod & Aristot. exemplo virgæ curuæ cõmonefacit, quæ in aduersam partem vi quadam detorquenda est, vt recta tãdem euadat, ita nemini mirum esse debet, aut perperam factum, si auctores magni in alicuius vitij vituperatione, aut execratione,

Libro 2. super gé. ad lit.

Lib. 2. Etic.

ne, aut falsi dogmatis confutatione in contrariam ire partem videantur, non quòd certè extremum hoc illis probetur, sed vt recti sensus, veritatisq; linea attingatur. Quod & in Augustino obseruare valemus, qui cum Manicheis cõgressurus ad Pelagianos contrariæ hæreseos inuentores diuertere videtur, sicuti aduersus Pelagianos disputationem instituens, Manicheo dogmati hærere apparet. Idem in Pico, & in Sauonarola intueri possumus, qui christianæ religionis amore flagrantes, cupientesq; à diuinatrice illa impietate homines auertere, omnem prædictionis vim atq; efficacitatem de medio tollere visi sunt. Quod certe vitio illis dandum non est, neq; temeritatis nota vlla est eis inurenda, quasi astronomicam veritatem euertere voluerint, & sobrium, temperatumq; iudicandi, prædicendiq; modum à sublimibus, diuinisq; corporibus damnauerint, quemadmodum neque Thomas improbat, neque Augustinus ipse, qui iudiciariis mathematicis infestus esse solet. Is etenim libro V. de Ciu. Dei ita scripsit. Non vsquequaque absurde dici potest, ad so

las

las corporum differentias afflatus quosdam valere sydereos, sicuti solaribus accessibus, & recessibus. Siq; Ptolemæi dicta ab illis improbata quandoq; inueniuntur, crediderim ego in verba potius à plerisq; male intellecta, ne ex illis alij deciperentur, quàm in sensum legittimum inuehere. Quemadmodum, & Arist. contra Platonem de Ideis differens, magis verba praue ab aliis accepta redarguit, quàm sensum illius, qui sanè candidus est, atq; veritati quàm plurimum consentaneus, sicuti quandoq; ego demonstraui, vt nulla inter Platonem, & Arist. de hoc lis sit, quanquã maxima in illis appareat verborum altercatio. Inficiari siquidem nõ potest, quin aliquando, & Picus, & Sauonarola in Ptolemæi sententia explicanda eos sectati fuerint, qui non ita recte, atq; sincere de eius toto sẽsu iudicarũt, vt est illud in primo quadripartiti statim fere post prohemium, vbi Ptolemæus habet, Lunam plurimum humectare, propterea quòd proxime terram fertur, vnde humidæ exhalationes exeunt, perinde ac Luna humore afficiatur, & elementares in illa qualitates con

7.lib. Met'.t. c. 22.23.24. & infra.

stituat

ſtituat. Sed longe diuerſa eſt Ptolemæi ſententia in illis verbis, vt in hoc bene oſtendit Lucius Bellantius Senenſis, libro primo defenſionum Aſtrologiæ contra Picum. Nam aduerbium illud vnde, ſeu iuxta aliam trãſlationem, à qua, terram non refert, quaſi à terra luna ob illius propinquitatem humorem trahat, quem ſenſum Picus, & Sauonarola acceperunt, ſed lunam ipſam refert, vt hoc clare dicere velit, à qua luna, ideſt illius virtute humidi vapores eleuantur, à viſceribus terræ ad eius extremitatem, ac propterea ſubiecta corpora, & mollia reddit, & putrefacit. Hic eſt germanus verborum ſenſus. Quemadmodum etiam præfatus auctor Bellantius ad verum ſenſum partitionẽ illam ſcientiarũ reducit, quam Ptolemæus ponit, & in Almageſto, & in Quadripartito, vbi ſcientiam diſtribuit in Theologiam, naturalem, & mathematicam, quam redarguunt Picus, & Sauonarola, ob falſum intellectum, quem forte verba præſeferebant. Sicut etiam alia pleraq; in medium afferri poſſent, breuitatis gratia prætermiſſa, quæ ab eodem ſatis congrue rectaq; ratione ex-

po-

ponuntur. Quanquam maior in eo in scribendo modestia desideranda erat, ne Sauonarolam Hieronymum de christiana religione adeo benemeritum, cuius virtutem tot homines admirantur, atq; extollunt, seductoris insimulet, qui astuto (vt ait) consilio opus hoc contra astrologos composuerit, propterea quòd singularis quidam astrologus Paulus Teutonicus falsi prophetæ aduentum multis ante temporibus prænuntiauerit. Sed ab huiusmodi imposturis se continere potetuit vir ille, alioqui doctus, & grauis, præclariusq; secum actum fuisset, si his contumelis candidissimum hominem non respersisset. Audiui etiam quosdam asserentes ob eam causam Sauonarolam tam acriter astrologos fuisse insectatum, quoniam à quodam astrologo igne comburendum intellexisset, sicut etiā de Pico ferunt, quod immatura sibi mors prænūtiata fuerit, ac propterea tam acerbe prædictionibus succensuerit. Sed hæc tanquam nulla auctoritate fulta facile contemnuntur. At præter ea, quæ pro horum excusatione allata sunt, illud etiam summopere est animaduertendum. Perdifficilem

1. Metap. in pr-hemio.

ficilem arduamque esse veræ prædictionis viam, vt vix recta semita in huiusmodi iudiciis incedamus, ne in superstitiosam vanitatẽ labamur. Quod ex pluribus compertũ esse potest. Primum ex inferiorum causarum varietate, atq; inconstantia, in quibus sane ipsa cœli virtus, licet in se ipsa vniformis, & constantißima, attamen mobiliter, fluxe, contingenterq; recipitur, ac proinde effectus ex illa quandoque minime consequitur. Accedit astrorum imbecillis confusaq; cognitio. Nam ex innumeris, quæ in cœlo conspicimus, vix mille, & viginti notitiã Astrologi tradunt. eamq; imperfectam, et subobscuram, quippe quia virtutum suarum, quas ex variis aspectibus aut oppositionis, seu coniunctionis nancisci possunt experimenta (è quibus philosopho teste omnis scientia omnisq; ars profecta est) nullus vnquam integre habuit, cum cœli cursus nondum semel completus sit, quandoquidem octauæ spheræ motus proprius triginta sex milium annorum spatio protenditur, cum quolibet centenario gradum vnum pertranseat. Quibus sane adiungitur instrumentorũ fallacia.

1. Metap. in prohemio.

Vix

Vix enim fieri potest, vt perfectum omni ex parte absolutumq; astrolabium inueniatur, quo habeatur verus cœlestium motuum calculus. Ex quibus, aliisq; etiam, quæ volens omitto, compertum esse potest, quòd si ex huiusmodi diuinationibus veritas aliqua nõnunquã colligatur, tam debilis, tamque exilis est coniecturæ ratio, vt vix coniectura dicenda sit, quemadmodum affirmat Cardinalis Caiet. Sed quòd maxime vrget, periculum est patentissimum, præsentissimumq; in futurorum prænũtiatione, ne dæmoniorum societatem ineamus. Siquidem auctore Augustino. cum ab astrologis vera dicũtur istinctu quodam occultissimo, quem nescientes humanæ mentes patiuntur, quod ad decipiendos homines, spirituum immundorum, & seductorum operatio est, quibus quædam vera de tẽporalibus rebus asserere permittitur. Qua quidem de causa frequenter astrologi vera præsentiunt, vt D. Thomas testatur. Vnde concludit Augustinus. Quapropter bono christiano, siue mathematici, siue quilibet impie diuinãtiũ, & maxime dicentes vera cauendi sunt, ne

22.q. 95. ar. 5.

2. super gen. ad lit. ca. 15.

22.q. 95. ar. 5. ad 2.

consortio demoniorum animam deceptam pacto quodam societatis irretiant. Cum igitur exigua, atq; debillima futuræ prædictionis cognitio habeatur, quæ etiam demoniacæ fallaciæ præsentißimo periculo sic subiecta, nullus profecto mirari debet, si à doctißimis, & vere christianis diuinatio exploditur, reiicitur, & paruipenditur. Quorum planè institutum, non tam ad illius artis vituperationem (cum, & legittimus ipsius vsus esse quandoq; licet raro poßit) quā vt à demonum deecptione homines amouerent, illorumq́; saluti prospicerent. Talis certe fuit Sanonarolæ scopus, & finis. An putandum est, hominem in D. Thomæ schola exercitatißimum, ea quæ D. Thomas de cœlestium corporū in hæc inferiora actione, atq; in homines impreßione exerte docet ignorasse? An non legit Sauonarola, ea quæ tam accurate, tamq́; sapienter scripsit Doctor sanctus lib. III. cont. gentes, & alibi sæpius de dependentia, quam sub cœlestia ad superiora habent? In cuius ergo cogitationem cadere poterit, vt veram prædicandi rationem, quam à cœlo iure espectare possumus

[illegible] Sauona[illegible]m lib. 4. [illegible] 5. trium. [illegible] crucis.

mus ipse renuat, atq; reiiciat? Si quidem hoc esset in alterum extremum ruere, si astrologiam omnem, atq; prædicendi virtutem de medio prorsus tollamus. At germana veritas medium obtinet locum, vnde cœlo subiecta, à non subiectis prudenti consilio secernamus, ac proinde quod præuideri, quidue non præuideri recta ratione videamus. Duo etenim rerum genera à cœlorum potestate actioneq; immunia sunt. Alterum est hominis electio, quæ à libera ipsius voluntate proficiscitur. Alterum sunt quæ casu, fortunaq; contingunt. Atq; de primo genere satis perspectum esse potest, cum voluntas ob sui altitudinem, spiritualitatemq; astris minime subiiciatur. De secundo vero extat peripatetica ratio, quæ ab Arist. pluribus in locis affertur, exactius autem lib. VI. primæ philosophiæ, quam, & D.Th. tantopere magnificat. T.c. 6.7.8. eo quod illa entia per accidēs sunt (sic enim appellant) quæ vero ex accidenti iunguntur per se vnam causam non habent, cum ens per accidens non sit vere ens, atque vnum; Vt si dicamus per exemplum. Si me deambulante fit tonitruum, cum hoc

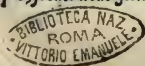
ex accidenti fiat causam naturalem vnam minime habet. Si quidem omnis naturalis causa ad vnum tantum effectum determinationem habeat. Quanquam si ad causam intelligentem referatur contingens illud, per se vtiq; causam habebit, diuinam nanq; prouidentiam, cui sanè neque contingens quicquam, neque casuale, fortuitumq; esse potest. Subsũt nihilominus cœlesti dispositioni quæ casu, quæq; fortuna eueniunt secundũ partẽ, quemadmodum docet D. Thomas libro III.
Cap. 92. *contra gentes. Vbi dicit. Potest esse quod ex inclinatione cœlesti inclinetur aliquis ad eligendum aliquid, cui coniungitur per accidens aliquod commodum, & ex alia inclinatione aliud, & ex tertia tertium, non autem, quòd ex vna inclinatione inclinetur ad omnia, hæc ille. Quòd si quis argute obiiciat. Nonne potest vtraq; pars cõtingentis ad plures simul cœlestes referri causas, vt in exemplo proposito cœlum ad ambulandum me inpellat, & rursus ad tonitruum disponat? & cum in cœlo nihil casu fortunaq; contingat, sed per se, et ex necessitate ibi sint omnia, totus ille effectus causã in cœlo per se habebit.*

Hic

Hic subtiliter animaduertere oportere, quòd licet cœlum interdum in ambas partes illius euentus simul vim, atque propensionem agere possit, hoc tamen nulla necessitate efficiet, sed sola quadam inclinatione, & hoc propter naturam possibilis, seu potentiam contradictionis in istis inferioribus inuentã, quæ sunt actionum cœlestium materia, cœlestiq; actioni præsupposita. Radix quippe contingentiæ ab ipsa materiæ dispositione primò petenda est, quæ in cœlum non refertur, cum ab ipso cœlo præsupponatur, eo modo, quo agens quodlibet materiam, subiectumq; in quod agit, supponit. In quo lapsus fuit Auicenna, existimans contingentiã, seu causæ defectum in inferioribus inuentam per se causam in cœlo habere, ac propterea cuncta à cœlo necessario euenire. Et licet concursus cœlestis, siue sydereus in se semper sit necessarius, vt tamen ad hos effectus applicatur contingens est, cum mediis corporibus, quæ deficere possunt copuletur, & applicetur, in quibus quidem virtutis suæ limitationem, modum, atque mensuram suscipit, sicuti acutissimè demonstrat Caietanus.

lib. 10. met. cap. 1.

1.q.115.ar.6

Neque etiam obstat si cœlum animatum posuerimus, quæ sanè ipsissima est Aristotelis sententia, quam nec Augustinus, nec D. Thomas impossibilem reputant. ac proinde, quæ casu fortunaq; eueniunt ad cœlum, intelligens relata, rationem hanc fortuiti, & casualis minime habebit, quin præcogniti, atq; præuisi. Quæ profectò ratio vrgeret etiam si cœlum anima careret, sed intelligentiam tantum motricem iunctam haberet, non velut formam, quæ videtur communior sententia, potissimum apud Theologos. Substantia quippe illa intelligens posset simul cœlum mouendo in totum effectum, qui per accidens dicitur intendere. Atque ideo si ad cœlum referatur, quatenus ex intelligentia, & orbe constituitur, casualis, fortuitiq; rationem non habebit. Sed tamen ratio non sequitur. Quoniam vt paulo ante diximus cœlestium vis, & motio materiam horum inferiorum præexigunt, in qua suam exerunt virtutem, & ex qua limites modumq; suæ virtutis adipiscuntur, cumq; subcœlestia hæc suapte natura fluxa sint, & variis, incertisq; casibus obnoxia, fieri minus potest,

Lib. 2. de cœlo tex. c. 13. & primo lib. Ethicorum. Augusi. libro 2. c. gen. ad lit. cap. 17. D. Thom. 2. contra gētes cap. 70.

D. Th. p. p. q. 70. ar. 3.

vt ex superiorum actione, atque efficientia contingentes casualesq; euentus auferantur, quanque ab intelligentia motrice secundum omnes sui partes præuisi fuerint, atque præcogniti. Et huic fortissimo, tanq; adamantino fundamento inniti debemus, ad contingentiam in hac nostra sublunari sphera saluandam, vt à cœli necessitate illam eximamus. Est nanq; contingentiæ radix, ut prædiximus natura potentiæ in naturalibus inuenta, ab ipso cœlo præsupposita, quæ & in minori parte deficere possunt, & sunt in potentia contradictionis, quemadmodum ab Aristotile accepimus libro primo Perihermenias, quanuis huius contingentiæ complementum ex causarum, quæ per accidens iunguntur concursu proueniat, & hoc siue per accidens concurrat agens, & patiens, siue plura efficientia eodem modo ex accidenti casu conueniant. Voluntariæ quoque actiones cœlo pariter subiiciuntur, quatenus ad hæc, vel illa eligenda propensionem à cœlo habemus. Quapropter non sunt in solam voluntatem referendæ, sed in illam, vt à cœlestibus corporibus mouetur, atque afficitur, circa finem.

in quibus existunt huiusmodi inclinationes. Quibus sanè propensionibus aliquis ad eligendum casta impellitur, alter autem venerea, quidam naturalia, ille contra naturam, alter religiosa, alter ambitiosa. Quanquam ergo actiones nostræ, vt à libera voluntate procedunt cœlo minime subduntur, attamen ut à corporibus nostris quoquo modo pendent illi subiiciuntur. Vnde sicut sapiens dominabitur affectionibus, sic & astris imperabit. Animaduertat itaque vir sapiens, vt cum ad mala, vel ad pericula instigatur, huiusmodi stimulis non inhereat, sicut nec affectiones illas sectetur. Cum autem ad bonum incitatur, si ratio non obstat illa consectetur, etiam si causam ignoret. Tunc enim ad bona à superioribus causis quadam vi agitur. Concludamus tandem. Ex cœlestibus futura per certitudinem prænoscere vanum esse, atque superstitiosum, cum nulla ex cœlo necessitas immineat, at per coniecturam præcognosci possunt, quandoquidem affectiones propensionesq; cœlestium corporum effectus sunt, conari autem ad causarum cœlestium effectus cognoscendos malum non est. Quod

qui-

quidem neque Picus, neque Sauonarola, neq; quiuis doctus negabit vnquam. Erraret itaque quicunque ab astris fidei sacramenta, sacra mysteria, & quæ naturam transcendunt quæreret. Erraret præterea si ex contingentibus rebus, quicquam exacta certitudine cognoscere præsumeret. Sed & turpi quoque teneretur errore, quicunque electiones suas cœlestibus, tanquam legibus subiiceret, vt vitæ, actionum, studiorum, negociorumq; suorum regulam, normamq; inde peteret. Quo in errore versantur vt plurimum potentes, principesq;, qui nihil fere absque cœlesti calculo agere attentant, perinde ac cogitationum, operumq; suorum astrologiam aurigam directricem habeant. Qui certe error peior priore est. Ille nanq; rationem inficit aduersus naturam, & gratiam, hic autem voluntatem contra naturæ, & gratiæ libertatem corrumpit. Quò fit vt illis tanquam ignorantibus indulgere poßimus, hi vero duplici sint pœna multandi. Quoniam scientes cœlestia corpora nō plus quàm affectiones nostras posse, seipsos nihilominus corporeis turpiter subiiciunt, in captiuitatem

se redigentes non Christi, sed diaboli, vt propheticum de illis enũciari valeat. Homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Homo nanque ob rationis imperium corporea cũcta supergrediens in amplißimo est honore, vt pote finis omnium quodammodo existens, qui si velit istis subiectus esse, & seruus eorum agit, quæcunque agit iumentis comparatur, quin & vilior efficitur, quandoquidem ea natura impellente non animi deiectione corporeis reguntur atque subduntur. Quapropter iusto Dei iudicio similis illis efficitur, eam de ipso curam gerens Deus, quam de iumentis intellectu carentibus, quibus sanè non ob illorum, sed ob aliorum bonum vtitur, ac propterea dæmonibus, qui eiusmodi sunt gubernandi traduntur. At sapientes cœlestibus virtutibus, quas nosse cupiunt, non tanquam legibus vtuntur, sed optimo rationis iudicio, necnon diuinæ gratiæ lumine, atque ope fœliciter illis dominantur. Plura sanè, quàm par erat, atque instituti ratio poscebat dicta fortè fuerunt. Sed veritatis amor calamum

Psal. 48.

ra-

rapido quodam cursu traxit. Legatur igitur libellus iste Hieronymi Sauonarolæ pius, & doctus, sedato animo, compositisq; affectionibus, ex quo sapientiam, atque doctrinam, cum iucunditate, & utilitate coniunctam facile quisque hau-rire valebit.

ELEN-

ELENCHVS CAPITVLORVM QVÆ IN OPERE

Continentur.

TRACTATVS PRIMVS.

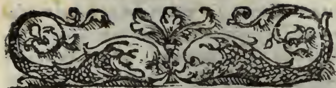
TRACTATVS SECVNDVS.

Quem-

TRACTATVS TERTIVS.

Vana

FINIS.

HIERONYMI SAVONAROLAE EX PRÆDICATORVM ORDINE

In libros contra diuinatricem Astrologiam.

PROOEMIVM.

VM mecum ipse animo cogitarem, quantam christianæ religioni perniciem afferat diuinatricis Astrologiæ vanitas, animaduertens homines plerumq́; in altiori gradu constitutos eo maxime detineri errore, quorum exemplo, atq; imitatione subiecti quoq; aberrãt, multis annis elapsis in concionibus publice ad populum habitis, eam sum acriter detestatus, euidentibusq́; rationibus reprobaui, ostendens figmentum illud, ne dum sacris aduersari eloquiis, verùm futile penitus esse, atq; inane, nulla soliditate subsistẽs, neq; sciẽtiæ nomine,

Amos conc. 3. 12. 28. Quam bonus conc. 6. Exec. cõc. 15. 17. 32. 39. 43. Mich. conc. 9. 14. Exo. cõc. 9. 10. Lib. 4. Triũphi crucis c. 3

aut

aut artis dignum, sed humanæ potius fallaciæ, dæmoniacæq; superstitionis. Cum autem in lucem prodierit Ioannis Pici Mirandulæ comitis liber aduersus hos superstitiosos astrologos, illosq; legerim gaudio, ac tristitia pariter correptus fui. Gauisus sum equidem, ob opus adeo vtile, christianisq; summopere necessarium his nostris temporibus, in quibus, totus ferè orbis hac pestifera fallacia inuoluitur. Tristitia verò affectus sum, hominem hac nostra ætate vniuerso terrarum orbi conspicuum, ac celeberrimū in sua flore iuuentutis vita excessisse, cum opus illud insigne perficere, & supremam. (quod aiunt) illi manum imponere minime potuerit. Verum tanta est libri illius adhuc non plene castigati, & vt sui erat instituti penitus expoliti, atq; collimati in hoc genere præstantia, & sublimitas, vt qui eum sedatis animi perturbationibus, & inuidiæ stimulis extinctis, studiose legerit, hominem hunc cum priscis clarißimis patribus iure conferendum, illisq; minime secundum planè intellecturus fuerit. Et quanquam animo semper mihi sedet, eum præ ceteris, quos nouerim, aduersus leuem hanc vanitatem scripsisse eamq; efficacißime prostrauisse, & veluti igni in cinerem resoluendam, ventoq; dispergendam tradidisse, huiusmodi tamen confutatio haud fuit certè tanto auctore digna, quippe quia anilibus fabulis respersa, inuentores habens barbaros, indoctosq;, non erat, cur à tanto viro, tanta doctrinæ vbertate, ingenij subtilitate, dicendiq; elegantia aduersus tam di-

Ioan. Pici Mirandulæ Comitis laudatio.

disceptatum fuisse. Cum igitur animaduerterem opus tam eximium, ab eruditißimis tantum, & in scientiis exercitatißimis degustandum iri, cuius tamen cognitio ineruditis magis necessaria esset, quandoquidem doctrina pollentes diuinatricem floccipendunt astrologiam, vbi literarum ignari ab Astrologis delusi, huiusmodi errore se occupari, inuoluiq́ permittunt, quod ille in hominum doctißimorum gratiam effecit, in imperitorum ego, vulgariumq́ opem ardenti animo facere constitui. Et quoniam sapientibus aliter, aliter verò insipientibus loqui oportet, non est certe propositi mei, librum illum suum in vulgarem vertere sermonem, aut quicquid ille conscripsit scribere pariter, seu ordinem seruare eundem, cum hoc imperitis minime conducibile foret. Conabor tamen, ea quæ altiora sunt, ita humilia, ac suauia reddere, vt indoctis etiam, imperitisq́ peruia esse poßint, his, quæ ille edidit, & addendo, & minuendo, prout debilioribus ingeniis vtilius esse videbitur. Astrologiam hanc diuinatricem, falsam, superstitiosam, christianæq́ religioni aduersam ostendere semper curabo, vt ab ecclesia Dei seuerißimis legibus penitus exterminetur, atq; à philosophis derisui habeatur. Breuitati quantum potero consulens, vt eò libentius libellus iste ab omnibus legatur, illiusq́ ratiocinationes intentius ponderentur. Primum igitur vanitatem huiusmodi astronomicam, à christiana doctrina damnatam, subinde,

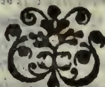
Docti Astrologiam contemnunt.

Auctoris intentio.

Huius tractationis meminit Auctor libro 4. Triumphi crucis. c. tertio.

Tractationis ordo.

à naturali quoque philoſophia reprobatam, demum quantum vanitatis, fallaciæq; in ſe contineat, demonſtrare propenens.

F. HIE-

F. HIERONYMI SAVONAROLAE

aduersus Astrologiam diuinatoriam

Tractatus Primus.

Astronomicam diuinationem à sacris damnari literis demonstratio. Cap. I.

HRISTIANAE religionis fundamẽtum sacram esse scripturã, tàm noui, quàm veteris testamenti nullus est, qui ambigat. Quã quidem verissimã esse vsq; ad minimum apicem indubitatè tenemus, vt probemus ea, quę ipsa probat; quę verò ab ea reiiciuntur, à nobis quoq; refellãtur, quandoquidẽ eius auctor Deus est, qui mentiri certe non potest. Hoc autem in sacris eloquiis compertissimum est; Res futuras, quæ nec à necessariis causis pendent, aut ab his, quæ suos ferè semper effectus pariunt, sed ab incertis, ancipitibusq;, quę & gignere, & non gignere possunt, aut quia ab

Augustin. in Epist. ad Hieronym.

D.Th.p.p.q. 1. ar. 10.

 illis

illis raro proficiscuntur, aut quòd ex Dei voluntate, vel Angeli, seu libero etiam hominis arbitrio proueniunt à nemine, præterq̃; à solo Deo certò cognosci, aut prænuntiari. Quapropter illa præcognoscere, præuidereq; Dei munus est, & diuinitatis germana quędã proprietas. Quod & ratione comprobari potest. Cum etenim Deus purus sit (vt aiunt) actus immutabilis penitus, infinit⁹, ęternus, rerumq; omnium, nulla tamen necessitate, sed sua intelligentia (veluti ędificator mente domum præconcipiens) principium, & causa existat, omne quod fuit, quod est, quodq; erit, suæ mẽti præsens esse fateri oportet, quandoquidem eius æternitas totum ambit, atq; complectitur tempus. Idcirco futura quęlibet, etiam minima dignoscit. Quæ enim futura sunt nobis; sibi adsunt, præsentiaq; existunt. Cum igitur nullum creatum sit æternum, cùmq; omnis creata mens finitudinem habeat, & terminatam vim, succedentibusq́; cogitationibus modo vnum intelligat, modo aliud, neq; totum temporis curriculum complecti valeat; nulli dubio procul creatæ intelligentiæ, quæ fu[illegible]ra sunt præsentia esse possunt, vt nec Angelus, nec homo futura, nisi in causarum vi, atq; efficientia perspicere possit. Cum itaque plurimæ extent ancipites, indeterminatęq; causæ, quæ non in vnam ma-

Sap. cap. 8. Eccl. cap. 39. Esa. cap. 48.

D. Th. p. p. q. 14. ar. 8. & q. 19. art. 4. & 3. contra gen. c. 87. & 4. c. 20.

D. Th. p. p. q. 14. art. 13. & primo contra gen. cap. 67.

D. Th. p. p. q. 46. artic. 1. & contra gen. c. 34. & 37.

D. Th. p. p. q. 57. artic. 3. & primu contra gen. cap. 67.

gis, quàm in aliam partem vi sua inflectunt, atq; inclinant, fieri quidem minus potest, vt ab illis, eorum, quæ ventura sunt certam cognitionem nanciscamur, quanquam veritas aliqua ex eis coniectari potest. Quòd autem hæc futura ab huiusmodi cõtingentibus causis prænoscere, prænuntiareq; Dei proprium sit, patere quidem potest. Quandoquidem pluribus sacræ scripturæ locis increpantur hi, qui absq; diuino lumine illa prædicere audent, falsi prophetæ, diuinatoresq; nuncupati, diuinitatis sibi proprietatem vsurpantes. Neq; enim diuinatores ij dicendi sunt, qui ea quę à naturalibus causis suo ordine, aut semper, aut vt plurimum proficiscuntur pręnuntiant, si quidem hoc humani ingenij vires non transcendit, vt id efficere homines iure non possint. Sed qui absq; peculiari diuina illustratione futura prędicere pręsumũt, ea inquam, quę causam prefixam non habẽt, quęque existere, & non existere possunt, potissimum quę in libero hominis arbitrio sita sunt, hi diuinatores in scripturis proprio nomine nuncupantur, cum Dei munus proprium temere attentent. Aduersus quos pluribus in locis sacra scriptura loquitur, in quorum numero, hi referendi sunt astronomi, qui Astronomiæ partem diuinatoriam consectantur. Nam & si astrologi nomen in scri-

Diuinatores qui.

D.Th. 22.q. 95.art.1.

Astrologi sub diuinatorib^9 comprehenduntur.

pturis nō reperiatur, hi tamē ab ipsa sub diuinatorum auguriumq; nominibus reprobatur, quemadmodum ex dicendis patebit. Quapropter nulla de nomine est habenda quęstio, dummodo effectus ab ea reprobetur, sicuti rei veritas habet. Et quoniam breuitati (vt diximus) studere velle proposui, loca omnia, in quibus diuinatores huiusmodi scriptura detestatur, in medium non proferam. Sat autem erit aliqua afferre. Nam cum ad christicolas sermonem habeamus, sufficiet si etiam semel eos scriptura redarguit, atq; execretur, si quidem vnicum Dei verbum omnibus mūdi libris, humanisq; rationibus auctoritate pręcellit. Inter ratiocinationes autem, quibus aduersus idololatriam sacra vtuntur eloquia, hanc potissimum constituit, idola Deos non esse efficacissime concludentem, propterea quòd futura annuntiare non valent. Qua sanè ratione vtitur inter alias Esaias Dei personam gerens, sic inquiens. *Annuntiate quæ ventura sunt in futurum, et sciemus quia Dij estis vos.* & rursus. *Ego primus, & nouissimus, & absq; me non est Deus. Quis similis mei? Vocet, & annuntiet, & ordinem exponat mihi.* Quòd autem futurorum ordinem intelligat, in verbis mox sequentibus ostendit, dicens. *Ventura, & quæ futura sunt annuntient eis.* & iterum. *Prædixi tibi ex tunc, antequam venirent indicaui tibi, ne*

Script. sacra cunctis rationibus præfertur.

Esa. cap. 41.

Esa. cap. 44.

Esa. cap. 48.

forte diceres, Idola mea fuerunt hæc, & sculptilia mea, & conflatilia mandauerunt. In quibus verbis futurorum prçuisionem diuinitatis propriam esse clare significat, neminemq; id, nisi diuina luce collustratũ efficere posse, alioqui illatio illa, etiam apud Dialecticum nullam vim habet. At Dei rationes inualidas, infirmasq; asserere, insipientis est, atq; ab omni pietate alieni. Pluribus etiam in locis diuinationes scriptura detestatur. Inter quç apud Deuteronomium dicitur. *Non sit qui phitones consulat, nec diuinos.* Quapropter præter alia facinora, quorum causa iuste Deus populo suo succensuit, hoc vnum fuit. Atq; idcirco inter cætera quæ scriptura affert, quare captiuitati, direptioniq; traditus fuerit israeliticus populus, hoc planè exprimitur, eò quòd diuinationibus, auguriisq; inseruiebat. Contra quos dicebat Micheas. *Confundentur diuini.* In scripturis autem, omnes qui futura causam à natura constitutã non habentia absq; diuino lumine prçnũtiare prçsumunt, diuinatores appellantur, ideoq; inter illos astrologi, qui ventura nullo Dei spiritu prædicunt, iure annumerantur. Quemadmodũ ex dicendis luculentius patebit. Rerum præterea futurarum prçdictio diuinam ergà hominũ actiones prouidentiam clare indicat, fidemq; pariter catholicam à Deo esse, quam tot antea se-

Deut. ca. 18.

Diuinationis gratia irascitur Deus. 4. R. 17.

Mich. cap. 3.

Pro hac ratione legendus est D. Tho. 3 contra gen. cap. 154.

Dei prçdictio fidei veritati attestatur.

culis prænuntiare fecit. Quòd ſi per aſtrologiam futura coniici poſſunt, ratio profectò huiuſmodi debilis admodum redderetur, & infirma nimis. Reſponderi nanq; poſſet prænuntiationem eorum, quæ eccleſiæ obuenerunt fidei veritatem minus comprobare, neq; homines diuinę ſubiectos prouidentiæ conuinceret, quandoquidem illarum præſenſio à ſyderibus, cœleſtiq; virtute pendet. Atq; hinc clareſcere poteſt, quàm chriſtianæ religioni pernitioſa exiſtat aſtronomica diuinatio, quæ propriam Dei functionem cœleſtibus arrogare corporibus præſumit, ſimulq; fidei fundamenta euertit. Et quoniam Aſtrologi ſolo nomine chriſtiani excuſationem erroris prætexere volunt, chriſtianam religionẽ vtiq; vere à Deo eſſe affirmantes; at hoc, inquiunt, mediis ſecundis cauſis, quarum vna cœlum eſt, quod certe Deo ſic diſponente, ea quæ in dies in eccleſia geruntur oſtendit. Quem etiã errorem ſcriptura inſequitur. Si etenim vera eſt doctrina illa, ratio certe aduerſus idola conſtructa parum eſſet efficax, neque diuinationem Deus tantopere execraretur, fidei etiã comprobatio, propterea quòd, quæ in eccleſia geſta ſunt prænuntiata fuerunt, titubaret ac penè corrueret. Neque etiam Babylonem Deus ſubſannaret, quòd aſtrologiæ operam dabat, ſic aiens apud Eſaiam. *Sapientia tua & ſcientia*

Aſtronomica diuinatio chriſtianæ religioni pernicioſa.

Eſa. cap. 47.

scientia tua hac decepit te, & dixisti in corde tuo. Ego sum, & præter me non est alter. Veniet super te malum, & nescies ortum eius, & irruet super te calamitas, quam non poteris expiare. Veniet & super te repente miseria, quam nescies; sta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua, si forte quid prosit tibi, aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum, stent & saluent te augures cœli, qui contemplantur sydera, & supputabunt menses, vt ex eis annuntiarent ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos, non liberabunt animam suam de manu flamma. Insuper, si per cœlos res humanas, præsertimq; ecclesiam Deus regeret, vtique apud Hieremiam non diceret. *Iuxta vias gentium nolite discere, & à signis cæli nolite metuere, quæ timent gentes, quia leges populorũ vana sunt.* Per leges autem, statuta in cœli honorem condita intelligi queunt, perinde ac genus regant humanum, quemadmodum expositores nonnulli asserunt, aut per leges astronomicæ regulæ, quas vanè astrologi obseruant accipiendæ sunt. Quare glossa in verbis illis, humanam intelligit sapientiã. Salomon præterea habet. *Multa hominis afflictio, quia ignorat præterita, & futura nullo scire potest nuntio*; & rursus. *Ignorat homo, quid ante se fuerit, & quid post se futurum sit quis ei poterit indicare?* ac si dicat, nullus

Ecclesiastica à cœlo minime reguntur.

Hier. cap. 10.

Eccl. cap. 8.

Eccl. cap. 10.

equi-

equidem præter Deum. Iam ergo ſatis perſpectum eſſe poteſt, diuinatoriam Aſtrologiã nedum falsã eſſe, & vanam, ſed pernicioſiſſimã, & chriſtianæ religioni sũme infenſam. Quòd autẽ commẽti ſunt quidam. Abraham Aegyptios Aſtrologiam docuiſſe, Moyſem quoque aſtrologum extitiſſe, falſiſſimum eſt, nulla ſcripturæ auctoritate firmatum, ac propterea eã facilitate negatur, qua aſſeritur, cum veram, non diuinatoriam aſtronomiam fuerint conſectati. Nullum ſanè doctum virum, ne dicam ſanctum, huic vanitati operam dediſſe legitur, vti melius dicetur.

Abrahã, nec Moyſes fuerunt diuinatores.

A ſacris Theologis diuinationem damnari. Cap. II.

SACRI quoq; Theologi Aſtrologiam hanc diuinatoriam penitus deteſtantur, eamq; falſam, atq; pernitioſam demonſtrant, quem admodũ Auguſt. pluribus doctrinę ſuę locis luculẽter oſtendit, vnde lib. 2. ſup. Gen. ad lit. habet. *Cum mathematici* (hoc eſt aſtrologi) *aliquid veri prænuntiant, occultiſsimo dæmonum inſtinctu id faciunt, quem neſcientes humanæ mentes patiuntur. Quod cum ad decipiendos homines ſit, ſpirituum ſeductorum operatio eſt, quibus quædã vera de tẽporibus noſſe permittitur.* Vnde concludens ſubiungit. *Quapropter bono chriſtiano, ſiue*

Auguſtinus diuinationẽ reprobat.

mathematici, siue quilibet impie diuinantium maxime dicentes vera, cauendi sunt, ne consortio dæmonum animam deceptam, pacto quodam societatis irretiant. Et libro 2. de christiana doctrina sic habet. *Sed quomodolibet nominentur ab hominibus, sunt tamen sydera, quæ Deus instituit, & ordinauit, vt voluit, & est certus motus illorum, quo tempora distinguuntur, & variantur. Quem motũ notare, cum quisq; nascitur, quõ se habeat facile est, per eorũ inuẽtas, conscriptasq; regulas, sed ex ea notatione, velle nascentiũ mores, actus, euẽta prædicere, magnus error, & magna dementia est.* afferens exemplũ Esau, & Iacob eadem hora, eodemq; fere momento ortis, quoniam Iacob plãtam pedis Esau manu apprehendebat, dũ ex materno vtero ambo prodibant, qui tamẽ ingenia longe diuersa qualitatesq; contrarias sortiti sunt. Quòd si astrologi affirment, momentum illud exiguum ad velocissimum cœli cursum relatum satis magnam inducere diuersitatem, atq; idcirco dispares nactos fuisse proprietates, conditionesq;, cum alterum alter præcesserit, animaduertant sibi ipsis pugnare; Siquidem nullius hominis natiuitatis punctum præcisum attingere poterũt vnquam. Vanum est itaq; omne, quod prædicunt. Idem etenim de quolibet, qui eadem nascitur hora iudicare cogũtur, vti melius infra dicetur. Hieronymus Aegypti opprobria

cap. 23.

Astronomorum fuga.

Vide Picũ libro 1. Aduerſus Aſtrolog. Baſil. in hom. đ diuina christiana generatione. To. 1. diuinationẽ confutat. Ho. 6. circa mediũ, & ſuper princ. prouer. Baſ. lib. 4. ex. cap. 4. Chriſoſt. Homil. 5. in epiſtolã ad Gal. cap. primo. Orig. Hom. 16. ſup Num. Greg. lib. Ho. homil. 10. D. Tho. 22. q. 95. artic. 5. 3. contra gen. cap. 154. 2. d. 15. q. 1. art. 5. 4. diſt. 7. q. 3. art. 2.

exiſtimat ſtellarum curſum inueſtigare, ac ſuper eas futuros perſcrutari euentus, ſeque huiuſmodi implicare ſuperſtitionibus. Baſilius ſuper Gen. occupatiſſimam vanitatem artem hanc exiſtimat. Quemadmodum, & Ambroſius, inutilem, & impoſſibilem eam fatetur. At Io. Chriſoſt. vanitatis, falſitatiſq; redarguit, & ridiculam efficit. Quod & plurimis argumentis etiã Origenes oſtendit. Gregorius etiam in quadam homilia illam vituperat, atque D. Thom. pluribus in locis, vanos ſuperſtitioſoſq; decernẽs eos, qui ex ſyderum inſpectione futura caſualia, fortuita, humanaſq; actiones præſentire, atq; prænoſcere ſatagunt. Quod ſane ex falſa ipſorum opinione prouenit, atque ex dæmonum inſtinctu eorum phantaſiæ ſeſe plerunq; immiſcente. Longum certe eſſet doctorum catholicorum, hæbreorum, græcorum, latinorumq; verba omnia in medium afferre, tam antiquorum, quàm neotericorum, qui vnanimi conſenſu in huius peſtiferę artis damnationem concurrunt. eſſet nanq; idem alijs reprę ſentare notis.

Theologicis rationibus diuinatoriam artem reprobari. Cap. III.

RATIONIBVS etiã ex ſcripturis deſumptis, ſanctorumq; doctorũ aſſertis, Aſtrologiam

logiam hanc falsam, atq; inanem facile commonstrabimus. Compertissimum quippe habent sancti Doctores, rerum naturalium sciẽtia dęmones perfectissime pollere, quam cum â natura inditam habeant, à diuinæ gratiæ celsitudine peccato cadentibus illis, ab illa sanè minime ceciderunt, quin adeo integram, splendidamq; retinent, vt & cœlorum ordinem, illorumq; vim, & potestatem, planetarum cursum, coniunctionesq; absq; labore vllo, mira ingenij subtilitate plenissime conspiciunt, atq; intuentur. Quòd si per sydera, syderũq; positiones futura prędnosci possunt, cum hi absque vllo calculo, atq; astrolabio, illorum exactissimam, certissimamq; cognitionem habeant, omne, quod in terrarum orbe, in ecclesia etiam, atq; in singulis hominibus contingere potest, facile deprehendẽt, quòd certe à scriptura tanquam falsum improbatur, quemadmodum ex pręalligatis Dei verbis didicimus; sic enim ait gentes alloquens. *Dicite Diis vestris*, (idolis nempe, in idolis, ac simulachris habitantibus) *vt ventura praenuntient, eosq; vere Deos confitebimur*; perinde ac si dixisset. ignorant dubio procul ea, nec nuntiare vtiq; possunt. Quanto igitur minus astronomi homines, scientiarũ vt plurimũ ignari, earumq;, quas indipisci valent, ex syderibus futura præsentire valebunt.

Dæmonum perfecta cognitio.

D. Thom. 1. q. 64. art. 1.

Esa. cap. 41.

Quòd

Lib. 2. supra Gen. ad lit.

D. Tho. 1. q. 86. ar. 4. ad 2.

Dæmones quõ futura cognoscant.

D. Tho. 1. q. 89. ar. 8. c. 3. contra gen. cap. 59. D. Greg. lib. 12. moral. D. Thom. 3. con. gẽ. c. 63.

Quod si nobis obiicias, Augustinum asserentem, vt supra diximus, astrologos nonnunquam occulto dæmonis instinctu vera dicere; ergo dæmones, inquies, futura non ignorant. Audias Augustinum ipsum in libro de dæmonum diuinatione respondentem. Dæmones vtique futura aliquando cognoscere non ex syderibus solis, sed quadam intellectus subtilitate, qua certe res naturales, humanasq; complexiones dignoscunt, multis insuper ex perimentis, qui cum in diuersa loca, celeritate maxima discurrãt, plurima sanè coniectant; & quid efficere velint interdum prædicunt, seu ab Astrologo, diuinatoreq; prædicere faciunt, illorum ad hoc phantasiam commouentes, aut etiam illos expresse alloquentes. Et quanquam sæpius à Deo impediuntur, permittit tamen quandoque id hominum flagitiis exigentibus. Non ergo ex sola syderum inspectione hæc illorum diuinatio proficiscitur, (hoc enim impossibile fore inferius demonstrabimus) verum ex allatis modo causis. Illud etiam pro confesso, atque exploratissimo habent Theologi, beatos in diuina essentia vniuersi ordinem contemplari, causarumq; omnium virtutem, efficacitatemq; contueri, cum omnis illorum appetitus plena satietate conquiescat, vniuersi autem ordinẽ intelligere naturaliter ab omnibus desideratur,

ratur, quemadmodũ philosophorum studiũ plane indicat. Affirmant nihilominus futura latere beatos, nec illis illa, nisi reuelãte Deo, innotescere, vnde & ecclesiæ sacramẽta addiscunt, deq; eis in dies illuminantur. Docet insuper diuinus ille Dionysius libro cœlestis hyerarchiæ, supremos angelos diuinorum archanorum lumine paulatim collustratos inferioribus lumen impartire, plurima quoq; ex his quæ in ecclesia militanti geruntur addiscere, id quod ex Pauli verbis ad Ephesios colligitur aientis, multiformem Dei sapientiam, à principatibus, potestatibusq; in cœlestibus per ecclesiam Dei cognosci. Quod, si Angeli, beatiq; non nisi Deo reuelante futura intelligunt, quo igitur modo insani, miseriq; astrologi scire illa ausu temerario præsumunt! Si etenim per cœli cursũ, sydeꝛumq; positionem, quæ futura sunt prænosci possunt, nulla dubio procul illustratione indigent beati, cum in cœlis mundi ordinem cõspiciunt. Hinc ergo perpendi potest, quanta sit astrologorum temeritas, atq; insania, illorum subuerso, ac diruto prorsus fundamento, quo falso opinantur, ea omnia, quæ sub cœlo fiunt in ipso signata esse, atq; expressa, vt in illo, perinde atq; in libro legi possint. Id enim, si veritate subsisteret, profecto & beati, & dęmones futura omnia in cœlo pellucide,

Beati futura nõ cognoscũt

D. Tho. 1. q. 12. ar. 8. ad 3.

cap. 8.

D. Tho. 1. q. 106.

Beati addiscunt quædã de his quæ fiunt in Ecclesia militanti.

cap. 3.

Astrologorũ temeritas.

cidè, & clarissime viderent, atque legerent. Quæ tamen cum ab ipsis minime intelligantur, consequitur planè, nec in cœlo designata esse, neq; ex cœlo illorum notitiam comparari, ac proinde omnis astrologorum labor vanus penitus est, atq; inanis.

Canonicis legibus damnari diuinationem. Cap. IIII.

SACRI etiam canones hanc temerariam reprobant præsumptionem, christianæ religioni plurimum nocentem, propterea quòd cœlis gratiæ mysteria adscribat, ac si prophetas astrologos efficiat. Tantaq; est astrologorum temeritas, vt etiam dira martyrum supplicia, quæ certe vim omnem naturæ superant, in ipsum cœlum referant, quasi Deum illud facientes, diuinasq; illi laudes tribuentes. In eamq; insaniam quidam ex ipsis deuenerunt, vt Saluatorem nostrum syderum motum obseruasse dicere non sunt veriti, & ob hanc causam, apostolis dixisse asserunt. *Non ne duodecim horæ sunt diei*, atq; huius rei gratia Ioannem pluries inculcasse. Non dum venerat hora eius. O stulti, impij, insensatiq; astrologi, ergo creatorem per creaturam regi, gubernariq; vultis, atq; ita christianam demoliri religionem? Etenim aduersus hos

Astronomorũ de Christo insania.

Bonati error fuit, vt est videre apud Io. Picum lib. 2. contra Astrolog. cap. 5.

hæc ſi turpiter effutientes, non aliter, quàm igne diſceptandum eſt. Cum igitur maximo ſit chriſtianæ religioni exitio iſthæc impietas. S.Ro Eccl. iure illã damnauit: prout in ſacro habetur decreto, vbi ſic legitur. *Qui diuinationes expetunt, & mores gentilium ſubſequuntur, vel in domos ſuas huiuſmodi homines introducit exquirendi aliquid arte magica, aut expiandi cauſa, ſub regula quinquẽnij iaceant ſecundum gradus pænitentiæ diffinitos.* Et inferius. *Non liceat chriſtianis tenere traditiones gentilium, & obſeruare, & colore elementa, aut lunæ, aut ſtellarum curſus, aut inanem ſignorum fallaciam, pro domo facienda, vel propter ſegetes, vel arbores plantandas, vel coniugia ſocianda. Scriptum eſt enim. Omnia quæ facitis, aut in verbo, aut in opere omnia in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti facite gratias agentes Deo. Nec in collectionibus herbarum, quæ medicinales ſunt, aliquas incantationes liceat attendere, niſi tantum cum ſymbolo diuino, aut oratione dominica, vt tantum Deus creator omnium, & Dominus honoretur. Si quis autem paganorum conſuetudinem ſequens, diuinos, aut ſortilegos in domum ſuam introduxerit, quaſi vt malum foras mittant, aut maleficia inueniant, vel luſtrationes paganorum faciant, quinque annis pænitentiam agant. Mulieribus quoque chriſtianis non liceat in ſuis lanificiis vanitatẽ obſeruare, ſed Deũ inuocent adiutorem, qui eis ſapientiam quærendi*

26. q. 5. c. qui diuinationes.

Vana cœleſtium obſeruatio prohibetur ſacris canonibus.

donauerit. hæc ibi. Vbi animaduertendum eſt, vanam ſignorum cœleſtium obſeruationem prohiberi. Nam lunæ plenitudinem in arboribus cedendis, aliaq; tempora, cœliq; motus ad ſerendum, ſeu medendum, ſeu etiã naturales obſeruare cauſas, nullam ſapit deceptionis vanitatem, ſed eſt rectæ prudentiæ inditium. Vanam ergo fallaciam intelligit eorum punctorum obſeruationem, quæ quidem nullius rei cauſa exiſtunt, vt in ſubiungendis amplius explicabitur. Vnde eò loci inferius ſubditur. *Si quis clericus monachus, uel ſecularis diuinationes, vel auguria crediderit obſeruanda, vel ſortes, quas mentiuntur eſſe ſanctorum quibuſcunque putauerit intimandas cum his, qui cum eis crediderint, ab eccleſia communicatione pellantur.* In decretalibus quoq; ſic habet canon.

De Sortileg. cap. 1.

In tabulis, vel codicibus, aut aliis ſorte furta, non ſunt requirenda, nec diuinationes aliquas in aliquibus rebus quis obſeruare præſumat. Qui autem contrafecerit quadraginta diebus pœniteat. Et vſque adeo diuinationes, dęmoniacaſq; ſuperſtitiones abhominatur eccleſia, vt iis etiam minime pareat, qui bono ſanè zelo, aut ſimplicitate ductus, eas vel ſemel obſeruauerit. Vnde cuidam Patriarchæ Alexand. III. ſcribit. *Ex tuarum tenore literarum accepimus quod. V. presbiter cum quodam infami ad priuatum locum acceſſit, non ea intentione, vt vocaret dæmonium, ſed*

De Sortileg. cap. 2.

vt inspectione Astrolabij furtũ cuiusdam ecclesiæ posset recuperari. Verum licèt hoc ex bono zelo, ac simplicitate se fecisse proponat, id tamen grauissimum fuit, & non modicam inde maculam peccati contraxit. Mandantes, quatenus talem ei pro expiatione illius delicti pœnitentiam imponas, quòd per annum, & amplius si tibi visum fuerit, eum ab altaris ministerio præcipias abstinere, & ex tunc liberum sit ei exercere officium sacerdotis. hæc ibi. Expressius autem in Toletano concilio à Leone Papa instituto huiusmodi error redarguitur, in quo sic diffinitur. *Quicunque asserit astrologiæ fidem esse adhibendam anathema sit.* Patere igitur potest, diuinatoriam artem, aut per astrologiam, seu quouis alio modo à sacris canonibus, sanctaq; Matre Ecclesia prohiberi.

Ciuilibus legibus astronomicam vanitatem confutari. Cap. V.

LEGES quoque ciuiles superstitiosam hanc diuinandi artem vehementer vituperant. Sic enim Imperatores Diocletianus, & Maximinianus habent lib. nono Codicis. *Artem geometriæ discere, atque exercere publice interest, ars autem mathematica damnabilis est, & interdicta omnino.* Intelligit autem per artem mathematicam, diuinatoriam Astrologiam. Anti- l.2.de malef. & mat.

quitus siquidem huiusmodi astrologi mathematici vocabantur. Et in lege Nemo ita dicitur. *Nemo aruspicem consulat, aut mathematicum, nemo ariolum, augurum, & vatum praua confessio conticescat. Chaldei, ac magi, & cæteri, quos maleficos ob facinorum magnitudinem uulgus appellat, nec ad hanc partem aliquid moliantur. Sileat omnis perpetuò diuinandi curiositas, Etenim supplicio capitis ferietur, gladio vltore prostratus, quisquis iussis nostris obsequium denegauerit.* O beatam christianam religionem, si lex huiusmodi seruaretur. In l. vero Et si. adeo ab augustis Imperatoribus diuinatio vituperatur, vt inter alia dicant. *Quod si quis magus, vel magicis carminibus assuetus, qui maleficus vulgi consuetudine nuncupatur, aut aruspex, aut ariolus, aut certe augur, vel mathematicus, aut enarrandis somniis occultans artem aliquam diuinandi, aut certè aliquid horum simile exercens in comitatu meo, vel Cæsaris fuerit deprehensus, præsidio dignitatis exutus, cruciatus, & tormenta non fugiat.* Et in legibus sequentibus eadem culpa in has docentes vanitates reiicitur. Idcirco quoties ex Aegypto, aut ex Babylone diuinatores Romã aduentabant, seuerissimis legibus eiiciebantur, simulq; pœnis afficiebantur, quemadmodum Tyberius Imperator, Vitellius, Dioclesianus, Constantinus, Gentianus, Valentinianus, Teodosius, & Iustinianus, aut professionem

Vide Io. Pic. lib. primo aduersus Astrologos prope finem.

Diuinatores vrbe expellebantur.

nem dimittere, aut secundum leges multari iubebant. Exploratissimum itaque esse potest, diuinatoriam astrologiam à tota christiana doctrina explosam haberi, atque damnari. Quiq; eam sectantur, aut tuentur vtroque gladio & spirituali, & temporali fore puniendos.

TRACTATVS SECVNDVS.

In quo Astrologiam iudicatricem, atq; diuinatricem à naturali philosophia reiici, confutariq́; demonstratur. Et primum ab excellentibus philosophis damnari.
Cap. I.

T quoniam astrologi in diuinatorum numero haberi nolunt, ex naturalibus causis futurorum iudicium sumere asserentes, cum tamen diuinatorum principes existant, ab ipsis quoduis aliud diuinationis genus profectum est. Nam quemadmodum prędiximus, casualia, fortuitaq; , & ea præcipuè, quę à libero pendent arbitrio, diiudicare volunt, quorum sanè iudicium, cum ex naturalibus causis non proueniat, eorum vanitatem, nec artis, neque scientiæ nomine dignam planè omnes intelligent. Hoc autem, primū sic declaratur. Etenim si Astrologia huiusmodi ad philosophiam attineret, non infimum in illa locum, sed primas obtineret partes, tum ob rem ab ea consideratam, quæ cum cœlum sit, inter corporeas substantias nobilissima est, tum ob ipsam cognitionem,

Astrologi diuinatorum principes.

Astrologia diuinatrix, nec ars, nec scientia.

nem, quę certè si veritatem assequeretur, diuina potius quàm humana possessio esset. Quapropter verò minus simile est, Aristotelem philosophorum principē, qui naturalia omnia tam disertè pertractauit, partem hanc præter misisse, illiusq; non meminisse, cum ea tempestate Astrologi floruerint, & in Aegypto potissimū, inter quos Eudoxus tunc Platonis auditor astrologorū princeps habebatur. Enimuero Aristoteles, qui nihil in philosophia non perfectum, aut intactum relinquere conatus est, partem hanc, si vera est, nimium certe somniculose silentio pertransiuisset, pręsertim cū libros de cœlo, & mundo conscripserit, in quibus sane nec verbum vllum, quemadmodum, neq; in aliis à se editis libris eius rei fecit. Plato quoque Aristotelis pręceptor, eius artis nullubi vnquam meminit. Pythagoras fidem nullam adhibuit. Democritum eam risui habuisse ferūt, vix hominem eā quę ante pedes habet nosse asserens, tantum abest, vt ea quæ in cœlo

Hac ratione vtitur Pic. libro 1. aduersus Astrolog. prope princ. & auctor lib. 4. Triumphi crucis. cap. 3.

Arist. de diuinatione astronomica nihil dix.

Vide apud Picum vbi sup. vberius hæc testimonia ꝓferentem.

Plato lib. 12 de leg. habet Astronomos religionis sēsū exuere, & impios euadere, qui ex causarū qua-

Thales dum astrorum contemplationi nimium intētus esset, &

cœlo sunt intelligat. At Plotinus inter Platonicos præstantissimus, cum astronomicæ huic facultati magnam dedisset operam, illius vanitatem, falsitatemq; deprehendens tandem, eam merito irrisit. confutatam penitus posthabuit. Quod & ab Apuleio factum esse pariter accepimus. Fauorinus autem acerrime eam impugnauit. Eudoxus insuper præclarissimus astronomus, astrologis ob hominis natiuitatis inspectionem futura prædicentibus, fidem habendam esse nullam scriptum reliquit. Auerroes Aristotelis cōmentator pluribus doctrinæ suæ locis, eam discerpit, atque vituperat, Quemadmodum, & Auicenna philosophię contrariā omniq; ex parte falsam existimat. At quid de Ptolemæo astrologorum antesignano dicemus? Qui in suo Centiloquio sic docet. *Eos solos futura singulariter cognoscere atque prædicere, qui diuino sunt afflati spiritu lumine.* Quæ quidem verba, & si in quibusdam translationibus non inueniantur, textus

sursum aspiceret in puteum lapsus à Tressa quadā ancilla opportuno, lepidoque dicterio fuisse notatū. Illum magno studio velle res cœlestes peruidere, eā vero quæ ante pedes sunt ignorare. hęc Plato in Timeo.

Auerr. in co. libri de Diuinatione secūdum quieté, & 9 metaph. co. 19.
Auic. lib. 10. suæ metaph. cap. 1.

Ptolemæi verba singularia. in Cētiloqo, licet opus illud esse Ptolemæi negent Astronomi.

rundā necessitatibus non ex diuinæ voluntatis vi, & prouidentia res fieri, & gubernari animaduerterit. & in Epinomi. asserit. Diuinandi artem virtutem non docere. Et in Tim. diuinandi arté demētiæ tribuit.

Sic habetur in aphorismo 1. iuxta translationē Trapenzuntij. *Quare oportet studiosum coniectura rei ad-*

attа-

attamen græcus originalis, illa proculdubio expresse refert. Nullus itaque vere doctus huic Astrologię operam dedit, quanquam nonnulli eius libri Aristoteli, magnoque Alberto, aliisq; philosophis falso adscribuntur, verum homines quidā superstitiosi, nullo pollentes iudicio, barbari potius, quàm sapientes eam sectati sunt, quemadmodum eorum planè nomina indicant. Inter quos hi numerantur. Albumasar, Hali, Aben, Zagel, Aboasar, Auenagea, Aoniar, Petosiris, Auerodam, Azerchel, Adatbaraba, & id genus similia. Tales igitur auctores putandi sunt sicuti nominibus hisce repræsentantur. Talis pariter est vanitas huiusmodi, qualis insulsis hisce notis figuratur, atque exprimitur. Siq; historias accurate inspexerimus, ab ægyptiis, Chaldeisq; mathematicis disciplinis maxime intentis astrologiam hanc confictam comperiemus, qui cum hebeti essent ingenio, accepissentq; cœlum rerū inferiorum causam existere, nil aliud prorsus cogitauerunt, sed mathematicis figuris ad syderum inspectionem sese conuerterunt. Et quoniam eorum plurimi dæmonum cultui addicti erant, tanquam stulti, ac simplices, eorum illusa, implicataq; phantasia, in hanc illos diuinationis insaniam impulerunt, in quam eò libentius, faciliorique propensione

sequi. Soli enim qui furore incitantur particularia prædicūt.

Albertum defendit Picus lib. 1. contra Astrol. prope finem.

Barbari diuinationi operā dederunt.

Diuinatorū insulsa nomina.

prolapſi fuerunt, quo fœlicitatem principibus, atq; magnatibus promittentes, lucrum planè magnum inde retulerunt. Homo autem inter cuncta animãtia curioſiſſimus, ſciẽdiq; futura percupidus, eaq; præcipue, quæ ad ipſius vitam quoquo modo ſpectant, ſuimet deceptionem de facili ſubit. Verumtamen philoſophi graues, qui pro Aegyptiorum exploranda ſapientia in Aegyptum profecti ſunt, quemadmodum Pythagoras, Plato, aliiq; complures, hanc diuinatoriam artem in eorum ſcholis minime inuexerunt, ſed cum ab iis multa accepiſſent, hanc veluti fatuam, vanam, penituſq, inutilem ab eorum finibus procul abegerunt. Quod ſi quis nobis Ptolemæum aſtronomorum principẽ obiiciat, virum certe doctiſſimum neq; nomine, neque ſapientia barbarum. Reſponderi ſane poteſt exiguam illum in ſuis libris præſeferre philoſophiam. Diſtinguit ſiquidem in ſuorum librorum initio tres philoſophię partes, Theologicam, Naturalem, Mathematicam, ea inquit ratione quoniam vnũquodq; materia, forma, motuq; conſiſtit, quæ quidẽ tria cogitatione ſeiungi poſſunt, at re ipſa minime, aitq; à motu Theologicam, à materia phyſicam, à forma vero mathematicam prouenire. In qua planè ſententia falſa multa reperiuntur, quemadmodum & philoſophorum

Homo futura ſciendi cupidus.

Ptolemæus vir doctiſs.

In Almagesto, & in Apotoleſmaton libris, quam diuiſionem ad bonũ ſenſum reducit Lucius Bellan. lib. I. defenſ. Aſtr. contra Picũ. Picus hęc fuſius reprobat lib. I. ad. Aſtr.

rum

rum discipuli cognoscere facile possunt. Falsum est etenim in primis, rem omnem materia, forma, motuq́, constare, cum Deus, atq; angeli à materia immunes existãt, ac propterea motu careant. Quòd si non de omnibus in vniuersum se intelligere profitetur, sed de naturalibus solis, Theologia igitur, quæ supernaturalia contemplatur, ab hac distributione reiicienda est. falsum est præterea, naturalia motu constitui, qui sanè materiæ, formæq; compositionem consequitur. Falsum quoque est, Theologiam à motu proficisci, quæ dubio procul motũ omnem transcendit, Deumq́;, intelligentesq; substãtias ab omni motu seiunctas considerat. Inquit præterea Ptolemæus, lunam inter cætera astra humidiorem esse ob terræ propinquitatem, ex cuius planè vaporibus humore afficitur, ac propterea in cœlo, astrisq; elementares qualitates collocat. Quodq; peius est, astra à terræ humoribus pati asserit, sicut & luna à terræ humoribus recipit. An non meminit, ignis sphęram cœlo contiguam humiditatem omnem penitus cohibere, & à cœlo procul pellere? Si igitur in re tam parua adeo turpiter errauit, astronomorum princeps, quid facient sui asseclæ? Enimuero, vt Aristoteles in principio suæ Metaphisicę probe affirmat, in populorum admirationem sapientia hominem

D. Tho. p.p. q.3 ar.1.2.3. & q.50. ar.1. & 2.

D.Tho. p. p. q.1. art.7.

Locus Ptolemæi in principio Quadripartiti optime exponitur, & defenditur à Lucio Bellantio, libro primo de sent. Astrol. cõtra Picum.

nem ducit. Quare, ſi vera eſſet aſtrologia, in maiori vtiq; omnium aliorum admiratione eiuſmodi homines haberentur; abundantiorem equidem præſeferrent ſapientiam, ſi futura intellectu introſpicerent, ac penetrarent, quorum ſane notitiam philoſophi maxime deſperauerunt, illorumque certam cognitionem impoſſibilem penitus fecerunt, ſicut inferius dicemus. Eſſet enim diuinum ingenium, atq; proprietas. Quapropter tanquam oracula, Diiq; in terris ſuſpicerentur. At longe aliter ſe habere cernimus, cum nec inter Deos, nec inter ſapientes homines habeantur, vt oſtentui, atq; improperio potius habeātur. Quorum pars inopia, & miſeria tabeſcit, atq; affligitur, quique cum fœlicitatem aliis promittant, miſere ipſi vitam traducunt. Si nanq; per aſtrologiam fœlicitas comparatur, ea certe ipſimet aſtrologi maxime potirentur, neq; illam à magnatibus, potentibuſq; exquirerent, vt eorum marſupia expilarent, montes, mariaq; pollicitantes, ſuiſque aſtrolabiis fallentes eos, dignos profecto iſtiuſmodi deceptione, ac fraude, cum illis, illorumq; vanitati magis fidant, quàm Deo.

Aſtrologorū inopia & miſeria.

Quemadmodum per causas effectus cognoscantur, in quo frustra conatur astronomica diuinatio. Cap. II.

NEQVE solum astrologiam vllius esse momenti declarant summi philosophi, nullo eam nomine dignam censentes, quin & eã contempserunt, verum ex illorum fundamentis, philosophiæq; principiis à sciẽtię nomine penitus relegatur. Quod sane in primis notũ fit. Cum etenim nostra omnis cognitio ex sensu oriatur, quo sensilia ad phantasiam, & à phantasia ad intellectum deferuntur, cumque sensu externo, ea quæ adsunt, quæq; præsentia sunt percipiamus, futura vtiq; per sensus cognoscere nullo modo valemus. Neq; etiam interno sensu, nempe phantasia id assequi ualemus. Nam tametsi, ea quæ à sensibus absunt phantasia discernere queat, quoniam phantasia omnis ex sensu proficiscitur, quæ cum rationis discursu careat, ea quæ semel saltem sensui subiecta fuerunt concipiet profectò, at quæ ventura sunt, neq; sensui vnquam oblata percipiet sanè nunquam. quandoquidem futurum tempus in sensuum cognitionem minime cadit. Ergo si futura apprehenduntur, intellectus vi discernuntur, qui ab vno in aliud ratiocinatione mouetur,

Astrologia non est scientia.

Libro primo Poster.

S. Thom. 12. q. 40. ar. 3. ad 3. & 12. q. 41. ar. 1. ad 3.

Sẽsus futura non percipit.

S. Tho. p. 1. q. 78. ar. 4.

S. Tho. 22. q. 47. ar. 1. c.

vnum-

vnumque per aliud comprehendit. At cum menti futura præsentia non existant, in se ipsis videre illa nequit, si itaq; videt, in rebus vtiq; præsentibus intuetur, quod sanè præstare non poterit aliter, quàm quòd ab ipsis rebus, ceu res effecta à causa prodit certo intelligit. Vt si per exemplum dicamus. Si hyemali tempore aridas intueris arbores, æstiuo tempore flores, folia, fructusq; producturas intellectu perspicis, atq; ita futuros euentus, non in se ipsis, at in suis causis rationis discursu, experientiaq; elapsis temporibus parta conijcies. At philosophi causas inter se distribuũt, aiuntq; quasdam necessario, semperque effectum ex se gignere, quoniam causa posita effectum illico sequi necesse est, quemadmodũ, si cœlum mouetur, solis, lunęq; eclipsis quandoq; necessario erit. Horum itaq; certissima cognitio, & scientia habetur. Quædam vero, nec necessario, nec semper effectum productum habent, sed vt in pluribus. Quemadmodum, quando sol est in leone propeque sydus canem, ardentes calores, ac pene æstuantes in aere sentiuntur. Veruntamen hoc non semper contingit, quoniam ob variam elemẽtorum dispositionem, aerem temperatũ nonnunquam, raro tamen experimur. De quibus effectibus philosophari quoque fas est. Quanuis enim eorum non ita exacta sit cogni

Futura in causis cognoscuntur.

Causarum distinctio in effectibus producendis.

tio, à scientia tamen minime excluduntur, cum certa fere sit illorum cognitio. At quędam ad effectuum productiones indiscriminatim se habent, eo quòd non in vnam magis, quàm in alteram partem protendunt. Vt si dicamus per exēplū, quod ex lignis in nemore cæsis potest quis conficere scamnum, aut hostium, aut columnā, aut quiduis aliud, cum non ad vnum, quàm ad aliud magis prę fixam virtutem habeat. liberum quoque arbitrium quanquam in finem vltimum in vniuersum certo respicit, ad pleraq; tamen nullam præfixionem habet, vt ad festucam de terra sumendam, aut non sumendam, ad saltandum, vel non saltandum. In iis enim quæ finis non sunt pro libito tendere valet. Quare de his effectibus certo cognosci, seu coniici posse philosophi aperte negant. Cum enim neque in seipsis, propterea quod præsentes nō sunt perspici possint, neque in suis causis quæ ad ipsos destinatam vim non habent, nullus equidem certam illorum cognitionem nanci sci potest. Vnde quod ex illis causis euenire habet velle discernere diuinationis opus qpe est: At sunt nonnullæ causæ quæ effectus quosdam, nec necessario, nec semper, nec promiscue, seu incerte gignunt, sed perraro, vt si mulier mostrum pariat. Quorum etiam nullam certam cognitionem excipi posse, ex

Liberum arbitrium.

Pro his vide D. Tho. 1. q. 14. ar. 23. & q. 57. artic. 3. & 22. q. 95. ar. 1. & 1. con. gentes cap. 67. & alibi.

præ-

Vera aſtrologia. ptæ declaratis ſatis compertum arbitror. At aſtrologia, quæ in ſpeculatione verſatur vera quidem ſcientia eſt, vt quæ per cauſas veras effectus dignoſcit, quemadmodum ſunt eclipſes, planetarum coniūctiones, & his ſimilia, quæ à ſuis cauſis neceſſariam conſequutionē habent, eaq; pariter vera cenſenda eſt ſcientia, quæ quoſdam naturæ effectus, qui ex elongatione, aut appropinquatione ad ſolem, ex cōiunctione, oppoſitioneq; lunæ, eiuſq; motibus fere ſemper proficiſcuntur. At aſtronomica diuinatio, quæ ancipites, incertoſque effectus ab is nempe cauſis ad illos, nullam præfixam vim habentibus contuetur, reſq; potiſſimum humanas, quę in libero ſita ſunt arbitrio, in hiſq; etiam, quæ de raro contingunt, vanitatem penitus ſapit, neq; artis, ſcientięq; nomine digna eſt.

Ariſtoteles dictis, diuinatoriam Aſtronomiam reprobari. Cap. III.

At ne ex proprij capitis ſententia loqui videamur Ariſt. philoſophorum principis dicta in medium afferamus, quem omnes ferè ſectati fuerunt. In ſexto quippe Diuinorum, loquens de ente per accidens (ſic illud appellat) nullam eius eſſe ſcientiam probat. Atq;, vt omnes quid ſit ens per accidēs intel-

T. c. 4. lect. 2.

Ens per accidēs quid ſit.

ligant.

ligant, sic declaramus. Quando duæ res ordinem adinuicem naturaliter non habentes, & à causis duabus, nullo se etiam ordine consequentibus proficiscuntur, vni, & eidem iunguntur, totum id vere ens per accidens à philosopho nuncupatur, accidit nanque, casuq; contingit, ambas illas causas inuicem concurrere atque in vnum coalescere, cum nullum ex se ordinis nexum habeant. Quemadmodum si ipsius Aristotelis exemplo vtamur, de homine musico, & ædificatore pariter existente; nullam nanq; ordinis rationem ad ædificatoriam artem musica habet, nec è conuerso, ædificandi facultas ad musicam, proindeq; ipsorum causæ nullo inter se ordine nectuntur. Quapropter iure ipso totum hoc ex musico, atq; ędificatore coalescens ab Aristotele ens per accidés dicitur, cũ fortuita quadam contingentia absque vlla causarum serie id vsuuenerit. Sed quòd homo sit rationalis, risibilis, atque sensibilis, nõ ens per accidens, sed per se vere enuntiatur, quandoquidem omnia hæc naturali consequutione per ordinem in vno, eodemque consistunt. Compositum ergo illud, quod ens per accidens dicitur ab omni prorsus scientia semotum esse, atque alienum hoc signo probat Aristoteles eo loci. Si quidem nulla scientia, neque quę in contemplatione, neque quę in praxi, aut

D.Tho.22.q. 95.art.5.

De ente per accidens non est scientia.

6.Met.T.c.4.

etiam factione versatur quicquam de huiusmodi considerauit. Intelligit autem per operantem scientiam moralem philosophiã, per agentem autem mechanicas facultates, sicut per contemplantem Theoricam, seu speculatiuam. Ratione pręterea comprobat; asserens, contingens illud ne vllam habere causam; quoniam cum plura ibi sint nullo se consequentia ordine, à diuersis quoque causis nullam inuicem connexionem habentibus pendent, quæ sanè, cum in infinitum variari possint, non est earum certa cognitio. Affirmat insuper hominem scientia imbutum alterum hominem docere posse; at hęc, quæ ordine carent, naturaliter doceri nequeunt, propterea quod innumeris pene modis iunguntur, nemoq; coniunctionis eiuscemodi rationem aliquam accipere potest. Cum igitur diuinatio hæc astronomica circa hoc ens per accidens fere semper versetur, illius vanitas, atque insania satis nobis perspecta esse potest. Quoniam huiusmodi astrologi ea solum pręnuntiant, quę nullã causarum legem naturaliter sequuntur, queadmodum quod suis negociis ille prosperabitur, quod alter erit Pontifex, alter vero Cardinalis, ille cataphractus, quodq; hic igne peribit, aut aqua obruetur, quęquidem sola casuali, aut fortuita contingentia apud philosophum simul inuicem nectuntur,

Ens per accidens causam vnã nõ habet pro quo vide Caiet. p. p. q. 115. ar. 6.

ctuntur,quæq; infinitis modis variari, impediriq; possunt, raroque eueniunt. Cum igitur ex Aristotelis sententia, isthæc à naturaliũ causarum dependentia sint omnino destituta, ipsumq; cœlum inter naturales causas ab ipso computetur, huiusmodi contingentia ab eo prouenire dici planè non potest, atque ideo in causam longe altiorem, quæ per intellectum agat, nobis tamẽ ignotam, quæ Deus est, referenda sunt. Talium igitur effectuum cognitio nulla haberi potest. Aristoteles etiã libr. 2. physicorum de casu, & fortuna loquens, casualia, fortuitaq; incerta, esse, eorumq;, neq; artem haberi, neq; scientiã aperte docet. Omnis nanque scientia, & ars causas eas considerat, quæ effectus suos, aut semper, aut fere semper ex se procreant, at casualia, fortuitaq; raro contingunt, ab innumerisq; pene causis prodire possunt, eorum igitur neque scientia, neq; ars erit. Quemadmodum, quòd aliquis Thesaurum inueniat ab infinitis causis nullum inter se ordinem habentibus oriri potest. Nam inuenire quispiam poterit fossionis sepulchri gratia, aut arboris plantationis, vel conficiendi fundamenti pro construenda domo, aut putei fodiendi, aut quiduis faciendi aliud, dictu quidem innumerabilia sunt, quò fit, vt illius sciẽtiam nunquam comparabimus, cum omnis

Vide D. Th. 6. Met. Lect. 3. part. 3.

T. c. 52.

Casualia, & fortuita à sciẽtia reiiciũtur.

illa cauſas præfixas, ordineq; ſe conſequentes reſpiciat,quæ cum finitæ ſint,certę cognitioni ſubſunt; ſicut confuſæ, atque ordinem non ſeruantes infinitæ eſſe poſſunt, ideoque ignotæ. Cum ergo in futuris rebus diuinatio aſtronomica conſiſtat, vt quod quiſque proſperitate gaudeat, aut miſeria torqueatur, liquido conſtare poteſt, neque ſcientiam eſſe, neque artem, ſed meræ vanitatis figmentum. Habet etiam Ariſtoteles futurorum contingentium veritatem determinatam non eſſe, exemplũ adhibens belli naualis. Quòd enim nauale bellum cras futurum ſit, aut non futurum nihil diffinitum eſt; poſtq; multam diſputationem concludit tandem, veram eſſe hanc diſiunctionem, bellum nauale erit, aut non erit, ſed nihil certi, diffinitiq; ex duobus illis inferre valemus. Euidenter itaq; ex Ariſtotelis doctrina colligimus, effectus futuros contingentes, qui, & eſſe,& non eſſe poſſunt, non magis in vnam, quàm in aliam partem propendere. Quod planè verum non eſſet, ſi vel in cœlo, vel in terra præfixã, diffinitamq; vim in vnum potius, quàm in aliud haberẽt. Proptereaq; contingentes eos appellat, quòd eorum cauſę ad eos producendos,& non producendos indifferentes ſunt, atq; ambiguæ. Eorum itaque,neque ars eſt, neq; ſcientia,nec in ſe ipſis, ſiquidem non exiſtunt, nec in cau-

primo Perih. lect. 13.

ſis,

ſis, quæ incertæ ſunt, atque ancipites. Cum igitur diuinatio hęc aſtronomica futurorum ſcientiam affectet, eorumq; potiſſimum, quę ex libero proficiſcuntur arbitrio, quę dubio procul incertiora ſunt, nulla certe ſciētia erit, ſed ſumma inſcitia.

Confutatio reſponſionum, quæ ab aſtrologis Ariſt. dictis dari poſſunt, & quonam modo cœlum ſit cauſa vniuerſalis, non ſicut diuinatores fingunt. Cap. IIII.

AT forte reſpondebunt Aſtrologi, Ariſtotelem, cæteroſque philoſophos verum quidem dicere ſi cauſæ ſingulares, quæ ſub cœlo ſunt ſpectentur, non autem, ſi ad cœleſtes ea cauſas referantur. Quoniam id quod ens per accidens ab Ariſtotele nuncupatur definitam in cœlo cauſam habet, licet ſub cęlo non habeat. Itaq; quid à caſu fortunaq; accidit, futuraque contingentia certam, præfixamque ſub ætere cauſam non habent, in ipſo tamen habent. Quæ ſanè reſponſio, quam ſit ridicula, quiuis etiam, vel minimus philoſophus pro comperto habet. In primis Ariſtoteles, effectus ad naturales cauſas relatiue intuetur, cumque ſit cœlum ex naturalibus cauſis, ſitque phyſicæ ſpeculationis, pro fecto, ſi determinatas cauſas in cœlo philoſo

Vide D. Th. p.p.q.116.artic. 1. 22. q. 95.ar.5.3.cõtra gen.c.92.

Cœlum cauſa naturalis.

phi adinueniſſent ad hos effectus accómodatas, certe neque Ariſtoteles, neque ſui ſectatores ita loquuti fuiſſent, aut cauſas diſtinxiſſent, ſimulque declaraſſent, de quibus intellexerint, alioqui falſi, inſipienteſque viderentur. Mirumque eſſet Ariſtotelem, hominem tanto ingenio, tantaque doctrina ornatum, de quo Hieronymus teſtatur, adeo eximia rerum naturalium ſcientia claruiſſe, vt vix cętera humana ingenia capere queant, libro ſecundo phyſicorum cauſarum diſtinctiones ita diſerte accurateq; luſtrauiſſe, de illa autem nihil attigiſſe, longeq; maius miraculum eſſet, vt tot doctiſſimi philoſophi, Aetnici, & chriſtiani, qui poſt Ariſtotelem multis ſeculis flouerunt, atq; in eius libros commentaria celeberrima ediderunt, rem hanc non intellexerint, aliasq; cauſas præter eas, quæ ab Ariſtotele expoſitæ fuerunt minime repererint. Riſu quoq; digna eſt ea reſponſio. Nam quò cauſa effectui propinquior eſt, eò eſt determinatior magisq; particularis, atq; ideo per ipſam illius natura dignoſci poteſt, ſi igitur ſubcœleſtes effectus cauſas non habent, neq; certas, neq; definitas, neque in cœlo vtiq; habebunt. Hic ſane punctus eſt, & cardo, totam aſtronomicam diuinationē ſubuertens. Si enim demonſtrabitur, vniuerſalem rerum omnium quæ ſub cœlo fiunt cauſam eſſe cœlum,

Ariſt. à Hieronymo laudatus. Quem laudat etiā Aug. lib. 5. de Ciuitate Dei. c. 12.

T.c. 28.

Punctus diuinationē omnē ſubuertēs.

lum, præterquam eaũ, quæ à libera hominũ voluntate proueniunt, nulla deinceps via, nullusq; astrologo diuinandi aditus relinquitur amplius. Quod vt omnes melius percipiant, animaduertendum est, causam eam dici particularem, proximamq;, quę effectum in specie sibi similem gignit, quemadmodũ homo hominẽ generans eius peculiaris causa est, & vniuoca, propterea quòd genitus homo eãdem speciem obtinet, atq; idem de aliis intelligendum est. Quæ autem vniuersalis causa est, effectum vnigeneum non producit, nec speciei eiusdem, neque ad illud tantum præfinitam vim habet, quin eadem virtute, alia, longeq; diuersa gignit. Quemadmodum ignis sui virtute caloris vitẽ generat, tãquam vniuersale quoddã efficiẽs, quandoquidẽ, nec ignis, neq; cætera elemẽta vitẽ specie sibi simi lẽ agant, quapropter alia quoq; multũ diuersa efficiunt, at vitis, ceu peculiaris propriaq; causa, nil aliud præter vitẽ, vinumq; ex se gignit. Quod si cœlũ rei cuiuspiã certa esset, & definita causa, simile sane sibi in specie ederet, quod impossibile vtiq; ex Aristotelis sententia esset, qui libro 1. de Cœlo & Mundo, cęlum ingenitum incorruptumque astruit. Cum igitur ab ipso cœlo hæc inferiora sua virtute proueniãt, nec in vnum magis quàm in aliud sit propẽsum, verum in cunctis vim

Causa particularis quæ sit.

Vide D. Th. p.p.q.4.artic. 3.& q.6, art. 2.& primo cõtra gen. cap. 29. & 32.

Causa vniuersalis quæ.

T.c.20.

vnumque per aliud comprehendit. At cum menti futura præſentia non exiſtant, in ſe ipſis videre illa nequit, ſi itaq; videt, in rebus vtiq; præſentibus intuetur, quod ſanè præſtare non poterit aliter, quàm quòd ab ipſis rebus, ceu res effecta à cauſa prodit certo intelligit. Vt ſi per exemplum dicamus. Si hyemali tempore aridas intueris arbores, æſtiuo tempore flores, folia, fructuſq; producturas intellectu perſpicis, atq; ita futuros euentus, non in ſe ipſis, at in ſuis cauſis rationis diſcurſu, experientiaq; elapſis temporibus parta coniicies. At philoſophi cauſas inter ſe diſtribuũt, aiuntq; quaſdam neceſſario, ſemperque effectum ex ſe gignere, quoniam cauſa poſita effectum illico ſequi neceſſe eſt, quemadmodũ, ſi cœlum mouetur, ſolis, lunæq; eclipſis quandoq; neceſſario erit. Horum itaq; certiſſima cognitio, & ſcientia habetur. Quædam vero, nec neceſſario, nec ſemper effectum productum habent, ſed vt in pluribus. Quemadmodum, quando ſol eſt in leone propeque ſydus canem, ardentes calores, ac pene æſtuantes in aere ſentiuntur. Veruntamen hoc non ſemper contingit, quoniam ob variam elemẽtorum diſpoſitionem, aerem temperatũ nonnunquam, raró tamen experimur. De quibus effectibus philoſophari quoque fas eſt. Quanuis enim eorum non ita exacta ſit cogni

Futura in cauſis cognoſcuntur.

Cauſarum diſtinctio in effectibus producendis.

tio

tio, à ſcientia tamen minime excluduntur, cum certa fere ſit illorum cognitio. At quędam ad effectuum productiones indiſcriminatim ſe habent, eo quòd non in vnam magis, quàm in alteram partem protendunt. Vt ſi dicamus per exẽplũ, quod ex lignis in nemore cæſis poteſt quis conficere ſcamnum, aut hoſtium, aut columnã, aut quiduis aliud, cum non ad vnum, quàm ad aliud magis prę fixam virtutem habeat. liberum quoque arbitrium quanquam in finem vltimum in vniuerſum certo reſpicit, ad pleraq; tamen nullam præfixionem habet, vt ad feſtucam de terra ſumendam, aut non ſumendam, ad ſaltandum, vel non ſaltandum. In iis enim quæ finis non ſunt pro libito tendere valet. Quare de his effectibus certo cognoſci, ſeu coniici poſſe philoſophi aperte negant. Cum enim neque in ſeipſis, propterea quod præſentes nõ ſunt perſpici poſſint, neque in ſuis cauſis quæ ad ipſos deſtinatam vim non habent, nullus equidem certam illorum cognitionem nanciſci poteſt. Vnde quod ex illis cauſis euenire habet velle diſcernere diuinationis opus q̃ppe eſt: At ſunt nonnullæ cauſæ quæ effectus quoſdam, nec neceſſario, nec ſemper, nec promiſcue, ſeu incerte gignunt, ſed perraro, vt ſi mulier moſtrum pariat. Quorum etiam nullam certam cognitionem excipi poſſe, ex

Liberum arbitrium.

Pro his vide D. Tho. 1. q. 14. ar. 13. & q. 57. artic. 3. & 22. q. 95. ar. 1. & 1. con. gentes cap. 67. & alibi.

præ-

Vera astrologia. præ declaratis satis compertum arbitror. At astrologia, quæ in speculatione versatur vera quidem scientia est, vt quæ per causas veras effectus dignoscit, quemadmodum sunt eclipses, planetarum coniūctiones, & his similia, quæ à suis causis necessariam consequutionē habent, eaq; pariter vera censenda est scientia, quæ quosdam naturæ effectus, qui ex elongatione, aut appropinquatione ad solem, ex coniunctione, oppositioneq; lunæ, eiusq; motibus fere semper proficiscuntur. At astronomica diuinatio, quæ ancipites, incertosque effectus ab is nempe causis ad illos, nullam præfixam vim habentibus contuetur, resq; potissimum humanas, quę in libero sita sunt arbitrio, in hisq; etiam, quæ de raro contingunt, vanitatem penitus sapit, neq; artis, scientięq; nomine digna est.

Aristoteles dictis, diuinatoriam Astronomiam reprobari. Cap. III.

AT ne ex proprij capitis sententia loqui videamur Arist. philosophorum principis dicta in medium afferamus, quem omnes ferè sectati fuerunt. In sexto quippe Diuinorum, loquens de ente per accidens (sic illud appellat) nullam eius esse scientiam probat. Atq;, vt omnes quid sit ens per accidēs intelligant.

T. c. 4. lect. 2.

Ens per accidēs quid sit.

ligant, sic declaramus. Quando duæ res ordinem adinuicem naturaliter non habentes, & à causis duabus, nullo se etiam ordine consequentibus proficiscuntur, vni, & eidem iunguntur, totum id vere ens per accidens à philosopho nuncupatur, accidit nanque, casuq; contingit, ambas illas causas inuicem concurrere atque in vnum coalescere, cum nullum ex se ordinis nexum habeant. Quemadmodum si ipsius Aristotelis exemplo vtamur, de homine musico, & ædificatore pariter existente; nullam nanq; ordinis rationem ad ædificatoriam artem musica habet, nec è conuerso, ædificandi facultas ad musicam, proindeq; ipsorum causæ nullo interse ordine nectuntur. Quapropter iure ipso totum hoc ex musico, atq; ędificatore coalescens ab Aristotele ens per accidés dicitur, cũ fortuita quadam contingentia absque vlla causarum serie id vsuuenerit. Sed quòd homo sit rationalis, risibilis, atque sensibilis, nõ ens per accidens, sed per se vere enuntiatur, quandoquidem omnia hæc naturali consequutione per ordinem in vno, eodemque consistunt. Compositum ergo illud, quod ens per accidens dicitur ab omni prorsus scientia semotum esse, atque alienum hoc signo probat Aristoteles eo loci. Si quidem nulla scientia, neque quę in contemplatione, neque quę in praxi, aut

D.Tho. 22.q. 95.art.5.

De ente per accidens non est scientia.

6.Met.T.c.4.

etiam factione versatur quicquam de huiusmodi considerauit. Intelligit autem per operantem scientiam moralem philosophiã, per agentem autem mechanicas facultates, sicut per contemplantem Theoricam; seu speculatiuam. Ratione prętereà comprobat; asserens, contingens illud ne vllam habere causam; quoniam cum plura ibi sint nullo se consequentia ordine, à diuersis quoque causis nullam inuicem connexionem habentibus pendent, quæ sanè, cum in infinitum variari possint, non est earum certa cognitio. Affirmat insuper hominem scientia imbutum alterum hominem docere posse; at hęc, quæ ordine carent, naturaliter doceri nequeunt, propterea quod innumeris pene modis iunguntur, nemoq; coniunctionis eiuscemodi rationem aliquam accipere potest. Cum igitur diuinatio hæc astronomica circa hoc ens per accidens fere semper versetur, illius vanitas, atque insania satis nobis perspecta esse potest. Quoniam huiusmodi astrologi ea solum prę-nuntiant, quę nullã causarum legem naturaliter sequuntur, quẽadmodum quod suis negociis ille prosperabitur, quod alter erit Pontifex, alter vero Cardinalis, ille cataphractus, quodq; hic igne peribit, aut aqua obruetur, quęquidem sola casuali, aut fortuita contingentia apud philosophum simul inuicem nectuntur,

Ens per accidens causam vnã nõ habet pro quo vide Caiet. p. p. q. 115. ar. 6.

ctuntur, quæq; infinitis modis variari, impediriq; possunt, raroque eueniunt. Cum igitur ex Aristotelis sententia, isthæc à naturaliũ causarum dependentia sint omnino destituta, ipsumq; cœlum inter naturales causas ab ipso computetur, huiusmodi contingentia ab eo prouenire dici planè non potest, atque ideo in causam longe altiorem, quæ per intellectum agat, nobis tamẽ ignotam, quæ Deus est, referenda sunt. Talium igitur effectuum cognitio nulla haberi potest. Aristoteles etiã libr. 2. physicorum de casu, & fortuna loquens, casualia, fortuitaq; incerta, esse, eorumq;, neq; artem haberi, neq; scientiã aperte docet. Omnis nanque scientia, & ars causas eas considerat, quæ effectus suos, aut semper, aut fere semper ex se procreant, at casualia, fortuitaq; raro contingunt, ab innumerisq; pene causis prodire possunt, eorum igitur neque scientia, neq; ars erit. Quemadmodum, quòd aliquis Thesaurum inueniat ab infinitis causis nullum interse ordinem habentibus oriri potest. Nam inuenire quispiam poterit fossionis sepulchri gratia, aut arboris plantationis, vel conficiendi fundamenti pro construenda domo, aut putei fodiendi, aut quiduis faciendi aliud, dictu quidem innumerabilia sunt, quò fit, vt illius sciẽtiam nunquam comparabimus, cum omnis

Vide D. Th. 6. Met. Lect. 3. part. 3.

T. c. 52.

Casualia, & fortuita à sciẽtia reiiciũtur.

illa cauſas præfixas, ordineq; ſe conſequentes reſpiciat, quæ cum finitæ ſint, certę cognitioni ſubſunt; ſicut confuſæ, atque ordinem non ſeruantes infinitæ eſſe poſſunt, ideoque ignotæ. Cum ergo in futuris rebus diuinatio aſtronomica conſiſtat, vt quod quiſque proſperitate gaudeat, aut miſeria torqueatur, liquido conſtare poteſt, neque ſcientiam eſſe, neque artem, ſed meræ vanitatis figmentum. Habet etiam Ariſtoteles futurorum contingentium veritatem determinatam non eſſe, exemplũ adhibens belli naualis. Quòd enim nauale bellum cras futurum ſit, aut non futurum nihil diffinitum eſt; poſtq; multam diſputationem concludit tandem, veram eſſe hanc diſiunctionem, bellum nauale erit, aut non erit, ſed nihil certi, diffinitiq; ex duobus illis inferre valemus. Euidenter itaq; ex Ariſtotelis doctrina colligimus, effectus futuros contingentes, qui, & eſſe, & non eſſe poſſunt, non magis in vnam, quàm in aliam partem propendere. Quod planè verum non eſſet, ſi vel in cœlo, vel in terra præfixã, diffinitamq; vim in vnum potius, quàm in aliud haberẽt. Proptereaq; contingentes eos appellat, quòd eorum cauſę ad eos producendos, & non producendos indifferentes ſunt, atq; ambiguæ. Eorum itaque, neque ars eſt, neq; ſcientia, nec in ſe ipſis, ſiquidem non exiſtunt, nec in cau-

primo Perihер., lect. 13.

ſis,

ſis, quæ incertæ ſunt, atque ancipites. Cum igitur diuinatio hęc aſtronomica futurorum ſcientiam affectet, eorumq; potiſſimum, quę ex libero proficiſcuntur arbitrio, quę dubio procul incertiora ſunt, nulla certe ſciētia erit, ſed ſumma inſcitia.

Confutatio reſponſionum, quæ ab aſtrologis Ariſt. dictis dari poſſunt, & quonam modo cœlum ſit cauſa vniuerſalis, non ſicut diuinatores fingunt. Cap. IIII.

AT forte reſpondebunt Aſtrologi, Ariſtotelem, cæteroſque philoſophos verum quidem dicere ſi cauſæ ſingulares, quæ ſub cœlo ſunt ſpectentur, non autem, ſi ad cœleſtes ea cauſas referantur. Quoniam id quod ens per accidens ab Ariſtotele nuncupatur definitam in cœlo cauſam habet, licet ſub cęlo non habeat. Itaq; quid à caſu fortunaq; accidit, futuraque contingentia certam, præfixamque ſub ætere cauſam non habent, in ipſo tamen habent. Quæ ſanè reſponſio, quam ſit ridicula, quiuis etiam, vel minimus philoſophus pro comperto habet. In primis Ariſtoteles, effectus ad naturales cauſas relatiue intuetur, cumque ſit cœlum ex naturalibus cauſis, ſitque phyſicæ ſpeculationis, pro fecto, ſi determinatas cauſas in cœlo philoſo

Vide D. Th. p.p.q.116.artic.1. 22.q.95.ar.5.3.cō tra gen.c.92.

Cœlum cauſa naturalis.

phi adinueniſſent ad hos effectus accómodatas, certe neque Ariſtoteles, neque ſui ſectatores ita loquuti fuiſſent, aut cauſas diſtinxiſſent, ſimulque declaraſſent, de quibus intellexerint, alioqui falſi, inſipienteſque viderentur. Mirumque eſſet Ariſtotelem, hominem tanto ingenio, tantaque doctrina ornatum, de quo Hieronymus teſtatur, adeo eximia rerum naturalium ſcientia claruiſſe, vt vix cętera humana ingenia capere queant, libro ſecundo phyſicorum cauſarum diſtinctiones ita diſerte accurateq; luſtrauiſſe, de illa autem nihil attigiſſe, longeq; maius miraculum eſſet, vt tot doctiſſimi philoſophi, Aetnici, & chriſtiani, qui poſt Ariſtotelem multis ſeculis flouerunt, atq; in eius libros commentaria celeberrima ediderunt, rem hanc non intellexerint, aliasq; cauſas præter eas, quæ ab Ariſtotele expoſitæ fuerunt minime repererint. Riſu quoq; digna eſt ea reſponſio. Nam quò cauſa effectui propinquior eſt, eò eſt determinatior magisq; particularis, atq; ideo per ipſam illius natura dignoſci poteſt, ſi igitur ſubcœleſtes effectus cauſas non habent, neq; certas, neq; definitas, neque in cœlo vtiq; habebunt. Hic ſane punctus eſt, & cardo, totam aſtronomicam diuinationē ſubuertens. Si enim demonſtrabitur, vniuerſalem rerum omnium quæ ſub cœlo fiunt cauſam eſſe cœlum,

Ariſt. à Hieronymo laudatus. Quem laudat etiā Aug. lib. 5. de Ciuitate Dei. c. 12.

T. c. 28.

Punctus diuinationē omnē ſubuertés.

lum, præterquam eatũ, quæ à libera hominũ voluntate proueniunt, nulla deinceps via, nullusq; astrologo diuinandi aditus relinquitur amplius. Quod vt omnes melius percipiant, animaduertendum est, causam eam dici particularem, proximamq́;, quę effectum in specie sibi similem gignit, quemadmodũ homo hominẽ generans eius peculiaris causa est, & vniuoca, propterea quòd genitus homo eãdem speciem obtinet, atq; idem de aliis intelligendum est. Quæ autem vniuersalis causa est, effectum vnigeneum non producit, nec speciei eiusdem, neque ad illud tantum præfinitam vim habet, quin eadem virtute, alia, longeq; diuersa gignit. Quemadmodum ignis sui virtute caloris vitẽ generat, tãquam vniuersale quoddã efficiẽs, quandoquidẽ, nec ignis, neq; cætera elemẽta vitẽ specie sibi simile agunt, quapropter alia quoq; multũ diuersa efficiunt, at vitis, ceu peculiaris propriaq; causa, nil aliud præter vitẽ, vinumq́; ex se gignit. Quod si cœlũ rei cuiuspiã certa esset, & definita causa, simile sane sibi in specie ederet, quod impossibile vtiq; ex Aristotelis sententia esset, qui libro 1. de Cœlo & Mundo, cęlum ingenitum incorruptumque astruit. Cum igitur ab ipso cœlo hæc inferiora sua virtute proueniãt, nec in vnum magis quàm in aliud sit propẽsum, verum in cunctis vim

Causa particularis quæ sit.

Vide D. Th. p.p.q.4.artic. 3.& q.6. art. 2.& primo cõtra gen. cap. 29. & 32.

Causa vniuersalis quæ.

T.c.20.

Cœlum cauſa vniuerſalis non particularis.

ſuam exerceat, conſtantiſſimum relinquitur, illud cauſam vniuerſalem eſſe, vt nulli rei magis, quàm alteri coaptetur, aut accommodetur. Quare ſubcœleſtiũ effectuum diſtinctio non ab ætere, ſed ab efficientibus propriis, exque diuerſa materiæ diſpoſitione dependet. Quemadmodum ignis virtute plura fiunt, liquefit nanq; aurum, & ęs, indurantur lapides, decoquuntur cibi, aliiq; ſunt effectus illius innumeri ferè, eſtq; nihilominus vnica vis ignis, à qua ſane rerum illarum diſtinctio minime profluit, ſiquidem eodẽ modo operatur ſemper, at ex artificii varietate, multipliciq; affectione materierum igni ſubiectarum diuerſitas illa prodit. Vnde liquefit cera, indureſcit terra, & decoquitur caro. Sicut igitur ſtultus eſſet, inſenſatusque, qui ignis vim tantum inſpiceret, per eamq; peculiares oẽs illius effectus intelligere vellet, ita dementes, inſaniq; prorſus ſunt aſtrologi, qui ob contemplationem ſolius cœli, à quo ſublunaria cuncta in vniuerſum pendent, quid in certis, determinatisq; effectibus cõtingenter eueniat diſcernere arbitrantur. Siquidem illorum diuerſitas non à cœlo, ſed à propriis efficientibus, variaq; materiæ affectione petenda eſt. Quo circa luce clarius conſpicimus abſq; ſemine, frumentum à cœlo minime gigni, neq; cætera pariter, abſq; propriarum cauſarum

D.Th. p.p.q. q.115.art.6. lib. 3. contra gent. cap.86. 6.Met.lect.3.

ope,

ope, & adminiculo. Enimnero naturalia, maiori ordinis ratione conſtituuntur, quam humanæ res, quandoquidem eā ab intelligentia non errante reguntur, vt tradunt ſapientes, longe igitur facilius eſt naturalia futura, quàm humana præſentire. At videmus naturalium futurorum in particulari certam non eſſe præſenſionem, aut ſcientiam. Vnde Plato deſcenſum ad ſingularia in ſciētiis prohibebat. Vt ſi ſcire percontaris, quot mala punica producet tui viridarij arbor, aut ſi germinabit, nec ne, certe nemo ſciet vnquam: poteſt nanque effectus ille multifariam, innumeriſq; penè modis impediri, aut quia erit arbor abſciſſa, aut quia à belluis diſcerpta, aut propter aquarum inundationem, aut infinitis aliis de cauſis, quæ in cogitationē non veniunt. Quanto igitur occultiores, incertioresq; nobis ſunt humanæ res, quæ minori ordine conſtant? Quòd ſi non ad cœlum, ſolum, verum ad proxima efficientia inſpicientes, futurorum naturalium cognitionem habere non valemus, quonam igitur modo ex ſolius cauſæ vniuerſalis (cuiuſmodi cœlū eſt) inſpectione, ſcientiam quæremus? præſertim, ſi humanas actiones ex illo ſcire attentabimus. Quoniam ergo cœlum corpus ſimplex exiſtit, ſimplici quoq; virtute gaudet qua ſanè in hæc inferiora agit. Et quemadmodū

Naturalia magis ordinata, quam humana.

In dialogo dicto Sophiſta, & refertur à Porphirio in libro de quinque vniuerſalibus, cap. de ſpecie.

Cœlum corpus ſimplex.

ignis corpus ſimplex ſola caloris ſibi propria qualitate agit, ſic & cœlum igne ſimplicius, vnica ui, quę lux eſt operatur. Atq; vt clarius dicamus. Quoniam cœlum intelligentis ſubſtantię motricis organũ eſt, inſtrumentum autem duplici virtute conſtat, altera ex natura propria, altera vero ex agentis principalis motione, vt ſi mallei exemplum adhibeamus, quod vi propria æs imminuit, & contundit, ſed vt à fabro mouetur, formam ei tribuit, clauos, anulosque, & id genus effingit, ſic cœlum motricis illius intellectus inſtrumentum, atque organum duas virtutes obtinet, alteram ex propria natura, quæ lux eſt, alterã vero ex motu illius intellectus, quo planè motu diuerſa in hac ſublunari ſphera. mediis efficientibus propriis, variaq; materiæ affectione generantur. Idcirco cœlum lumine, & motu inferiora producere philoſophi docẽt, atq; ideo iuxta ſolis maiorem acceſsũ, ac receſsũ, ipſiusq; lunæ plenitudinẽ ampliorẽ, res naturales calore, & frigore alterationẽ ſuſcipiunt. Quapropter nulla alia vis, aut qualitas, præter lucem, & motum, in ipſo quærenda eſt, peregrinasq; impreſſiones, hoc eſt qualitates elementares ab eo prorſus abiicit Ariſtoteles. Siquidem, nec in cœlo, nec in Aſtris, planetisq; calor repetitur, aut frigus, humor, aut ſiccitas, multoq; minus mixtorũ

D.Tho. 1. de Cœlo lect. 10. T.c. 41. & op. 9. q. 7.

D. Tho. p.p. q. 70. artic. 3. 2. d. 14. ar. 3. Libro 3. contra gen. c. 23. & 24.

D. Tho. p.p. q. 45. ar. 1. c.

D. Thom. q. de potentia Dei q. 5. ar. 5. c. & q. 6 ar. 3.

Cœlum lumine & motu in iferiora agit. D.Tho. 2. d. q. 2. ar. 3. lib. 1. cõtra gent. cap. 85.

Nulla qualitas in cœlo, niſi lumen.

cor-

corporum qualitates. At lux cum motu simul omnes aliarum rerum naturalium virtutes eminenter complectitur, ac proinde calefacientem vim, desiccantem, dissoluentem, gignentem, nutrientem, cæteraq; alia efficientem, nullaq; naturę virtus absq; luce, motuq; cœlesti efficere quicquã potest vnquam. Neq; dici potest astra à cœli substantia diuersigenea esse. Sunt enim Aristotele auctore orbis partes densiores, veluti in ligno nodi. Quare cum eiusdem naturæ sint, eadem dubio procul lucis qualitate perficiuntur. Sunt ergo astra, planetæq; orbis partes densiores, lux enim in cœli raritate non est tantæ efficacitatis, sicuti in densitate, cum virtus vnita fortior sit ea dispertita. Ideoq; contingit, vt ob radiorum diuersitatem, planetis diuerso ordine motis maior sub cœlo siccitas, maiorq; humiditas proueniat, frigus quoq; maius, aut calor intensior. Atq; propter harum qualitatum varietatẽ, corporumq; affectiones, pro priorumq; efficientium, varios hoc in mundo effectus contingentes conspicimus.

Vide Francifcum Ferr. supra 3. lib. contra gen. c. 84.

Astra eiusdẽ naturæ cum cœlo.
Secundo de cœlo T. c. 41.

Quòd cœlum, Syderaq́, cauſæ ſint vniuerſales, non particularia ſigna rerum inferiorum. Quòdq́ figuræ ab Aſtronomis in cœlo poſitæ ſictitiæ ſint. Cap. V.

Cœlum & sydera nō ſunt ſigna futurorum.

AT inquiunt ex aſtrologis pleriq;, cœlū ſyderaq; nō cauſas horum inferiorum, ſed ſigna exiſtere, quibus ſanè quid venturum ſit dignoſcimus. Quod quam ſtultum ſit, totiq; aduerſum philoſophiæ, cuilibet etiam infimæ notæ philoſopho perſpectum eſſe poteſt. quin & ſimplex homo, atq; idiota, qui ſolaris lucis agendi vim in dies experitur, cuius planè variatione, diuerſi telluris effectus oriuntur, quemadmodum æſtiuo, autumnali, hyemali, vernaliq; tempore contingit. Deſtruit prętcrea hæc opinio illorum auſpicia. Nam ſi cœlum ſigna, & non cauſæ exiſtunt, quid obſecro pro fœlicitate comparanda aſtrologica puncta ſunt obſeruanda? Siquidem pro futuræ rei cognitione, ſi erit, an non erit tantummodo deſeruiet, nullam re vera efficacitatē, aut vim illi tribuens. Fruſtra ergo aſtrologus hoc, vel illo puncto facit principem equo inſidere. Cum enim futuræ rei cœlum cauſa non ſit, hoc, vel alio momento equū aſcendere nihil intereſt. Figurę quoq;, quas in cœlo aſtronomi ponunt ſictitię dubio procul ſunt.

Figuras aſtronomicas de-

Et

Et quanquam nonnullæ vtiles sunt, ficuti duodecim Zodiaci signa, ad horarum, mensium, anniq; distinctionem melius cognoscẽdam, sunt nihilominus huiusmodi figuræ hominum imaginatione efformatæ, vt nullam in hæc inferiora efficiendi vim habeant. Quapropter figuram minime esse actiuã philosophia docet; suntq; etenim figuræ mathematicæ considerationis, quæ cum circa naturalia nõ versetur, ab ipsa proinde naturali philosophia seiungitur. Atque ideo stultum est (ait Augustinus) Leones, Boues, Scorpiones, homines, mulieres, monstrorumq; diuersitatem in cœlo fingere, autumareq; hisce figuris varia in terra cœlum efficere. ipsumq; corpus alioqui nobilissimum monstruosum facere. Equidem nullus esset ingenio ita crasso, atq; hebeti, vt cum cœlum nocte serena Syderibus fulgentissimum conspicitur, in tanta Syderũ multitudine, quam vellet adinuenire figuram non sciret, quemadmodum astrologi inuenerunt. Siquidem figuræ eæ omnes imperfectæ existunt. Corpus igitur cœleste cum simplex sit, vires peculiares diuersas non habet, sed vnica tantum lucis virtute gaudet, quanquam motu quoque, veluti instrumẽto agit. Quamobrem ad solius cœli inspectionem, etiã quòd ipsius natura, atq; proprietas ab homine perfecte cognosceretur, natura-

fendit aliquo modo Caietan. 22.q.96. ar.2.ad 2.

Figura nõ est actiua. Vide D.Th. 22.q.96.art. 2.ad 2.& lib. 3.contra gen. cap. 105. & quodl.12.art. 14.

lia tamen inferiora hæc minime percipi poſſent, nedum futura, verumetiam præſentia, quemadmodum cuiuis ingenio, etiam mediocri conſtare poteſt. Cum igitur præſtantiſſimi philoſophi perfectam naturę cœli cognitionem non attigerint, vtpote à noſtris ſenſibus remotiſſimi, cum & rerum, quarum continuum habemus cõtubernium, notitiam inueſtigare non poſſimus, cœlumq; ipſum vniuerſali virtute prędi tum ſit, neque per ipſum præſentia hæc comprehendere valemus, quid certè ſtultius, quàm pro futurarum rerum cognitione laborare? Enitimini vos auari aſtrologi illorum locorum notitiam à cœlo accipere, in quo theſauri plurimi ſunt abſconditi, quia fortaſſe diuites efficiemini, ac futura prætermittatis, facilioris nanque cognitionis præſentia futuris exiſtunt.

Cœlum non plene cognitum à philoſophis.

Dato etiam quodlibet ſydus peculiarem habere virtutem, nihil ad diuinatoriæ Aſtrologiæ veritatem conducere.

Cap. VI.

QVÒD ſi cui eam libet ſectari opinionem, quam grauiſſimi philoſophi amplectuntur, cœlum nempe non ſolum media luce, motuq; agere, verum etiam cuilibet aſtro ſuam inhærere virtutem, diuerſiſq; aſtris, atq; pla-

Videtur hæc expreſſa ſententia D.Th. lib.3.cõ.gen. cap. 84. & 2. diſt.15.ar.1.

planetis diuersam vim inesse, ita vt in eorum coniunctionibus, aliisq; aspectibus virtutis quoque varietatem admittant, non ob id futurorum cognitionem euincunt. Primùm sanè, quoniam ob solius vniuersalis causę contemplationem cõfusa tantum particularium effectuum scientia gignitur, sic enim docent philosophi. Quòd si in cœlo diuersæ virtutes locantur vniuersaliores vtique ponendæ sunt iis, quę sub cœlo sũt virtutibus. Omnis nanque causa naturalis, quò effectui plus accedit, eò est particularis magis, quantoq; remotior tanto certe vniuersalior, quò fit, vt magis in vniuersum paterent eiusmodi proprietates, quàm elementorum qualitates. At cùm ad inspectionẽ ignei caloris, in eorum, quæ ab igne in terra gignuntur cognitionem certam veniri non possit, multo igitur minus ob cœlestium virtutum contemplationem ea cõprehendi poterunt. Non ignoramus præterea, cœlum non nisi mediis particularibus efficientibus in hæc inferiora agere. Vnde eò loci quo satum non est frumentum, minime generatur. Quamobrem nihil est operęprecium, cœlum, eiusq; peculiares qualitates, si habet, spectare, si ad proximiora efficientia, materiæq; affectionem non inspexerimus. Docent quoq; philosophi, non eã perfectam esse rei scientiam, quæ ex vniuersali tantum cau-

& 1. p. p. q. 70. ar. 1. & 2. & in q. de spiritual. creat. ar. 8. ad 12. & 2. de cœlo. l. 10. cuius dicta defendun tur ab impugnationib. Pici lib. 3. cõtra Astrol. cap. 5. à Franc. Fer. 3. com. c. 84.

Pic. li. 3. c. 25

Possunt dici vniuersales. Tum quia nõ ad vnũ indiuiduum, sed ad multa determinationẽ habẽt, Tũ quia ĩ multiplices sui effect. differentias extendũtur; Tũ etiã quia multis particularibus causis vario mõ dispositis cooperantur ex Frãcisco. Ferr. su

pra lib. 3. contra gen. c. 84.

Cœlum mediis particularibus efficientibus agit.

Vniuerſalis cognitio cōfuſa 1. Poſt. lec. 17. T. c. 22. Vide D. Tho. 1. d. 41. art. 3. ad 5.

ſa comparatur. Vnde, & proximiores, magisq; adherentes cauſas inquirũt. Qui etenim in ſolius vniuerſalis cauſæ, conſideratione verſatur confuſam habet cognitionem, idcirco, ſi etiam in cœlo demus qualitates illas, ex illarum tantum contemplatione confuſam indiſtinctamq; notitiam inde aſtrologi exciperent, cœlum nempe hos aut illos producere effectus poſſe, at determinate inferre cœlũ, vel aſtrum hoc peculiariter efficere minus poſſunt. Veluti ſi ignẽ ego aſpexero, poſſem vtiq; agnoſcere, pariterq; affirmare cibos illo decoqui, liquefieri plumbum, indurari ferrum, & id genus, verumtamen hoc peculiare per ignẽ eſſe producendum, aſſerere vtique minime, niſi ad id proximum efficiens præparatum viderẽ. vt ſi artificẽ vas pro plumbi liquefactione accommodantem intuerer. Opus igitur eſſet particularia agentia dignoſcere, neque ſolum cœlum inſpectare. Quòd ſi aſtrologus aſtrueret cœlum ipſum, nedum vniuerſalibus conſiſtere virtutibus, verumetiam peculiaribus ad determinatos effectus producẽdos fultum eſſe, quanquam hoc falſum eſt, tum ratione antedicta, quandoquidem, quò cauſa remotior, eò eſt vniuerſalior, tum quòd proxima efficientia ſuperuacanea eſſent, ſiquidem cęli virtus ſufficeret, quod ſanè ab omni prorſus philoſophia alienum eſt, ſi tamen iſtud

con-

conceditur, vt particularia agentia non super abundarent, ad materię saltem dispositionem ab ipsa natura data esse oporteret, vt ad platonicarum idęarum instar astra sint. quę quidē vt illi tribuit Aristoteles, formas inducebant, vbi peculiaria efficientia materiam præparabant. Id si astrologis datur, cœlum solum intuentibus minime opitulatur. Compertum est nanque iuxta variam materiæ præparationem formas quoque varias inferri, diuersosq; gigni effectus, idcirco non tantum cœli, atque inferiorum efficientiū cognitio philosophis necessaria est, verum etiam, ad futurorum diuinationem ea simul cum astris intueri operę præcium est. Quod etiam si ab ipsis fieret, futura præspicere contingentia nō posset, sed ea, q̄ à suis causis, aut sēper, aut ferè sēper prodire solent. Quo sanè modo futuros effectus philosophi intellexerunt, fieriq; minus posse existimantes, contingentia quæ esse, & non esse possunt ex ipsa natura perpendi.

Pro positione Plat. de Idęis, vide 7. Met. l. 7. T. c. 10. & D. Th. p. p. q. 15.

Cognitio uniuersalis non sufficit ad futurorum cognitionem.

Futurorum, quæ ex libero pendent arbitrio cognitionem à cœlo peti non posse. Cap. VII.

QVÒD si daretur ab ipso cœlo rerum naturalium in particulari cognitionē ab astrologis accipi posse (quod tamen falsissimum est) ea tamen futura, quæ à libero ho-

Vide D. Th. p. p. q. 115. ar. 1.

F minis

minis arbitrio pendent præſentire nunquam valerent. Primùm quidem, quoniam intellectus libertatis fons, & origo, iuxta philoſophos nullo eſt corporeo alligatus organo, aſſerēte Ariſtotele libro 3. de Anima. intellectum ſeparatum, hoc eſt à corporeo inſtrumento ſeiunctum. Cuius ſanè ſeparationis, licet diuerſæ exiſtant ſententiæ, omnes tamen philoſophi intellectum rem ſpiritalem efficiunt. Hoc autem in philoſophia exploratum habemus, corpus in ſpiritum non agere, quemadmodum, & cernimus ſpiritalia corpora ab inferioribus minime pati, ſicut ignis, lunari cœlo contiguus, neque ipſi, neque alicui ex ſuperioribus orbibus ob illorum ſpiritualitatem paſſionem infert vllam, multò ergo amplius, ſpiritus à corporea impreſſione eſt omnino liber, atque immunis. Virtus ergo cœli, quæ corporea eſt ſupra hominis intellectū ne vllam exerit vim, neque libero præeſt arbitrio, cum ſit ſpiritus, ac proinde ab omni corporea mole ſeiunctum. Res igitur humanæ, quæ à libera exeunt voluntate à cœlo principium non habent. Stultum eſt itaque pro humanarum rerum cognitione capienda in cœlum intendere. Si autem reſpondeant aſtrologi, intellectum vtique ſeparatum exiſtere, quòdq; in ipſum directe cœlum non poteſt, indirecte tamen ad multa peragēda indirecte illum

Intellectus fons & origo liberi arbitr. Vide Tho. p. 1. q. 83. ar. 1.

T. c. 4. & 19.

Quare intellectus non ſit actus corporis.

Aug. lib. 12. ſupra gen. ad lit.

Cœlum non præeſt à libero arbitrio.

Vide D. Th. 1. p. 115. ar. 4.

illum impellit, eò quòd intellectus noster sensibus vtitur, pars autem sensitiua corporea est, cum anima sit corporis forma, in quod sanè corpus, atque in sensum sua potestate corpus dominatur. & quoniam omnes fere homines sensum sequuntur, ideo plurima ad liberum arbitrium spectantia astrologi diuinari possunt. Et quanquam responsum hoc satis appareat, ineruditisque aliquam de astrologia suasionem faciat, qui tamen iudicio cæteris præstant, fabulosum reuera censent. Primum ob superius expositas rationes. Quoniam naturalia hoc liberi arbitrij obstaculum non habent, vt cœli inclinationem impedire quandoq; valeant. Si igitur. vt probatum est, contingentia naturalia nosse nequeunt, positis etiam in cœlo peculiaribus ad effectus producendos virtutibus, quod tamen non est verum, quanto peius humanas actiones diuinari poterunt, quæ à libero mouente arbitrio, quod cœlo subiectum non est, verum illius inclinationi resistit? Liberi præterea arbitrij actio innumeris prope modis impediri potest, etiã si in tale quid cœlũ non propẽdat, vt si per exemplum astrologus, ad religionem, vel ad armatorum copias ducendas propensionem, quempiam habere asserat, multipliciter sanè ab huiusmo di instituto reuocari potest, aut propter egri-

Secundo de anima T. c. 24.

Vide D. Th. 1 2. q. 95. art. 5. ad 2.

Vide auctorẽ lib. 4. Triumphi crucis. c. 3.

tudinem, aut propter contrariam aliorũ suasionem, aut ob voluptatem, aut quia ab aliis interimitur, vel quia commode non potest, aut quòd ex præcipiti casu corpore disiectus est, aliisq; modis innumeris certe, atq; ideirco de rebus tantæ variationi subiectis, quæque in immensum impediri possunt, hominem certum facere velle, dementissimæ cogitationis est, eoq; magis, quia sensum ipsum, vt plurimum sectantur, qui vero sensum sequitur, non secus ac folium voluitur, cum ob humanarũ rerum incõstantiã varia, diuersaq; indies eueniant, quibus sane prout occurrunt facile afficitur, qui ratione non firmatur, ac proinde illorum iudicium certum sumi nõ potest.

Pro. cap. 30. Quapropter Salomon scripsit. *Tria sunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro. Viam aquilæ in cœlo, viam colubri super terram. Viam nauis in medio mari, & viam viri in adolescentia,* quæ cum sensum sequatur est ipsi omnino ignota, cum nihil adolescentis via sit incertius.

Astrologorũ suffugium. Atque ideo responsio illa nihil astrologis suffragatur, vbi aiunt sensui vt plurimum homines inherere. Hoc etenim humanam vitam incertiorem reddit, quandoquidẽ, qui ratione viuit longe melius de agendis coniectare poterit, quàm qui rationem ducem minime sectatur. Quamobrem, qui tyranno inseruit, nec ullam sui status certitudinem ha-

bet,

bet; propterea quòd nulla se ratione Tyrannus regit. At qui vero principi inseruit, rerū gerendarum perfectam callebit scientiam, recteq; cum illo sibi consulet, atq; prospiciet. Cum itaq; neque liberum arbitrium, neque intellectus cœlo subiiciantur, nullam profecto veram scientiam ex cœli contemplatione astrologus haurire poterit, neq; illorum, qui rationem sequuntur, neq; eorum etiā, qui sensui sunt addicti, tum ob inconstantiam, tum ob innumera, quæ contingere possunt impedimenta. Et quoniam humana quæq; ab hominibus, qui aut rationis lumen sequuntur, aut sensui parent proficiscuntur, humanarū proculdubio actionum nulla erit vera, neque certa cognitio. Quòd si quidam ex astrologis humanum arbitrium cœlo subiectum putarent (quanquam falsissimum & hereticum est) illo tamen concesso, astrologo nihil conducit, ob superius explicatas rationes. Nam si à cœlo rerum naturalium notitiam accipere non potest, quę sane ordine quodam sibi inuicem respondent, id quod in libero non inuenitur arbitrio, longe minus humana diiudicare poterit.

Liberum arbitrium etiā si cœlo subiiciatur, diuinatio tamen est vana.

Diuinatoriam aſtrologiam falſam, incertamq́, nulloq́ innixam fundamento, etiam ſi in cœlo futura ſcripta exiſtant, & neceſſario ab ipſo pendeant. Cap. VIII.

Diuinatio incerta oĩ quod in cœlo futura ſcripta ſit.

VT autem aſtronomorum huiuſmodI vanitas magis eluceat, demus etiam illis, omnia quæcunq; in hac ſublunarium ſphera agũtur ſingillatim, diſtinctéq;, veluti in diuina mente conſcripta eſſe, quòdq; etiam peculiarium proximorumq; agentium ibi vires exiſtant, eamq; inſuper in ipſo conſtituamus poteſtatem, vt omnia, quæ hic fiunt etiam ex libero prouenientia arbitrio cœleſtem conſequantur vim, atq; inclinationem, cunctaq; ſint ſubiecta, atq; quicquid omnino venturũ ſit literis exaratum inſit. Quæ quidem licet falſa ſint, atq; hęretica, quidã tamen ex ipſis, tanquam vero animo firmiter intus tenent, eaque etiam palam effutirent, ni eccleſię ignẽ pertimeſcerent. Quibus tamen datis, vana adhuc, incerta, nulloq; innixa fundamento eorum eſt aſtrologia. Siquidem earum virtutum, quas in cœlo peculiares ponunt cognitio illis deeſſet, omnis nanq; cognitio à ſẽſibus oritur, neq; cognitio ibi perfecte pertingit, vbi ſenſus non attingit, dicente Ariſtotele, ſenſu quopiam à natura orbatũ aliquẽ,

Cognitionis origo à ſẽſu.

rerum

rerum omnium notitia carere, quæ ſenſui illi ſubiecta ſunt; Quare à natiuitate cecus de coloribus minime diiudicat. Surdus quoq; natus neceſſario mutus eſt, vt nullam vocis ſignificationem edere valeat. ideoq; accidentia magnam partem ad habendam rei notitiã conferre aſſerit. Quapropter cum philoſophi, ac medici, aut rerum naturalium, aut ęgritudinum internas proprietates diiudicare volunt ad accidentia confugiunt, earumq; rerum qualitates inſpectant. Cumque à noſtris ſenſibus cœlum longe diſtet, exiguam ſane notitiam de ipſo accipere valemus. Quandoquidem ex cœli ſenſilibus accidentibus ſola hęc innoteſcunt, lux, motus, figura, quantitas, quæ planè generalia ſunt, quæq; à ſolo viſu percipiuntur, cum cæteri ſenſus cœlum haud attingant. Nullũ etenim illius ſonum audimus, tametſi quidam ex philoſophis motu ſuo dulcem efficere armoniam cenſuerint. Quę ſententia ab Ariſtot. exploditur. Odore, ſaporeq; pariter carent. quos etiam ſi habeant minime ſentimus. Nullam prętereà ex tangibilibus qualitatibus cœlo ineſſe, præter lucem comprobatur. omnes ſiquidem aliæ elementares ſunt, quemadmodum, quæ ſub cœlo ſunt, vt caliditas, frigiditas, humiditas, ſiccitas, leuitas, grauitas, conſimileſq;. Quapropter nullus, præter viſum ſenſus (qui

Lib. 1. de anima T. c. 5.

Cœli exigua cognitio.

Cœlum ſolo viſu percipit. 1. Metaph. in principio.

Pittagoreorũ opinio, quæ ab Ariſt. improbatur ſecũdo de Cœlo. lect. 14. T. c. 52.

Auer. opinio 12. Met. T. c. 52. pro qua

vide Acchillinum in vlt. q. de orbibus.

tamen generalia quedam diiudicat) cœli accidentia percipit. Cum igitur naturalia à ſenſu ad phantaſiam, à phantaſia ad intellectum deferuntur, perſpicuum eſt, cœlum imperfecta quadam, vniuerſali, confuſaq; notitia à nobis apprehendi. Non ignoramus preterea quam magnum nobis negocium faciat herbarum, animantiumq; proprietatum cognitio, quibus cum cõtinua eſt nobis conſuetudo, ſenſuq; ipſo peculiares eorum proprietates experimur. Quæ igitur dementia erit ſi ad cœleſtes vires cognoſcendas temere audebimus? Et quidem preſtantiſſimi philoſophi earum rerum, quas manibus attrectauerunt virtutem perfectã ſcientia conſequi minime potuerunt, quo igitur modo cœleſtes vires à nobis tam longe diſtantes aſtrologi dignoſcere valebunt? O magnam illorum ſapientiam, qui quod Ariſt. Plato, cæteraq; ſuprema ingenia excogitare non potuerunt, adinuenire audent.

Lucius bellãtius Senenſis in libro pro aſtrologis cõtra Pic. qualitates cœleſtes tuetur q̃ videtur opiniõ D. Tho. ſecũdo de cœlo l. 10. & alibi.

3. de anima T. c. 162.

Cœleſtes influxus incogniti etiam ſi corpora noſtra tangunt.

Quod ſi etiam cœlum ſuas omnibus, vsq; ad mundi centrum qualitates influerent, eisq; corpora noſtra contingeret, neq; ipſarũ diſtincta nobis ineſſet cognitio, quandoquidem elementaribus affectionibus, cæterisq; naturalium rerum ita admiſcerentur, vt cœli virtuem ab ea, quę in his inferioribus reperitur diſcernere neſciremus. Quicquid enim ſenſu deprehendimus in ſublunaribus exploratum

ratum habemus, & cernimus, quæ profecto nil aliud, quàm eorum qualitates sunt. Vnde liquido constat nullius huius mundi effectus experientiam à solo cœlo peti posse. Experientia nanq; (quemadmodum Aristoteles in primo Metaphisicę docet) ex memoriis multis fit, memoria vero ex sensu gignitur. Quapropter operæ prætiũ est, vnius eiusdẽq; met rei pluries periculum fecisse, vt illius experientiam nanciscamur. Cum itaq; nulla cœli virtus, nisi generalis sensu à nobis comprobetur, perspicuum sanè est, nullius propriæ suæ qualitatis experientiam adipisci nos posse. Atq; hinc maxime patere potest, quam vana, inutilisq; sit illorum superstitio, cum fundamento penitus inani nitatur. Cumq; illis argumenta huiusmodi proponuntur, quę soluere certe nõ possunt, ad experientiam semper confugiunt; quę sanè est illorũ apud ignaros confugium. At Viri docti peritiq; omni eos vero carere experimẽto certò sciũt. Quoniam, vt diximus, ampliusq; in illorum rationibus dissoluendis inferius dicemus, nullum præter lucis experimentum à cœlo petere possunt, omnisq; effectuum diuersitas, quæ in hoc mundo contingit ab ipsius lucis diuersitate proficiscitur primum. Hoc autem medio motu, quo plane varia fit cum luna, cæterisq; planetis coniunctio, aut magis ac-

L. 1.c.6.67.

Cœlestis qualitatis experimentũ haberi non potest.

Astrologorũ confugium.

Experimẽtũ nullum præter lucis à cœlo peti potest.

accedit, vel recedit à noſtri capitis puncto, qui dicitur zenith, radiosq; emittit magis, minus que in directū. Quę etiā diuerſitas nec ad particulares effectus conſtituendos, nec ad illos cognoſcēdos ſufficit, cum cauſa vniuerſalis & non particularis exiſtat. At ob hanc lucis variationem diuerſa ratione elementa, terręq; vapores cientur, qui ſane ex varia ipſorum commotione diuerſa quoq; ratione particularia agentia mouent, atq; afficiunt, nempe plantas, animalia, cæteraq; aut nimia caliditate, vel frigiditate, ſeu humiditate, ſiue etiam ſiccitate, quo plane modo ſic commota, atq; diſpoſita, varia ex ſe gignūt, atq; vnūquodq; iuxta ſpeciem ſuam. Idcirco per cœli motū, ſolis, lunęq; pręſertim, quemadmodum medici, aliiq; periti faciunt, humiditatis abundantia, aut ſiccitatis, caliditatis quoq;, ac frigiditatis coniici poteſt. Rurſus contemplantes elemēta commota, vapores quoq;, humoresq; corpora afficere, non ex cœlo tantum, verum etiam ex conſideratione diſpoſitionis corporum particularium, adhibita etiam eorum, quam acquiſierunt experientia de ægritudinis grauedine, aut alleuiatione coniectant, quanquā & ſæpe decipiuntur, ob nonnullas latentes terrę proprietates, quas intueri ſemper impoſſibile videtur, quoniam mixta corpora, ob variam elementorum comple-

plexionem diuersis gaudent proprietatibus, vt quòd magnes ferrum attrahat, quodq; pisciculus quidā nauim retineat, & innumeræ aliæ occultæ naturæ vires, ob cœli virtutem vario motu lucem in rebus diffundentis diuersos pariunt effectus. Qui sane in cœlum nisi in causam vniuersalem referri non possunt, atq; ideo ex solius cœli inspectione cognosci non possunt. At dato cœlestes virtutes, & peculiares illas qualitates, quas in astris pleriq; excogitarunt ad terram vsque omnes descendere, vt nullum cum subcœlestium rerum viribus commercium, aut admixtionem habeant, aut ab eis tanta differentia distent, vt ab illis perspicuè dignoscerentur, quemadmodum elementares inter se virtutes differunt, adhuc diuinatricem astrologiam, falsam, incertam, nulliusq; prorsus vtilitatis firmiter censeo. Compertissimum est nanque cœlum sphericum esse, in cuius medio, veluti centrum terram sitam esse, ad quam cœlestes omnes influxus terminantur, & circa quam semper voluitur, cumq; terra apparentium astrorū omniū fere, minor existat, astrorum influxus oēs simul iūgi asserere opus est, vnumq; alterum intersecare, atq; mixtionem quandam conficere. Neque enim dici potest eorum influxus sese in terram recipere, quemadmodum si indiuisibilis linea ab astro ad ter

Magnetē ferrum attrahere ex virtute cœli apertè docet D. Th. 3. contra cap. 92. & in q. de Ver. q. 5. art. 10. ad 5. & q. 22. art. 13. in c. & alibi.

Idem videtur insinuare de pisciculo tenente nauim 3. contra c. 102.

Falsa diuinatio cognitis etiā cœlestibus qualitatibus.

Cœlum sphericum.

rram

ram protrahatur, virtus etenim illa à toto astro lata, atq; spaciosa in terrā descendit sicut solis lux, admiscebitur itaq; virtus vna alteri, præsertim ob continuum cœli motum, obq; motuum, planetarumq; coniunctionum diuersitatem. Quapropter fateri oportet omnes astrorum virtutes in terram receptas miscellaneum quiddam efficere, vt ex illis virtus quędam cōmunis coalescat, veluti ex elementis mixtū resultans. Quòd si hoc datur, nullius certe astri ab alio separatim experimentū haberi poterit. Aut forte inuicem miscebuntur per multiplicē ipsorum intersectionē, vt quidā de diuersis in aere luminibus affirmāt, quę sane non in vnum lumen coueniunt, sed se inuicem intersecāt, altero nihilominus ab altero seiūcto distinctoq; existēte. Quòd si etiā hoc daretur, nullius certe astri peculiaris virtus ab altero distincta discerneretur, cū pręcipue sibi ipsis propinquitate maxima cohereant. Si quis enim diceret, hunc esse astri illius influxum, alter utiq; respōdere poterit, minime hoc esse, sed propinqui astri virtutē esse, ni forte alicuius esset, tam perspicua, ac manifesta virtus, vt inficiationi locus non esset, quemadmodum ea est, quam in sole, & in luna cernimus. At hoc in cęteris astris non discernimus, ac propterea altera ab altera separatim dignosci nō valet. Etenim nisi ignis virtutem

tuię seorsũ ab aliis elemẽtaribus qualitatibus experti fuissemus, suam à cæteris vim distinguere minime potuissemus. Siq́ue medicus qui ęgroto medicinam ex reubarbaro, aliisq; confectam parat, reubarbari virtutem experimento non comprobasset, illam met compositionem choleram purgare planè non intelligeret. At quia medici reubarbarò vim in se ipso absq; vlla admixtione in choleræ purgatione agnouerunt, ob id in medicinæ compositione illum esse statuunt, in quo vis insit purgandæ choleræ. Cum igitur nos vnius astri, absque alterius virtutem discernere non valeamus, certè illorum peculiares vires, atque efficientias experimẽto iudicare minime possumus. His ergo rationibus constat, diuinatoriam astrologiam, apud philosophos penitus vanam esse, nulloque subnixam fundamento, remq; esse hominum iudicio paruo callentium. Quod etiam in sequenti tractatu latius patebit.

TRA-

TRACTATVS TERTIVS.

In quo diuinatricis Astronomiæ falsitas omnimoda demonstratur. Atq; imprimis fundamenta eius omnia vacillantia esse probatur. Cap. I.

Primo Post. cap. primo.

MNIS scientia, omnisque ars principia sua habet, fundamentaq; solida, & veritatis euidentia nota, atq; perspicua, quemadmodum in omnibus manifesta ratione comprobatur. Fundamento enim nutante totum corruit ædificium. Cum igitur astronomicę diuinationis incertum, infirmumq; quin & falsum fundamentum existat, quod etiam, si verum sit nihil ad rem conduceret, vt in superioribus satis ostendimus, quãta sit eorum, qui hanc vanitatem consectantur dementia facile deprehendi potest. Sed vt lucidius illius incertitudo pateat, animaduertendum est, plura prętet ea, quæ superius diximus ab illis tanquam vera supponi, quæ omnia sane incerta sunt, atq; inconstantia, si naturã ducẽ sequimur. Atq; imprimis pro cõstantissimo habent, nouem esse orbes, nempe, lunę,

Astrologorũ inane fundamentum.

D.Th.p.p.q. 68.art.4.no.

Lunæ, Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni. octauę sphærę Sydereæ, ac primum mobile, quod plane indubitatum, certumq; minime est. Siquidem Arist. hoc primum mobile non constituit, & nihilominus absq; illo suo tempore cœlestes omnes motus saluabantur. Quòd si Christianos Doctores illud ponere afferant, christallinumque vocant, interrogemus planè illos, christiani ne, an philosophi esse velint, siq; naturali lumine, an verò supernaturali collustrati loqui velint. Si enim se philosophos declarant soli naturę lumini innixi, nulla certe efficaci ratione cœlum illud conuinci potest, quin de facili negari, ac proinde vnum ex illorum fundamentis ruit. Si autem se christianos profitentur, diuinumq; supra naturam lumen in loquendo sequi, illiq; assentire, omnis dubio procul hęc astronomica diuinatio, tali lumine prostrata, funditusque euersa, prorsus exploditur, atq; reiicitur, quemadmodum in primo tractatu satis abunde demonstrauimus. Quòd si cœlum hoc illis concedamus, nullam si astra habet, nec ne certitudinem habemus. Dicet forte quispiam sy deribus ornatum esse, sed ob eius altitudinem illius astra conspici non possunt, illaq; pariter influxum aliquem habere cęteris forte maiorem, veluti eminentiora, ac perfectiora, quarum

uē cœlos ponit 22. d. 14. ar. 1. c. de cō, præter cœlū empyreū, & est opinio recentiorum astrologorum.

De numero orbiū Aristo. agit 12. Met. T. c. 43. 44. & 45. lib. tū secūdo de cœlo lect. 15. in principio omnes stellas pręter planetas in supremo cœlo constituit.

De cœlo christallino vide D. Tho. p. p. 68. art. 2.

TRACTATVS TERTIVS.

In quo diuinatricis Astronomiæ falsitas omnimoda demonstratur. Atq; imprimis fundamenta eius omnia vacillantia esse probatur. Cap. I.

Primo Post. cap. primo.

MNIS scientia, omnisque ars principia sua habet, fundamentaq; solida, & veritatis euidentia nota, atq; perspicua, quemadmodum in omnibus manifesta ratione comprobatur. Fundamento enim nutante totum corruit ædificium. Cum igitur astronomicę diuinationis incertum, infirmumq; quin & falsum fundamentum existat, quod etiam, si verum sit nihil ad rem conduceret, vt in superioribus satis ostendimus, quãta sit eorum, qui hanc vanitatem consectantur dementia facile deprehendi potest. Sed vt lucidius illius incertitudo pateat, animaduertendum est, plura pręter ea, quæ superius diximus ab illis tanquam vera supponi, quæ omnia sane incerta sunt, atq; inconstantia, si naturã ducẽ sequimur. Atq; imprimis pro cõstantissimo habent, nouem esse orbes, nempe,

Astrologorũ inane fundamentum.

D.Th.p.p.q. 68.art.4.no.

lunę,

Lunæ, Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni. octauę sphaerę Sydereæ, ac primum mobile, quod plane indubitatum, certumq; minime est. Siquidem Arist. hoc primum mobile non constituit, & nihilominus absq; illo suo tempore cœlestes omnes motus saluabantur. Quòd si Christianos Doctores illud ponere asserant, christallinumque vocant, interrogemus planè illos, christiani ne, an philosophi esse velint, siq; naturali lumine, an vero supernaturali collustrati loqui velint. Si enim se philosophos declarant soli naturę lumini innixi, nulla certe efficaci ratione cœlum illud conuinci potest, quin de facili negari, ac proinde vnum ex illorum fundamentis ruit. Si autem se christianos profitentur, diuinumq; supra naturam lumen in loquendo sequi, illiq; assentire, omnis dubio procul hęc astronomica diuinatio, tali lumine prostrata, funditusque euersa, prorsus exploditur, atq; reiicitur, quemadmodum in primo tractatu satis abunde demonstrauimus. Quòd si cœlum hoc illis concedamus, nullam si astra habet, nec ne certitudinem habemus. Dicet forte quispiam syderibus ornatum esse, sed ob eius altitudinem illius astra conspici non possunt, illaq; pariter influxum aliquem habere cęteris forte maiorem, veluti eminentiora, ac perfectiora, quarum

ué cœlos ponit 12. d. 14. ar. 1. c. de cō, præter cœlū empyreū, & est opinio recentiorum astrologorum.

De numero orbiū Aristo. agit 12. Met. T. c. 43. 44. & 45. lib. th secūdo de cœlo lect. 15. in principio omnes stellas pręter planetas in supremo cœlo constituit.

De cœlo cristallino vide D. Tho. p. p. 68. art. 2.

Cœlum empireum agere in hęc inferiora aperte docet D. Th. p. p. q. 66. ar. 3. de quo alia vide ibi & 2. d. 12. ar. 5.

rum nulla ab astrologis cognitio habetur, ac propterea incerta, vanaq; est illorum astrologia. Posito etiam mobile primum astris carere, aliqua nihilominus virtute fultum est & forrasse etiam influxu suo cœlum empireũ terram attingit, iuxta christianos doctores loquendo, cuius omnino virtutis ignari extiterunt astrologi, atq; idcirco rerum inferiorum veram ex cœlo cognitionem accipere non valent. In octauo quoq; orbe innumera sunt astra parua, quæ minime conspicua sunt, & innumera pariter, quæ obtutibus nostris patent, quorum sane virtutes ipsos latent astrologos, sicut illi fatentur. Si itaque omnia ea astra influunt paucarum autem scientiam habent sicut ipsi affirmant, satis exinde constare potest, quã incerta sit eorum diuinatio. Oporteret si quidem ad certam diuinationem habendam omnes eorum vires agnoscere, vt impedimenta, quibus vnum astrum alteri aduersari potest percipiãtur. Posset etiã quispiam plures orbes pręter eos, qui ab astrologis positi sunt constituere. Quapropter Arist. Eudoxi astrologiæ sectator multo plures facit, quam recentiores astronomi, aitque plures etiam planetas asseri posse, qui non cernuntur, aliosq; prærerea motus minime deprehensos, negare etiam epiciclos, atq; eccentricos, quod nonnulli faciunt peripatetici,

E tot stellis tantum mille & viginti duarum notitiã tradunt Ptolemæus, & alij Astronomi.

Aristot. 12. met. T. c. 46. & 47. Eudoxi & Calippi opiniones referens nihil ex propria sẽtentia determinat.

D. Th. epiciclos & eccentricos non ponit necessarios, sed probabiles p. p. q. 32. ar. 1.

vt nullo fixo inniti fundamento astrologos facile perspici possit. Animaduertant quoq; quòd si nonum orbem ponant, qui ab oriente in occidens viginti quatuor horarum spatio circumagatur, secumq; cæteros rapiat orbes, aiunt octauum orbem contra nonum motu proprio ab occidente in oriens super Zodiaci polos circumuolui, vnum tantum gradum centum annorum curriculo pertransiens, Vnde octaui orbis Zodiacus à primi mobilis Zodiaco diuersus est semper, quod tanquam regulam firmam astrologi sequuntur, attamen sol sub noni orbis Zodiaco per lineam illius, quam eclipticam vocant suo motu incedit, à quo plane solis motu, omnes qui in terra, aut sub cœlo gignũtur effectus proficiscũtur, vt sine ipso nihil penitus gignatur, propterea eorum diuinationum fallacia satis perspecta esse potest. Non enim parum huiusmodi difformitas refert. oportet nanque affirmare in varia semper cœlum dispositione consistere. Quapropter libri ad pronosticandum præteritis editi temporibus, etiam si tunc vtiles extitissent, nullo nunc sunt adiumento, cum planetæ, cœlumq; ipsum totum eandem, quam prius habebant dispositioné minime retineant. Si autem dixerint ex talis Zodiacorum diuersitatis notitia, quam inuenire sciunt, effectuum quoque se diuersitatem

Zodiacus primi orbis diuersus à Zodiaco octaui.

Libri astrologorum parũ vtiles.

Vide Pic. lib. 8. cap. 2.

prænoſcere, inanis eſt profecto iſthæc reſponſio. Primum quoniam ſi ex uaria cœli diſpoſitione effectus varietatem recipiunt, nullum prorſus, aut præſentis, aut futuri experimentum accipere queunt, cum adhuc quid præſens efficiat, aut ſequens efficiet diſpoſitio experimento non didicerint. Præterea fugere non poſſunt, vt fateri cogantur aſtronomorum præteritos libros temporibus inſtātibus minime fore conducibiles. Ad huc quantum alter ab altero Zodiacus difformis exiſtat ob primam eorum poſitionem ſcire non valent. Quoniam cū primi mobilis Zodiacus fixus ſemper maneat, quem veluti regulam aſtrologi ſequuntur, cumq; octaui orbis Zodiacus deſignationem habeat atq; in partes duodecim iuxta diuerſa aſtra diſtribuatur, ad huius difformitatis exactam cognitionem habendā, quę nam illorum prima fuerit cōformitas intelligere operæpretium eſt. Neq; vllam vero ſimilem adhibere poſſunt aſtrologi præter hanc, videlicet quòd principium illius ſigni, quod cancrum appellant in octaui orbis Zodiaco principio cancri noni orbis iungatur, pariterq; initium capricorni octaui orbis initio eiuſdem in nono orbe nectatur, idemque in cæteris reſpondenter accipiatur. At hoc inficiari quis facile poterit, vt dicatur in exordio mundanæ fabrefactionis cancro noni orbis

Zodiacorum difformitas ſciri non poteſt.

bis

bis respōdisse, arietem octaui, aut aliud eius signum, quoniam cum super Zodiaci polis perēni motu rotatur, quodlibet eius signum cum signo cancri noni orbis iungi potest. Vnde qualis sit illorum Zodiacorum cōformitas certò cognosci non potest, ac proinde nec eorum difformitas, sed latet. Cui planè rationi adstipulatur temporum incertitudo, quandoquidem mundi creatio pūctaliter sciri nō potest, cum ob historiarum varietatem, tum ob incertam annorum supputationem, in cuius sanè creationis initio, ambos Zodiacos conformiter consistere, seseq; cohærēter habere dici posset. Quòd si etiam iuxta philosophorum placita loqui velimus, peius hanc assequemur notitiam. Si nanque mundum æternum faciunt, conformitatis illorum principium inueniri non poterit, si vero temporaneum statuūt, cum ipsius durationis initium ignorent, conformitatis illorum punctum inuestigare nequibunt. Si itaque astronomi ad primi mobilis Zo-

A mūdi creatione vsq; ad Christum hebręi recentiores ponūt annos 3760.
Philon 3960
Græci cū Eusebio 5200.
70 Interpretes 5321.
Latini ex Isidoro 5196.
Orosius, & Beda 5199.
Astronomi ex Albusamar 5328.
Ex Alphonso 6984.
Hermannus 3952.
Quidam vero 4055.

Arist. opinio de æternitate mundi, quam tamen nō demonstratiue, sed opinatiue tenuit, prout habet D. Th. p.p.q.46.ar.1.

diacum veluti ad normam ſpectãt, cum is octaui orbis Zodiaco non reſpondenter ſe habeat, vnde Ariſtotele auctore rerum varietas oritur, idq; non ob figuras, vt tradunt aſtrologi, ſed ob ſolis motũ, quanta ſit huius aſtrologiæ incertitudo liquido patere poteſt. Non enim parum apud ipſos talis varietas refert, quin affirmant, cum totum cœlum ad primam eius diſpoſitionem curſu redierit, atque Zodiaci conformes inuenientur, eædem in mundo res redibunt, iidemq;, qui antea extiterunt homines, aiuntq; (non tamen exerta voce, ignis metu, ſed clãculũ apud ipſos, hanc futuram eſſe reſurrectionem, quã prophetę, apoſtoliq; prædicauere, fingentes etiam eos aſtrologos. O dementes, ſtultiq; homines, non intelligentes, ſi etiã ad eundem curſum cœlum reuertatur non eaſdẽ propterea res, niſi in ſpecie fore conſequuturas. Vnus eſt nanq; naturæ agendi modus, quæ quidem tota vi ſua nec mortuum excitare, nec cæcum illuminare, neq; quicquam aliud alia efficere

12. Met. T. c. 34. motus diurnus efficit perpetuitatẽ generationis, ſed motus Zodiaci diuerſitatem in generatione. Vide S. Th. p.p.q. 104. ar. 4. & q. 67. ar. 4. ad 3.

Huius opin. meminit Auguſt. 12. libro de Ciu. Dei: quam veluti ſtultum deridet, eo quod redire cuncta ponebat ſpatio triginta ſex miliũ annorũ, quia tunc corpora cœleſtiã in eadem diſpoſitione erunt, eius etiã meminit Sco. 4. d. 43. q. 9.

Aſtrologorũ dementia.

Vnus naturæ agẽdi modus.

ficere ratione præter eã, qua cuncta producit, nempe generatione, nõ autẽ resurrectione. Sed eorũ infidelitas simul cum veræ philosophiæ ignoratione in hos eos errores præcipites agit. Fundamenta quoq; eorum alia nutantia, nulliusq; prorsus firmitatis luce clarius cõspiciũtur. Plurimum enim cœlestibus nituntur figuris, potissimum duodecim Zodiaci signis, putantq; figuras illas sibi ipsis ex astris efformatas, aut melius effinctas magna virtute cõstare, multaque significatione præseferre. Quod quam friuolum, atq; ridiculum potius sit, quam reprobatione dignum, diligenter intuenti perspectum est, cum eiusmodi figuræ fictitiæ sint, quemadmodum iam diximus, nullusque est in tanta astrorum multitudine qui ea varie aptando, ac componendo quam libet in eis figuram imaginari non queat, præsertim quòd nullam in cœlo figuram reperiant, quæ quid ipsi volunt exacte repræsentet. Vt si per exemplum dicamus in signo leonis qui diligenter ea astra intuebitur, quibus leonem figurant, iisdem profecto etiam canem, seu aliud animal efformare, & effingere poteris. Idemq; in aliis cœli signis videre libet, Quod cum excusare vellet quidam eorũ doctor Manlius, rem quidem risum excitantem dixit, nempe cœlicas figuras paucis constare astris, inchoatasq; esse potius quam perfectas,

Caiet. supra 22. q. 94. artic. 2. imagines astronomicas absq; characteribus vt sunt effectus cœlestis syderis non damnat.

Vide Pic. lib. 8. cap. 5.

Figuræ cœli fictitiæ.

Manlij ridiculum.

fectas, quoniam si completę essent, ob nimiā astrorum multitudinem vniuersum incenderetur. Sed venia illi detur, quippe qui poeta esset. Zodiaci igitur imagines, partitionesq; ad cœli motum distinguendum, temporumque varietates ab hominibus excogitatæ fuerunt, quæ sane aliam nomenclaturā suscipere, atq; imaginationem astris ipsis etiam immutatis recipere possent. Et quemadmodum ex animalium figuris eas sibi formauere imaginationes, ita quoq; ex domorū, aut castrorum, aut arborum, similiumq, efformare, atque effingere poterant, pariterq; tempo um distinctioni inseruiebant. At Deum naturamque leones, dracones, canes, Scorpiones, Vasa, Sagittas, monstraq; in cœlo designauisse existimare fatuum est. Neq; ratio afferri potest; numeri, distantiæ, propinquitatisq; astrorū. propter quod alterum alteri proximius sit, aut remotius. Atq; idcirco satis exploratum esse potest, quam debilibus fulciatur diuinatio hæc fundamentis, cum nullo penitus innitatur, quandoquidem fictitia sunt.

Zodiaci imagines ad quid deseruiant.

Ex natiuitatis puncto vanam accipi diuinationem. Cap. 11.

QVòd si hæc etiam fundamenta vera supponantur, nulla erit propterea astrologiæ

giæ certitudo, quin penitus incerta est. Omnis nanq; illorum diligens cura, cum futura hominum diuinari, atq; prædicere audent est ad natiuitatis punctum aspicere, quem quidem inuenire impossibile est. Opus enim esset quando puer nascitur astrolabium manu tenerent aere sereno existente. Quod etiam si efficerent de natiuitatis puncto certi non essent. Exigeret siquidem hoc, astrolabium omni ex parte perfectum, absolutum, atq; iustissimum, quod fere impossibile est adinuenire, sicut vnus ex illis Henricus Batten in astrolabiis conficiendis peritissimus fatetur. asseritq; Astrolabium nulla ex parte fallax cõponere fieri vix posse. Id quod experimento quotidiano ab astrologis comprobatur. Siq; etiam iustum daretur astrolabium, natiuitatis punctum certum non indicaret, quandoquidem oculus sæpe ex vaporibus inter visũ, & astra interpositis fallitur, & hoc ob radiorum refractionem, qua quidem sol, aut astrũ in alio, atque alio situ consistere videtur, & quandoq; super terram apparet, cũ subtus sit, quemadmodum repręsentatur iacenti numismia argẽteum in vas aquæ ad summum vsq; plenum, quod sane ad certam distantiam ob radiorum refractionem cõspicitur, ad quam quidem distantiam si vas esset vacuum minime videretur. Decipiuntur pręterea ex tabulis,

Natiuitatis punctum inuenire impossibile est.

Astrolabium perfectum inuenire difficillimum.

Henricus Batten.

lis, quæ vt plurimū, aut falsę, aut imperfectæ sunt. Cum igitur ex eorum sententia non parum referat, vnus retro, aut ante punctus magis quam alius in cœli cursu velocissimo, ac tempore breuissimo, vnaq; ab altera constellatio varietatem faciat, quam incerta sit eorū diuinatio in natiuitatis puncto accipiendo, satis constare potest. Si autem dicant, parum, aut in plus, aut in minus nihil referre, statim illis Iacob opponetur, qui nascens Esau plantam manu tenebat, aliiq; etiam gemini ex eodem ventre editi, quorum vnus post alterum natus est, aliorumq; etiam, qui eadem fere hora in lucem prodierunt, moribus studiis, fortunaq; longe diuersi. At inquiunt, cum illis natiuitatis hora datur, quanuis punctum non habeant, regulam nihilominus ad illum inueniendum habent, quæ res creditu ridiculosa est, cum hoc nulla naturali causa explorari, aut inuestigari possit. Quod sane in eorum ipsis iudiciis ostenditur. Quoniam si astrologum decem homines

Quare si cōtigerit eos esse similiter dispositos gemelli, similes erunt, si vero nō contrariū. Ita respondet Lucius Bellitius in q. 1. ad 8. p astrologis.

Si in natiuitate geminorum potestates significatorū in locis obseruandis, mutatæ non fuerit plures significatores per ordinem eiusdem penæ figuræ electi sic natis cooperabunt, vt primus significator primo nato, secundus secundo tribuat, & sic deinceps.

Pic. lib. 3. c. 3.

homines accersirent eadem hora nati. si nullus ex illis horæ punctum tribuat, ad eundem punctū ab astrologo reducerētur, idemq; de omnibus iudicium sumet, cum datā regulam transire non valeāt. Quod autem de hominum natiuitate, idem etiam de Vrbium initio asseritur, cum neq; inchoationis illarum, neq; terminationis punctum cognoscere queant. Sed percontemur astrologos, quare natiuitatis magis, quam conceptionis punctum capiunt, cum in cōceptione primam à cœlestibus corporibus impressionē homo recipiat. Quapropter necessarior ea obseruatio astrologo foret, vt momētum illud agnoscerent, in quo semen matrici infusum fuit, aut cum efformatus est embrio, aut cū intellectilis anima corpori vnitur, quam si natiuitatis attingeret punctum. Illis nanq; instantibus materia ad formę receptionem pręparatur. Neq; nos latet magnum esse discrimen, bonam, aut malam sortiri corporis dispotionem etiā in rebus humanis. At in natiui-

Pic. lib. 4. c. 7.

Affirmant astrologi principium hominis quātū ad cōceptionē s. emissionē seminis in vtero posse cognosci, & quātū ad natiuitatē ex vtero, non aūt quo ad infusionē aīę, quæ à primo principio pendet. duo erga principia significatiua obseruāt s. conceptionis, & natiuitatis, primum disponit ad cōplexionē, & essentialia corporis, alterū vero mensurat ea, quæ homini complexo, & per se viuenti annectuntur, vt accidētia vitæ commoda vel incommoda, & hoc secundū principium pluris faciunt, quia tunc homo p se viuens existit tanquam distinctū ab alio.

Vide Lucā Bellantiū, in q. 14. ar. 1. p defens. astrol. Picus aūt probare nititur etiā ex sententia Ptolemęi, plus cōceptui tribuendū esse, quā natiuitati lib. 7. c. 3.

Pic. lib. 4. cap. 11.

tate

tate iam habita eſt diſpoſitio, quæ quidem mutari non poteſt. Non parum itaque in hoc aſtrologi aberrant. Si enim huiuſmodi momenta exquirere vellent, potiſſimum formationis embrionis, aut infuſionis animę illis dare impoſſibile foret. Atq; ideo natiuitatis punctum accipere nihil eis opitulatur.

Stultam eſſe obſeruationem punctorum aſtrologorum in humanis actionibus. Cap. III.

QVÒD ſi natiuitatis, conceptionisq; momentum adinuenerint, nec propter hoc à vanitate, atq; ſtultitia aſtrologiam vindicabunt. Quoniam & ſi alicuius rei cognitio à cœlo hauriretur, nil aliud ob id percipi poterit, niſi hominis affectio, & inclinatio, aut in iram, aut in atram bilem, aliasq; animi corporeas propenſiones, id autem quod ex eis accidere illi poteſt neutiquam ſciri valet, ſicut in ſuperioribus latius explicauimus. & quoniam aſtrologi docent à cœli influxu eam tunc recipi impreſſionem, per quam dignoſcitur aliquis ſi fortunatus fuerit, aut infortunatus, quidq; toto vitę decurſu ſit ei agendum, eam tunc ſuſcipere impreſſionem exiſtimantes, perinde ac medicamẽtum æger ſuſcipit, quo ſane medicus quid operabitur,

D.Th. lib. 3. contra gentes aperte docet ex diſpoſitione relicta à corpore cœle

diiu-

diiudicat. Demus autem sic se habere, quanquam falsum est, petamus vero ab astrologo, num bona fortuna, quam homini cœlũ promittit à libero arbitrio, aut qualitercũq; impediri potest, nec ne. Si ait impediri posse, cum re uera innumeris propè modis, ob rerũ naturalium, humanarumq; incõstantiam impediatur, inutilis profecto, ac vana hæc diuinatio videbitur, quippe quæ certitudine careat; Si autem impedimentum neget, aufert in primis liberum arbitrium inutilis præterea est huiusmodi astrologię insectatio, quoniam si sic ex necessitate vti cœlũ pertendit, & inclinat eueniet, non est cur amplius astrologiæ puncta obseruentur. Quicquid enim velis agas, obseruesq; ita omnio erit, sicut à cœlo diffinitum est. Siq; concedat astrologus obstaculum illi fortunæ poni vtiq; posse, verũ tamen canonum astronomicorũ obseruatione iuuari, neq; ista responsio quicquam facit. Natura enim certius arte operatur, at natura in rebus inferioribus perra-

Al in corpore nr̃o dici aliquem non solum bene, fortunatum, aut male, sed etiã bene natum, aut male, pro quo laborat Pic. libro 4. cap. 2. Sicut è cõtra Lucius Bellantius libro 4. contra Picum pro defen. astrolog. exultat in fauore astronomicæ prędictionis.

Sed astrologi exactã certitudinẽ non prætendũt in suis prędictionibus, sed eã quæ est vt in pluribus, quę tamen ex singulari causa deficere põt.

Natura certius arte operatur.

ro fallit, in sublimibus autẽ, atq; cœlestibus nunquam apud philosophos. Satius certe foret naturæ instinctum in omnibus, quòd que etiam in phantasiam cœlum imprimit, quam Astrologorum leges sectari. Astrologus etenim errare, labiq; potest, cœlum vero minime; Vnde Zoroastrum astrologum maximum infœlicem legimus à Nino deuictũ, qui astrologiæ deditus non fuit. Pompeius pariter, qui astrologiæ fidebat infortunatus extitit, at Cæsar qui eam contempsit fortunatus. Iustinianus imperator, acerrimus illius persequutor inter fœlicissimos habetur. quemadmodũ apostata ille Iulianus sua superstitione miserrimus euasit. Franciscus Sfortia, qui odio astrologos prosequebatur, vt de illo fertur, propitiam sensit fortunam. At astrologi vt plurimum miserabili calamitate contabescunt. Quapropter si à cœlo regi homines verũ est, longe melius esset phãtasiæ motui, atq; impressioni, quam astronomicis hęrere regulis. Vos igitur,

Cœlestia agẽtia licet in se sint necessaria relata tñ ad hæc inferiora sũt agẽtia, vt in pluribus, & quandoque deficiẽtia, qa modificãtur in corporibus subcęlestibus potẽtibus deficere. Vide Caiet. p. p. q. 115. art. 6.

Zoroastri meminit Augustinus lib. 21. de Ciu. Dei.

Quidã dicũt Cæsarẽ astrologiã calluisse, qui fatalẽ sibi stellã in vexillis suis pictam deferebat.

Pic. lib. 2. c. 2.

Franc. Sfortiæ opponunt quidam Federicum ducem Vrbini fœlicimum, qui astrologiã nõ spreuit.

tur, qui astrologiæ fidem adhibetis, atque à cœlo omnia pendere arbitramini, nolite astrologis pecunias amplius erogare. Conducibilius quippe vobiscum agetur, phantasiæ impressionem, cœliq; inclinationem sectari, quam illorum astrologiam, quæ in errores vos sæpius deiicit, aut astrolabij fallacia, aut ex mala supputatione, aut aliis de causis, atq; ita rei vestræ iacturam minime facietis. Afferant præterea astrologi rationem, quare principibus, cæterisq; momenta aliqua obseruare faciant, nempe equum, aut nauim ascendendi, vel descendendi, seu primum lapidem edificij ponendi, siue nouam induendi vestem, aut vxorem magis in hoc, quam in alio momento ducendi, astrolabium manu gestantes, perinde ac si magna molirentur. Aliud equidem dicere nõ valent, nisi quòd cœlum eo momento, quo hominem ita instruunt aliquid in eo imprimit, vnde opus suum (inquiunt ipsi) fœlicem exitum habebit. Interrogemus ergo eos, si hæc illius momenti cõstellatio extitisset, etiam si ab iis non obseruata fuisset. Certe id affirmabunt, ne dementes esse velint. Rursus quæro ab ipsis, si homo opus non incæpisset, aut iter eo tempore non arripuisset, an ea constellatio vim suam in illum impressisisset. Si aiunt, nõ est igitur opus astrologiæ pũctũ obseruare.

Si negant, ſequitur ergo, vt quicquam de nouo aggredi, aut equitando, aut nauigando ad impreſſionem illam ſuſcipiendam diſpoſitio & medium fuerit. Cum igitur ex perenni cœli conuerſione, nouę efficiantur, diuerſęq; conſtellationes, hominesq; qualibet fere hora diuerſas functiones habeant, variæ itaque in illis impreſſiones continuo fient. Aut enim de omnibus, aut de nulla hoc dari oportet, quę enim vnius quàm alterius ratio maior dici poteſt? Quòd ſi de omnibus eſt concedendū, aſtrologi hominibus, à quibus conſuluntur minime ſuaderent, ne hoc momento equitarent, aut tale quid opus auſpicarentur, ni ex diuerſis conſtellationibus, diſpoſitionibusq́, diuerſas prodire impreſſiones certò crederēt, à quibus operationes quoque diuerſę bonę, & malę procederent. Quòd ſi ita eſt, quoties homo à ſomno ſurgit, aut veſtiri incipiet, vel ad baſilicam perget, aut ad prandium reuertitur, aut quiduis aliud aggreditur in nouas ſemper ob conſtellationum varietatem impreſſiones incidet. Quæ ſane conſtellationes, atq; diſpoſitiones cum diuerſæ ſint, & quandoq; contrariæ, perplexus erit vtiq; homo, vnaq; alteri impreſſio obſtaculum præbebit, neq; quicquam, quod bonum ſit efficere poterit vnquam, aut ſecum aſtrolabium ſemper deferat, habeatq; aſtrolo

gus

gus perpetuum comitem, atq; asseclam etiam in cubile, neq; pedem commoueat, ni prius bona ne, an mala constellatio fuerit aspexerit. & quoniam equum ascendere descensui contrarium est, animaduertere opus erit, ne in descensu contrariam primæ influentiam recipiat, contrariç nanque dispositiones contrarias sequuntur formas. Atq; ideo si aliqua necessitate ex equo se deiicere opus esset. bona vtiq; influentia expectanda esset, quç omnia risum excitare possunt, digna certe fabulosis mulierculareum colloquiis, quæ brumali tempore prope ignem narrari ab iis solent. In cœlo prçterea influxus malos, astraq; ad malum inclinantia ponere stultissimum est, vt in superioribus diximus. Natura siquidem in bonum semper tendit, & ad optimum aspicit, sicut philosophi dicunt. malum autem ex ea non prodit, vt illa ad malum tam in cœlo, quam in terra propensionem agat, sed ex obstaculo illi obiecto, atq; materiæ defectu, dispositioneq;, quorum sane defectuum, impedimentorumq; expers omnino cœlum est. Quapropter in cœlo bonç tantum reperiuntur inclinationes, malum autem, quod in terra conspicimus ex praua materiæ affectione, vel hominum voluntate proficiscitur.

Varie aliquot opiniones, stultaq; astrologorum fallacia, vt ex his aliæ quoq; percipiantur, eorumq; vanitas deprehendatur. Cap. IIII.

EX multis quoq; quæ particulatim astrologi conscribunt, eorum fatuitas explorata esse potest. Quorum sane non nulla in medium afferemus, vt ex iis quilibet intelligat eorũ libros fabulis resperſos esse, rebusq; magis dignis, quæ effusè rideantur, quam quę diligenter refutentur. Stultum quippe est, quod à Ptolemęo asseritur; Si in vrbis constructione, Mars cœli medium tenet, illius vrbis principes gladio interituros, perinde ac ex illa constellatione pestis, aut malus influxus ciuitatis lapides hac mala qualitate afficerentur, non principes, sed potius eius ciuitatis incolæ, qui minori sane custodia asseruantur ea peste inficerentur. At longe dementius est, quod alij affirmant. Cum Mars in nona cœli regione fœliciter constituitur, tantam nobis virtutem conferri, vt sola præsentia ab humanis corporibus dęmones eiiciamus. Nam si dęmon spiritus est, nulla dubio procul corporea virtus vim in illum suam exerit. Ridiculum præterea est, quod ab Albumasare docetur, fore scilicet, vt cũ luna soli in Boreali nodo

Libro fructuũ q dicit Cētiloquiũ Aphoris.36. quem librum recentiores astrologi non legittimũ Ptolemęi agnoscunt.

Vide Pic. lib. 3. cap. 11.

nodo iungitur (is est duorum circulorum se inuicem intersecantium, qui Draco barbate, & eorum intersectio caput, & cauda draconis nuncupatur) qui tunc ad Deum praeces fuderit, is omnium, quae optauerit compos efficiatur. O stulti, qui diuitias adeo ardenti animo concupiscitis, & principibus inseruitis, quare tunc Deum non oratis, vt aureorum millia vobis largiantur, principesq; Dominos, atq; magnates vos constituat. Praeterea iidem in magnis coniunctionibus, potissimum cum Saturno Iuppiter iũgitur vim magnam constituunt, asserentes nihil magni contingere, quod aliqua grandis coniunctio non praecesserit, cunctaq;, quae praeteritis tẽporibus maximi ponderis obtigerunt praecipuis illorum tẽporum coniunctionibus tribuentes. Quae quidem res dementia non caret. Quoniam ex historiis certam fidem sumere non valemus, quantum temporis, inter mũdi exordium, eaq; magna intercesserit, pariterq; inter illa, nostramq; aetatem. Neque enim temporis eius à mundi initio vsque ad diluuium, neque à diluuio ad hoc tẽpus quicquam certum habemus. Variae siquidem extant historiae, diuersaeq; historiarum opiniones, ac sacrae scripturae interpretum. At astrologi, cum ad ipsorum placitum historia non loquitur, quos volunt sibi annos effingunt hi-

De magnis coniunctionibus lege apud Pic. lib. 5. cap. 2. 3. 4. 5. 6.

Iuxta vulgatam hebraicam veritatẽ à mũdi exordio vsq; ad diluuium cõputãtur anni mille sexcenti. quinquaginta & sex.

ſtoriasq; falſitatis inſimulant, quantaq; ſit illorum ignorantia, quamque parum his credi oporteat ex his quæ diximus ſatis perpendi poteſt, cum præſertim ſupernaturalia, & miracula, totam naturæ vim, cunctaq; creata tranſcendentia aſtris temere ſubiiciant. Eaq; eſt eorum arrogantia, vt etiam Chriſti fidem, resq; eccleſiæ, quæ ſpiritus ſancti gratia reguntur, quæ ne dum cœlo non ſubduntur, ſed quamlibet creatam virtutem excellunt, aſtris ſubiiciant. At ex mendaciis quæ dixerunt ſcripſeruntq;, quęq; indies dicunt, ſcribuntq; eorum impietas, atq; demētia ſit amplius perſpicua & illuſtris. Quorum ſane non nulla in medium afferemus, vt ipſorum vanitas melius pateat. Albumaſar Chriſti fidem, non amplius quam annis millenis quadrigentis, & ſexaginta duraturam dixit, qui tamē anni elapſi ſunt, cū tamen annū agamus milleſimum, quadrigenteſimum, & nonageſimū ſeptimum, & adhuc fides Chriſti perſeuerat, ad mundi finem vſq; duratura. Abraham iudęus, inter aſtrologos maximus habitus dixit poſt annum Chriſti milleſimum quadrigenteſimum, & quadrageſimum quartum, quo anno Iupiter cum Saturno in cancro con iungeretur, aut certe anno milleſimo quadrigenteſimo ſexageſimo quarto, quo eadem cōiunctio in ſigno Piſcis futura eſſet, futurum

Aſtrologorū arrogantia.

Piç lib. 5. c. 1.

Abraham iudeus.

vt nasceretur messias, hebręorum populum in libertatem asserturus. quoniam eadem similique coniunctione Moyses populum ab AEgypto liberum fecit, eiq; legem constituit. Attamen tantum abest vt post has duas magnas coniunctiones sit exortus messias populumq; libertati restituerit, vt iidem postea diuexati sint ærumnis, atque calamitatibus penè infinitis, quas post Hyerosolimarum euersionem vsq; ad magnam illam constellationem anni millesimi quadringentesimi septuagesimi quarti acceperunt, quandoquidē religiosissimus Hispanię rex diuitiis opulentos, ingenti numero è suis regnis expulit, ac deturbauit omnes. Vnde plurimi aquis submersi interierūt, complures peste consumpti, alij fame distenti, totq; angustiis incōmodisq; affecti, profugi, vagiq; per orbem dispersi ab omnibus reiecti sunt & refutati. Illa certe Iouis cum Saturno coniunctio pluries post Moysem contigit, attamen nihil in mundo magni momenti effecit. Arnaldus Hispanus, Antichristum asseruit anno millesimo trecentesimo, & quadragesimoquinto nasciturum, qui tamen Antichristus adhuc non apparuit, nisi in perditissimis illius mēbris hominibus. Aliacensis pacem in Constantiensi Concilio in ecclesia componendam non esse, sed multam christianę religionis subuersionem futu-

Ferdinandus Hispanię rex.

Iudeorum calamitates.

De hoc meminit Pic. libro 5. c. 4.

Pic. vbi sup.

ram dixit, quę tamen pax Eccleſię reddita eſt, magno illo extincto ſchiſmate, quod per annos quadraginta durauit, duobus modo, modo tribus exiſtentibus pontificibus, Martino quinto creato, cęteris vero depoſitis. Nulli quoque reperiuntur homines, aut imprudentiores, aut magis mendaces. Sex etiam conſtituunt religiones. Vt cum Saturno Iuppiter iudeorum. Idem cum Marte Chaldeorum, qui ignem adorant. Cum ſole AEgyptiorum ſolem colentium. At cum Venere Saracenorum. Cum Mercurio chriſtianorum, cultum & religionem pepererit, pariturusq; ſit cum Luna Antichriſti impietatem. Quod ſane, quantam in ſe dementiam contineat, quantumque riſum excitare valeat quis etiam ingenio mediocri non conſideret? Miror autem Romanorum idololatriam eos prætеriiſſe, aliarumque gentium pariter, quarum mundus plane totus iam fuit plenus. Quòd ſi dicant: Idololatriam omnem ſub illa Chaldeorum ignem venerantium, aut ſub ea AEgyptiorum ſolem colentium complecti: peto ab ipſis, num idololatrię omnes pro vna habentur religione, an vero diſtinctione opus ſit; vt dicant tot extitiſse religionis idololatrias quot rerum quæ colebantur diuerſitates erant, ſicuti Chaldaicam ab AEgyptiaca religione ſeiun-

Vide apud Pic. libro 5. cap. 17.

H. xerunt.

xerunt. Si sub vna omnes contineri volunt, qua igitur ratione Chaldaicam ab AEgyptiaca diuiserunt? Vnicam certe debuerunt idololatriæ nominare religionem, & non quinque illas facere. Si vero tot faciunt, quot res, quæ in colentium ritum veniunt, innumerabiles profecto religiones erunt. Quòd si dicunt idololatrię partem ad Chaldeos referri, partem ad AEgyptios, hoc certe nulla ratione constat, quandoquidem non omnia idola Chaldei, & AEgyptij colebant. At potius Romanorum idololatria in medium reuocanda erat, qui templum Pantheon in quo idola omnia venerabantur condiderunt. Præterea vbi tantam hęresum sectarumque diuersitatem reliquerunt, in quibus plane tamen varij ritus, atque multigena religionis superstitio reperitur. Miror quoque astrologos, qui Christiano nomine censentur iudaicam religionem, quę fuit ante Christum incarnatum à christiana secernentes, cum tam ex sanctorum patrum sententia vnica sit religio, hoc solo discrimine separantes, quòd iudaica credit in Christum venturum, at christiana in eundem, qui iam venit. Siq; iudeorum ceremoniæ in externis actionibus à nostris longe lateque dissidebant, nostras tamen mysticè significabant, vt vnum, atque idem in ipsis penitus referretur.

Quod Bonifatio sancto papa in honorem omnium sanctorũ dedicatum fuit vt testatur Rabanus in Serm. omniũ sanctorum.

Eadem fuit fides antiquorũ ante Christum quę est nostra vt pluries docet D. Th. 22.q. 4 art. 6. & 3. q. 70 ar. 1. & alibi.

Vide D. Th. 12. q. 102. & 103.

Enimuero si horum rationem ab astrologis petas, nullam profectò in medium adducent, aut certe fatuam, insipidamq; proferent, quẽ admodum quidam ex eis Mercuriũ christianæ præesse religioni affirmãt, propterea quòd motiones ille multas habeat cognitu perdifficiles. & christiana religio difficillima, & inaccessa fore credit.

; Mercurium christianæ religioni astronomi præficiunt.

At cur magis Mercurium non faciunt christianæ religioni aduersarium, in qua nec volubilitas nec incõstantia reperitur sicut in Mercurio quia nulla stabilior, aut firmior reperitur, vt ex persequutionibus, quibus diuexata est patentissimum est. Alij autem Mercu-

Mercurium Deorum bibliothecariũ astrologi faciunt.

rium Deorum bibliothecariũ faciunt, atq; idcirco christianę religioni congruit, in qua librorum ingens est copia. At cur Ægyptiacæ superstitioni Mercurium illius Ptolemæi tempore, qui tot tã tosq; libros in Ægypto congessit? aut cur Atheniensium religioni in Græcia non proficiunt Aristotelis, & Platonis tempore? O insani dementesq; astrologi, quas pue-

Ptolemæus Philadelph⁹, qui post Ptolemæum lagi filium regnauit; & plusquam quinquaginta milia librorum in bibliothe-

cam coegit, à 70 interpretibus scriptu[m] in græcu[m] Idioma verti fecit. auctor est Petrus Comestor.

pueriles effutitis rationes, atq; fabulosas. An soli christiani libris abundant? Harum itaq; fabularum, atq; mendaciorum libros suos respersos habent, indignę sane vt ratione confutentur aliqua, subsannatione autem, atque derisione quam maxime dignæ. Libri certe illi salsamentariis, aut cupedinarijs tradendi essent. Sed ab astrologis percõtemur vera ne, an falsa sit christiana fides. Si veram astruunt, falsa dubio procul, vanaq; erit eorum astrologia, cum vt in superioribus ostendimus à christiana doctrina reiiciatur, atq; explodatur. Si falsã existimãt, cœlum igitur in malum, falsumque, quin in errores grauissimos inclinat. Nam si Christi fides veritate careret, nullus planè error adeo grauis dari posset, quam crucifixum Deum esse asserere. Cum itaq; sẽper fuerit christiana fides, (nam in iudęis, vt prædiximus primo extitit) semper igitur hic astrorum prauus influxus in cœlo extitit. Cumq; nulla christiana vita sanctior sit, si cœli vis in grauissimos

Pic. libro 5. cap. vltimo.

Vide D. Th. 1. cõtra gen. cap. 6. & Caiet. 3. p. q. 43. art. 4.

D. Tho. hoc declarat 22. q. 2. art. 7.

Hoc ab auctore diserte probatur libro 1.

 mos

de simpl. vitę christianæ cõclusione 2. & lib. 2 triũphi crucis. cap. 2.

mos impellit errores, longe amplius eos, qui christiani non sunt in eosdem incitabit, atq; propendet. Quapropter si cœlum homines in errores deiicit, ac deturbat, in illos quoq; astrologi propensionem habebunt. Vana igitur erit illorum astrologia. Stultum quippe est cogitare cœlum in errorem homines inclinare. Adhæc ex Christi fide tota christiana vita proficiscitur. Quòd si non est vera Christi fides, cum rectitudine maxima christiana vita consistat, ex eodem astrorum influxu, in eodem homine prodire bonum pariter, ac malum, quodq; à malo bonum proueniat, fateri oportebit. Quod certe ridiculum est. Atque ideo à cœlo neque fides, neq; christiana religio pendet, sed à Christi gratia, cui sane cœlum minime vim confert.

Cœlum in errorem homines non inclinat.

Astrologorum rationum quibus suum errorem probant confutatio. Cap. V.

RATIONES præterea, quibus Astrologi nituntur nihili sunt pendendę. Aiunt enim imprimis cœlum in hæc inferiora vi, atque efficacitate sua agere, Deumq; inferiora corpora per cœlestia gubernare. Quamobrem in his, veluti in causis effectus producendi prænosci possunt. At his satis superq; responsum dedimus, dum cœlum sublunariũ causam cõcedimus vniuersalem, non particu

Videtur hęc sẽtentia Augustini lib. 3. de Trinitate, pro quo vide D. Tho. p. p. q 115. art. 3.

ticularem, ac solius vniuersalis causæ inspectione minus bene de singularibus coniectari posse, tum quòd in singularium causarum cognitione, nec futuros effectus ambiguos, & indifferentes certò præsentire valeamus, quemadmodum in superioribus dilucide mostrauimus. Verum quando astrologi argumentis contra se satisfacere non valent, neque canonum suorum, qui certe vani sunt rationem afferre vllam, cum disputationibus adstricti, victique sunt vnicum habent, ad quod recurrunt confugium, nempe experientiam, aiuntq; ita se reipsa comprobasse. At ex hac illos cauerna expellere, profugosq;, atq; conuictos vbique profligare quam facillimũ est. Primum, quoniam, vt in prouerbio est, mendacem memorem esse oportet, at iuxta illorum theses, principiaq; inficiari nõ possunt, cœli vnam constellationem alteri penitus cõsimilem esse, aut futuram esse, quousque ad idem præcise principium cœlum redeat, id quod multis annorũ millibus vt ipsi asserunt continget. Quoniam, vt prędiximus octauus orbis contra primũ mobile cietur, ac proinde Zodiacum illius continuo dimoueri à primo Zodiaco, à quo sane astrologi pendent. Atq; ideo planetas nunquam eũdem situ per comparationem ad totum cœlum tenere, qui prius in illorum coniũctionibus tenuerunt,

Experientia astrolog. vnicum refugiũ.

neq; aſpectus pariter ſeruare eoſdem. Si igitur diuerſæ in cœlo ſemper exiſtunt conſtellationes, qua igitur ratione futura prænoſcere aſtrologus experimento poterit? Nam huiuſmodi ſanè cognitio ex pluribus experimentis gignitur. Deceptus eſt itaque Abraham aſtrologus iudęus, putans Iouis cum Saturno coniunctionem, quæ Moſis tempore contigit, eundem noſtris temporibus pariturum effectum. Reminiſci quippe poterat iſte, atq; cogitare ſecum, Iouis cum ſolo Saturno coniunctionem ad eoſdem producendos effectus, qui ſanè Moſis tempore obtigerunt minus ſufficere, neceſſarium quoq; fore, ſi vera eſt aſtrologia, reliquas etiam cœli partes omnem eandem, nempe quę fuit conſtellationem concurrere, quæ certe nunquam erit, donec ad ſuum redeat cœlum principium. Si igitur vnius conſtellationis ſemel tantum periculum faciunt, qualė nanq; cœli perpetuo variantis experimentum ſumere poſſunt? Hoc plane indicat falſas, prorſus, vanasq; eſſe illorum diuinandi leges & regulas. Sciſcitemur inſuper ab aſtrologis, ſi aſtra cuncta in hæc ſublunaria agunt. Si aiunt, Quale obſecro à cœlo experimentum capiunt cum è mille, nec vnum aſtrum dignoſcant, eiusq; etiã imperfectiſſimam notionem habeant? Si negant quomodo iſtud ſcire valent, cũ alterã ſi-

Primo Meth. in proemio.

Error Abrahæ iudęi.

ſine altera experiri non poſſint, ipſaq; ratio obſiſtat, quandoquidem, cum aſtra cuncta eiuſdem ſit naturæ cœleſtis, quçque in vna, eademq;lucis qualitate,figuraq; cõmunicãt, alteram actionem habere, alteram non habere dici non poteſt. Cum prætere a natiuitatis punctum,cui ſane plurimum hçrent aſtrologi certo ſcire non valeant, vt ex ſuperioribus didicimus,quo igitur experimento comprobare huiuſmodi poſſunt? Siquidem ex ſçpius iterata cognitione experimẽtũ gignitur. Demonſtratum eſt quoq; aſtrorum virtutem experimentum habere non poſſe, quanquam ſingulares in ſe virtutes contineant, atque efficacitates. Cumq; quæ ſub cœlo fiunt varietati ſubiecta ſint, ob agentium particularium diuerſitatem & materiæ, qui fieri poteſt, vt abſq; particularium agentium, & materię conſideratione huiuſmodi experimento diſcere valeant? Quemadmodum etenim ex prææxpoſitis comperimus, eodem temporis momento vno in loco ſerenitatem, alibi vero pluuiam conſpicimus,atque etiam in alio ſitu calorem, in alio frigus eiuſdem etiã climatis parua intercedente diſtantia intuemur. In cœlum igitur abſque peculiaribus cauſis rerum varietatẽ referre non poſſumus, alioqui & rerum ſimilitudo ab ipſo cœlo proueniet. Oporttebit itaq; ſub eadem cœli con-

Stellas ſpecie inter ſe differre videtur aperte dicere D. Tho. 2. de cœlo lectio.10.

ſtel-

stellatione homines, eumdem præcipue locũ incolentes, easdẽ proculdubio exercere actiones, vt si comedat vnus omnes pariter comedant, omnesq; insimul laborent, studeant. Cumq; diuersæ sint semper astrorum positiones, diuersa quoq; ab illis semper prodibunt, quod dictu stultum est. Quapropter rerum hic contingentium, ob solius cœli inspectionem experimentum haberi non potest. Insuper experientia est rei certissima notitia, qua certè deficiente diuersæ in rebus opiniones exoriuntur, quemadmodũ rustici, atque agricolæ in his, in quibus multo tempore experimento versati sunt, ipsi eorumq; maiores minime diffident, verum eandem tenent proferuntq; sententiam. Quod igitur in medium adducere possunt experimentum astrologi rerum illarum, de quibus adeo inter eos dissentiunt, atque contendunt, vt tot fore sint opiniones, quot astrologi, cum præsertim verum raro dicant. Cum autem asserunt, ob cœli, lunæ cæterorumq; planetarum varietatem, huiusmodi quoque inferiora alterationem suscipere, nempe diem, & noctem, temporumq; vicissitudines, maiisq; tempestatem, aut tranquillitatem, respondemus id ex lucis diuersa ratione, materiæque dispositione pendere. vnde videmus, quantam temporis, cæterorúmque mutationem sol efficiat,

Experientia certissima cognitio.

Astrologorũ tot sentẽtiæ quot capita.

Lux temporum diuersitatem efficit.

cum ad æstiuum solstitium accedit, vel cum ab ipso recedit in hiemale tendens, quantaque sit noctis, ac diei diuersitas. Quemadmodum etiam si igni diuersas adhibeas materias, in accessu, ac recessu ab illo magnam certe in illis diuersitatem inspiceres. Et quanquam ob huiusmodi appropinquationem, & remotionem solis, lunæque cæterorumque planetarum coniunctionem, oppositionemque lux ipsa quo ad radiorum emissionem, & intersectionem variatur, ob idque diuersitas in sublunaribus contingat effectibus, ad cognitionem nihilominus horum effectuum cœlum intueri minime sufficit. diuersitas nanque materiei, peculiariumque agentium coniunctio, dispositioq; magis hac in re operatur, quam cœlum, quod est vniuersalis causa efficiat. Quapropter æstatem alteram ab altera, hiemem quoque ab altero hieme satis differre videmus, diuersáque pariter in eisdem planetarum coniunctionibus contuemur, quemadmodum prædiximus Iouis cũ Saturno pluries incidisse côiunctionem, quę tamen à seruitute iudæos minime vindicauit. Atque idcirco philosophi rerum naturalium causas inquirentes ad solum cœlum non aspiciunt, sed longe amplius proximas causas contemplantur. Quod & medicus obseruat, qui quidem si ex

Effectuum diuersitas magis in causas particulares reducẽda est quam in cœlum.

Philosophi particulares causas contuentur.

solius

solius cœli inspectione mederetur, nullus certe ægrotus ab ipso etiam peritissimo astrologo medelam caperet. Neq; etiam ipse astrologus ęger ab astrologia, sed à medicinę arte medicamentum sumeret. Cum ergo astrologiā experimento acquiri iactant quemadmodum nauium gubernatores, pastores rustici, addiscunt, qui tempestates, pluuias, temporumq; bonas, malasq; affectiones prænuntiant, res est profecto friuola, quandoquidem id generis homines ex sola cœli astrorumq; conspectione futura minime præsentiūt, sed peculiaria quædam intuentur, ex quibus experimē to ea cognoscunt, quia sic pluries periculum fecerunt. Vt si per exemplum dicamus. Nauis gubernator sæpissime ex cuiusdam nubeculæ in aere apparitione, temporis mutationē didicit, aut vt cum ventus talis spirat, quibus sane animaduersis, aut stare, aut nauigare decernit, & nō ex sola planetarū coniunctione. Cumq; nautæ dies aliquot ad nauigandum periculosos prohibent, si rem diligentius inspiciamus, ex occulta quadam naturæ proprietate accedente lumine, cœliq; motu, agētiumq; particularium, atq; materiæ dispositione proficisci inueniemus. Quemadmodū & in humanis contuemur corporibus. Plurimi nanq; temporum diuersitatem in seipsis præsentiunt, febres quoq; statuta tempora ad eorum

Rustici pastores quō futuras temporū dispositiones prænuntiant.

eorum paregisinos habent. At hęc à solo cœlo minime pendent, sed ab huius corporis proprietate, ac dispositione. Atq; ideo persicum mare cum sole est in Virgine, aut in Sagittario procellosum est, id quod in cæteris minus contingit. Quoniam lux solis in ea distantia ob occultam aliquam loci illius proprietatem id efficit, atq; rerum huiusmodi & experientiam, & sciētiam cōparare valemus. Quare philosophus hęc considerans statim illius causam inquirit, neq; solum cœlum vt astrologus cōtemplabitur, quin & proximiorem inuestigabit causam, illius nempe loci proprietatem, certo sanè sciens, si secreta quędam vis loco illi non inesset, cœlum ipsum veluti causam vniuersalem existens effectum illum minime producturum. At in his, quæ à suis causis prouenire, & non prouenire possunt eiusmodi experimentum non facile sumi potest, præcipue in illis, quę à libero proficiscuntur arbitrio, multoq; minus si à Dei gratia, voluntateq; pendeant, sicut ex prædictis didicimus. Igitur non astrologus nauis gubernator, at philosophus naturalis experimento edoctus dicendus est. Atque ita rusticus pariter, & pastor solem in occidens mergi vaporibus circūseptum cōspiciunt, aiuntq; sol nube contectus occidit, erit igitur tēporis aërisq; turbatio, & intemperies. Hoc etenim

Persici maris agitationis causa.

Sol occidens nubibus obtectus pluuiam indicat.

ex naturali cauſa proficiſcitur. Signum nanque eſt vapores in aere eſse congeſtos, qui cũ à ſole reſoluti non fuerint vnã inuicem coacti pluuias dabunt. Noſtri horti colonus cum primum Arni fluminis murmur audiebat pluuiam prænuntiabat. In cauſa quippe erat, quoniam ventus; qui pluuias excitat murmur illud verſus hortos deferebat. Igitur non ab aſtris, ſed à peculiaribus quibuſdam cauſis iudicium illud petebant. Licet autem ruſticus in ſerendo, in ligniſque cedendis lunam obſeruet, quemadmodum, & medicus in mittendo ſanguine, ac pharmaco exhibendo, iſtud tamẽ non eſt per aſtronomiam diuinare, lucis nanq; cœliq; motus varietas, vti prędiximus, ob mixtorum corporum diuerſam temperiem humores quoque varios gignit, hoc autem vniuerſalem tantum cœli efficacitatẽ arguit, & declarat. Quemadmodum & plũres homines eidem igni hærentes diuerſam ab illo motionem recipiunt. Minime quidam exiſtimo. ea in naui quempiam exiſtere velle in qua aſtrologus præeſset ſi aſtrologiam tantum calleret, nec ſapiens quiſquam poſseſsionem ſuam, ſuaq; pecora aſtrologo committeret, ſi alia ſciẽtia pręter aſtrologicã pręditus non foret. Aſserunt præterea aſtrologi, quòd cũ cœlum in corpora noſtra uim exerint ſuã, homineſque vt plurimum ſenſum ſequuntur hu-

humanas posse multas prænoscere actiones. Vt si dicamus. Cum Mars regnat bilem in hominibus excitat, ac propterea ardescũt ira potissimum principes, quo sanè modo bellum prænuntiantes raro decipiuntur. O fælix Italia, quæ tot modo perturbationibus quatitur, si principum medici medicamentum ad bilem purgandam aptum illis præberent, paruo si quidem sumptu ab huiusmodi calamitatibus libera esset, perinde ac ex sola bilis excitatione bella oriantur, cum ex ambitione, auaritia, sæpe etiam ex luxuria, aliisq; de causis originem trahant, quandoque etiam ex ira Dei proficiscuntur in peccatorum vltionem, populorumq; animaduersionem, vt in scripturis legimus. Itaque ad bellum præ noscendum sola cœli inspectio non sufficit, verum etiam elementorum, causarumq; inferiorum, nec non humanorum corporum affectiones inspicere opus est, quę etiam simul cognite veram belli notitiam afferre non possunt, vt quod innumeris prope modis impediri potest, & ex libero potissimum arbitrio. Huc tandem astrologi rediguntur, aiuntque si vera non esset astrologia, complures eos veritates prædicere non posse, cum tamen vera à se prænuntiata commemorent. Quibus sane respondemus. Quòd si quæ vera ab illis pręcognita simul in vnum congereremus &

Mars bilem excitat apud astrologos.

Astrologi q̃ vera prænun tiant.

falsa pariter, de quibus mentiti fuere, tot vtiq; falsa essent, vt verorum cum illis nulla fieri collatio posset: assereréq; possemus, non ipsos experimento futura prædicere, at nos certo reperiri per raro eos futura profari. Didicerũt profectò astrologi huiusmodi eloquium illud Apollonei tẽpli. Bene dicta commemorari sæpius; errata verò ab illo, qui errauit nunquam. Quãdere, si aliquid ex illorum sententia ab eis prædictum contingat, narrant prædicãt, extolluntq; semper, eas verò in quibus falsi sunt, atque decepti reticent. Enimuero quicunque vel mediocri pollens ingenio multa prædicere audet, etiam absq; astrologia quandoque diuinabit. Si igitur vera nonnulla prænuntiant, casui vtique tamen tribuendũ est, non scientiæ adscribendum. In loquendo etiam callidi sunt astrologi, vt uerbis ambiguis à falsitate sese præseruare valeant quouis rei euentu. Quo quidem modo, quis etiã astrologiæ imperitus futura præloqui non audebit? Illud prætereà ex Augustino animaduertendum est. Dæmones illorum phantasiæ misceri, quam ad futura aliqua præloquẽda multoties commouent, vnde illorum certitudinem quandam nanciscuntur, aut coniecturam potius, cum demones rerum, quæ in ecclesia gerendę sunt ex superiorum angelorum instructione notitiam habeant, vtuntur si

quidem

Apollonei tẽpli dicterium

Astrologorũ diuinatio casui tribuẽda.

Calliditas astrologorum.

Lib. 2. super gen. ad lit.

Reuelatio facta demonib* ab angelis nõ est per modũ illuminationis, sed loquu

quidem Angeli illis veluti ministris. Quam sane certitudinem, aut ex intellectus subtilitate habent, aut experimento, aut ex rebus, quę circumferuntur, accedente quoque illorum velocitate, cum de loco ad locum de repente discurrentes futura coniectant. Atque idcirco demones diuinatorum hominum quibus in superstitiosis, vanisq; sese occupare intricareque delectat phantasiæ se immiscent, vt illos, quæ aut certo sciunt, aut ex coniectura habent effari faciant, quandoque etiam eorum, quæ facere proponuntur. Sæpe etiam apertè illos alloquuntur, vnde plures astrologi cum demone consuetudinem habent. Permittit autem hæc Deus, peccatis hominum sic exigētibus, qui vana superstitiosaq; quam Christi doctrinam sectari malunt.

tionis indicia S. Th. 22.q. 172. art.5.ad 2. Licet possit dici illuminatio ex parte angelorum, quia ordināt eas ad Deum nō aūt ex parte demonum p.p.q.109.artic.4.ad 1.

D.Th.p.p.q. 57.ar.3.

D.Th.p.p.q. 53.art.3.

Vide Caiet. 22.q.95.ar.3.

Diuinatorias artes vanas, & ab Ecclesia sancta reprobatas damnatasq; cum suis auctoribus atq; sectatoribus. *Cap. VI.*

QVOD autem in superioribus tradidimus perspicue patere potest, astronomicam diuinationem, quæ cunctarum superstitionum caput, & origo est, omnemq; aliam insuper artem, atque ad futura prænuntianda superstitionem inuentam vanam esse, penitusq; interdictam. Vt enim in superioribus declaraui-

Astronomica diuinatio superstitionis omnis caput.

D.Th. 22.q. 95. ar.5.

rauimus, futura, quæ ex causis naturalibus pendent, semper aut fere semper inuestigari scirique possunt, aut certa de illis coniectura haberi, qualem philosophi, ac medici habẽt, sed quæ ab iisdem causis prodire, aut nõ prodire possunt, aut de raro prodeunt, quæque à libero arbitrio, aut mera Dei voluntate proficiscuntur, quemadmodum mysteria gratiæ, reuelatione tantum diuina sciri possunt. Quique alia via inquirere studet, vanus vtique erit, atque superstitiosus, quandoquidem suæ phantasiæ se demon ingerit, secumque aut expresse, aut tacite paciscitur, vt aliquam à se sui subtilitate ingenij cognitam veritatem illis patefaciat, vt sic hominem superstitioni assuetum reddat. At quoniam Christianus homo nullam cum demone societatem inire neque manifestam, neque latentem, quin potius perpetuum hostem, tanquam Christi aduersarium existimare debet. ab omni prorsus diuinatione, ab omnique cum dæmone familiaritate cauere debet, vt nihil ab eo nec bonum accipiat, nec malum. Cuius rei exemplum ex Christo saluatore sumere valemus, qui cũ à demone ipsum Dei Sanctum asserentem laudaretur moleste tulit, illum subito increpans, & vt taceret imperauit, atque de corpore illo egrederetur, sicuti apud Lucã c. 11. legitur, & in actis Apostolicis c. 16.

Non licet habere familiaritaté cum demone, nec requirere veritatem ab eo ad cognitionem occultorum 22.q.90. art.2. & 3.& q.95.& q.96

Demon non nouerat diuinitaté Christo, sed cõfite bat suspicans-

de puella legitur à dæmone obsessa, quæ Paulum sequens de ipso, atq; Barnaba publice ille dicebat. Viros illos excelsi Dei seruos esse salutis viam annunciantes. sicq; per dies aliquot perseuerans ęgre tulit Paulus, & ad spiritum malignum conuersus, præcipio inquit tibi in nomine Iesu Christi, vt ex hac puella exeas, quod & factum est. Cuius rei gratia magnas Paulus substinuit persequutiones ab his, qui per illã satis lucrabantur. Nulla igitur nobis cum dęmone ineunda est societas, neq; de his quæ bene dicit gaudendum est nobis neq; verba sua auscultanda sunt, etiam si Deum laudat. Omnia nanq; in malum refert, aut sub boni specie aliquid malũ molitur. Cum igitur sacri doctores asserũt, futura velle prædicere nil aliud esse, quam cum dæmone pactum habere aut apertum, aut secretum, consequitur, omnem huiusmodi artem, ac diuinationis modum uanum esse, atq; superstitiosum, aut id expressa dęmonis apparitione contingat, aut in somnis, somniisq; , aut animorum à mortuis excitatione fictitia sane, ut in loquendo mortui personam agat, aut humanum arripiens corpus, in quo per illius linguã loquitur, aut latentioribus aliis modis, aut per figuras, quæ in terra conspiciuntur, aut in cœlo, aqua igne, ferro, plumbo, aut per auium garritum, cæterorumque animalium

do. Vide D. Th. 3. p. q. 29 art. 1. ad 3. & q. 41. ar. ad 1. & q. 44. ar. 1. ad 2. & q. 47. art. 1.

Licet demones possint facere de genere bonum, sed nullo modo ex bona volũtate D. Th. p. p. q. 64. ar. 2. ad 5. quia liberũ arbitriũ corũ est obstinatum in malum, vt ibi dr.

Vide S. Tho. p. p. q. 89. art. 8. ad 2. & q. 117. ar. 4. ad 2. & 22. q. 95. ar. 4. ad 2.

Pro his lege D.Th. 22.q. 95.ar.3.& 4.

lium, aut ex taxillorum proiectione, aut ex punctorum signatione, aut ex actionum, verborumq; humanorum obseruatione, aut ex figuris in astrologicis punctis in plumbo, vel in stamno confectis, aut quouis alio quis imaginari modo queat, res est dubio procul ad dęmonem, atq; infernum pertinens. Cumq; etiã naturalem modum ægrorum corporum curationis per res naturales medicinæ scientia accedente Deus instituerit, liquido constat, quorumdam astrologorum obseruationes ex figuris in stamno, & plumbo ad quosdam peragendos effectus efformatis, & eas pariter incantatorũ, qui verba effutiunt, characteresq; nõnullos obseruant, schedulasq; cũ characteribus ignotisq; nominibus ad collum suspendunt res esse dæmoniacas, & ab omni christiano omnino fugiendas: & quanquam nonnullas proferunt orationes, omnia tamen huiusmodi ob periculum fugienda sunt. Sub hac etenim specie, plurima alia superstitiosa obseruantur, quæ clanculum efficiunt, vt illorum malitia minime deprehendatur. Huius autem generis viri, ac fœminæ ex ciuitatibus eiici debent, & si eos instituti non pœniteat, igne, & flãmis cohercendi sunt. Eademque ratione notorię artis vanitas declaratur, quæ ignotis figuris, nominibusq; ad sciẽtiam comparandam vtitur, quę certe dęmonis figmenta

Lege S.Tho. 22.q:96.ar.4

Artis notorię abusum declarat. D.Th. 22. q.96. articu.1.

menta

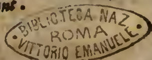
menta sunt inutilia, ac vana prorsus. Quare Deus sic instituit, vt homo scientias studio, atq; exercitatione acquirat, nec diuinam legem, tam in naturalibus, quam in supernaturalibus præterire fas est. Harum quippe rerum naturalis ordo, à philosophis, medicis, sapientibusq; conscriptus est, qui à Deo certè omnem hominem venientem in hunc mundum illuminati, collustratiq; sunt. Et si qua res scripturæ ab illis non est demandata, non alia certe via aliter à sapientibus inuenitur, quam præter eam, qua cætera ab iisdem ad inuenta sunt, neque ob id naturæ ordo prætermittitur. Supernaturalis autem ordo in sacris scripturis, atque in ecclesię doctrina habetur. Quicunque igitur, aut in cognitione, aut in actione ab his regulis digreditur, à dæmone decipitur, vanaq; incedit. Multa quidem alia aduersus hanc diuinationem astronomicã, cæterasq; superstitiones in medium afferri possunt. Sed quoniam, vt in initio libri prædiximus. Io. Picus Mirandulę Comes, in libro suarum disputationum hanc vanitatem penitus eliminauit, funditusq; euertit, vlterius procedendum non videtur. Legant periti librum illum, qui si sani existant capitis, quam stultum sit huiusmodi superstitionem, quæ omnium aliarum caput est sectari planè intelligent.

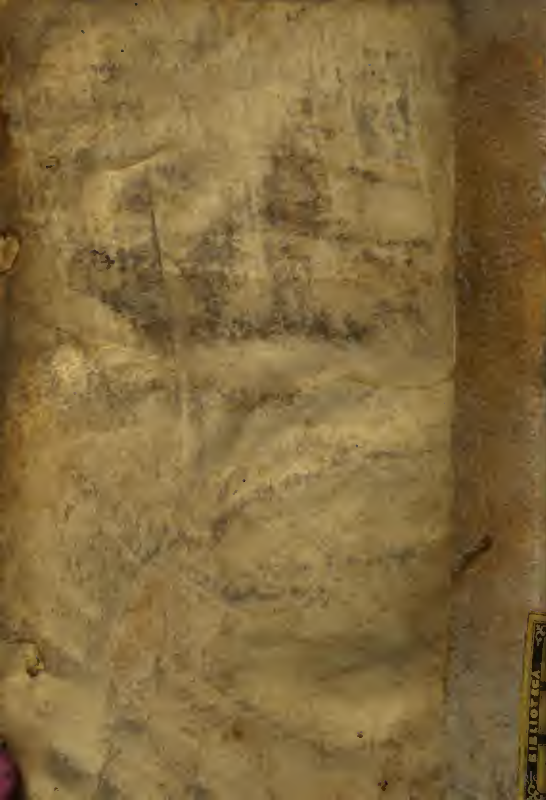
Scientiæ acquirendæ modus à Deo institutus.

Quapropter vos chriſtianos homines, huic ſuperſtitioſe vanitati aſtronomicę diuinationis operam ne vllā detis, quin & in huiuſmodi diuinatores ſæuiter animaduertere, eoſque acriter punire, èque finibus veſtris expellere debetis. Cum autē equitare, aut quidlibet agere vultis, orationi primum intendite, Deoque vos commendetis, à quo bonum omne procedit: poſtea vero, quę veram decent ſapientiam prouidere, atque ſecundum prudentiam, quam Deus vobis donauit, & in eo ſperare, atq; ita res ueſtras abſq; peccato tranſigetis, bonoq; fine cōuiqeſcetis. Deus enim in ſe fidentes nunquam deſerit. Qui eſt benedictus, & glorioſus in ſeculorum ſecula. Amen.

PETRI BARGÆI ERVDITISSIMI OPERIS LAVDATIO.

PETRVS Angelius Bargæus opuſculum à Hieronymo Sauonarola aduerſus Mathematicorum prædictiones Italicè ſcriptum, & à Thoma Boninſignio inſigni Theologo, atq; è D. Dominici familia fratre latinitate donatum, libenter legi, non modo propter argumentum eruditè, ac ſubtiliter tractatum, ſed etiam propter orationis elegantiam: in qua quæcunq; demū ſunt, quæ euitari non potuerunt, quo minus barbare, ac duriuſcule dicerentur, circunfuſa omnia ſunt ea Verborum luce, & Romana lingua caſtitate mollita, Vt ab eruditis omnibus legi (niſi fallor) cum Voluptate poſſint.

BIBLIOTECA